Delavska enotnost

Glasilo Zveze sindikatov Slovenije

Glavni urednik Dušan Gačnik
Odgovorni urednik Franček Kavčič

Ljubljana, 25. julija 1986
številka 29, letnik 45, cena 65 dinarjev

IZ VSEBINE:

O skupščini SR Slovenije
ZAKAJ DELEGATI KRITIZIRAJO ZIS, NJEGOVE UKREPE PA VENDARLE SPREJMEJO

Marija Todorović, predsednica ZSJ v Sloveniji
ZAKON NAJ NE BI REZAL VSEM ENAKO

Mladinske akcije 86
LETOS HORUK BRIGADIRJEV NE ODMEVA TAKO PREŠERNO

Gost v uredništvu: Miran Potrč, predsednik skupščine SR Slovenije
SLABO JE, ČE IMAMO DO RAZVOJA DELEGATSKIH ODNOSOV DVA OBRAZA

Iz spominov Aleša Beblerja na špansko državljansko vojno
ČEZ DRN IN STRN

O omejevanju izplačevanja osebnih dohodkov
ZAOSTRITEV ODGOVORNOSTI

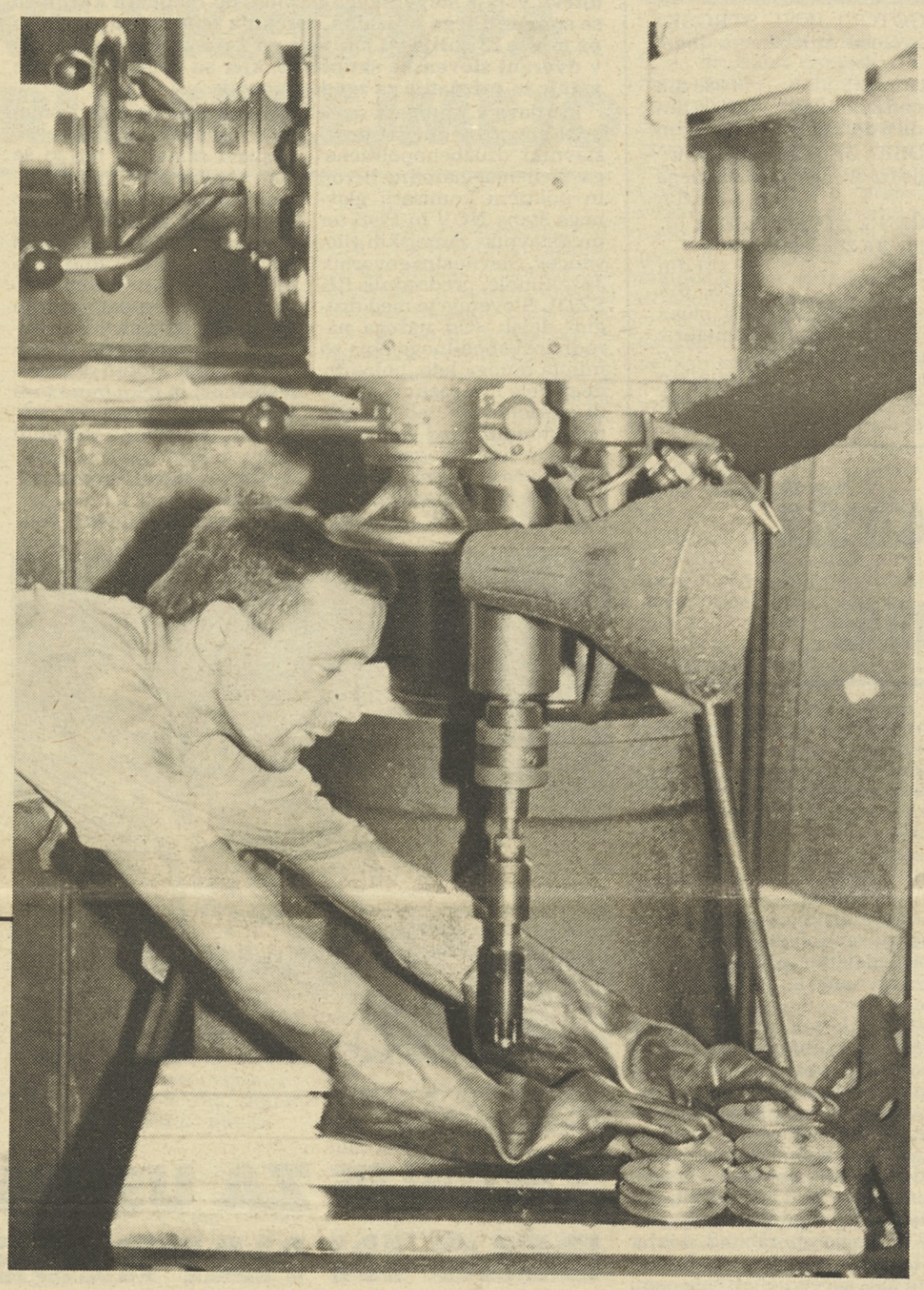

Povišana temperatura in soparica nista značilni le za razpoloženje v črnomaljskem Beltu, ampak se praviloma pojavljata povsod, kjer bodo polletni obračun pisali z rdečimi številkami. Še posebno pa tam, kjer bodo tudi osebni dohodki obarvani rdeče.
Slika: Andrej Agnič

Kdo je delil milijarde

OBLAST NAD OBLASTJO

Njega dni, ko pri nas še nismo vsega delegirali in uzakonjali s samoupravnimi sporazumi ali dogovori, je bilo nepisano pravilo, da mora vsak gospodar pred prazniki pomesti pločnik in cesto do polovice.

Prav tako je še danes pravilo, da vsak gospodar, ki proda kravo, hišo, avto ali krompir, vse to da novemu lstniku – čisto. Da pomete tudi dvorišče.

In glejte, našel se je mož, ki je to lepo navado uveljavil tudi v službi. Ko je prevzel novo funkcijo, je poklical za to postavljene in določene službe ter inšpekcije, da so ti pregledali, kako in kaj.

V Sloveniji je ta običaj že pred leti prešel v prakso in nikogar več niti ne vznemirja niti ne moti.

Nisem bil v Beogradu, zato ne morem govoriti o tem, kako je kdo reagiral na zahtevo, naj inšpekcijske službe pregledajo poslovanja zveznih organov in administracije. Toda po tem, kar lahko zasledíš v skromnih poročilih javnosti, so inšpektorji naleteli na vse kaj drugega kot na kruh in sol.

Če pustimo ob strani, kaj vse so omenjene inšpekcijske službe ugotovile, ne moremo zamižati ob podatku, ki je doživel širši odmev in povzroča še danes vrsto razprav. Gre za to, da so v zvezni upravi, zvezni organi, telesa ali službe mimo dogovorov in načrtov razdelili sedem milijard dinarjev.

Torej v času, ko je prejšnja vlada vpeljevala red in disciplino, ko smo vsi klicali po zavesti, odgovornosti in poštenosti, so tam neki organi, neke službe – delali po starem. Na lepe oči in po poznanstvih. Kot njega dni, ko se je na sprejem nekega funkcionarja zveznih rezerv, zbornice ali banke postavila v špalir vsa srenja s pihalno godbo vred, medtem ko so pričakali predsednika zvezne vlade samo dežurni gostitelji.

Poslednjemu volilcu v krajevni skupnosti je bilo jasno, zakaj je tako. Jasno je bilo, da so eni prišli mirit, priganjat in pretit, drugi pa so prinašali denar, novo tovarno, kulturni dom ali vaškim gasilcem vozilo z najnovejšo radijsko postajo.

Sedem milijard dinarjev v proračunu države je ali pa ni veliko. Odvisno je od tega, kako bogata je ta držsava. Sedem milijard še ni in niti ne bo zrušilo neke države. Tudi naše ne.

Toda sedem milijard dinarjev pa je že toliko, da bi se o njih morali pogovoriti. Tako menijo ljudje, ki o tem v teh dneh več govorijo kot pa o cenah kruha. Kajti k tem sedmim milijardam prištejejo vsaj še trikrat tolikšno vsoto, ki je nastala zaradi zgrešenih naložb, prav tako mimo dogovorov in sporazumov. Zraven pa lepijo tudi milijarde, ki so se enako razblinile in zanje nihče ne ve, kam in kako, razen delavcev, ki so jih s trdim delom ustvarili.

Ljudje namreč razmišljajo takole: predsedniki se menjajo, politika teče dalje. Kdo ima torej oblast? Tudi oni, ki so ostali v Beogradu, čeprav so jim potekli mandati in se nočejo vrniti v združeno delo? Ali oni, ki tokrat niso rotirali ali celo oni, ki sploh ne rotirajo, ker so navadna – administracija. Navadna, toda vplivna administracija. Oblast nad oblastjo. Ker nihče ne odgovarja, tudi za teh sedem milijard ni moč ničesar reči. Kot doslej. Žal.

Janez Sever

Dokazovanje že dokazanega

Izpolnjevanje kongresnih nalog zahteva sprotno razčiščevanje dvomov. To je ena izmed misli, s katero je Miloš Prosenc, sekretar CK ZKS, na 3. plenarni seji začel in usmeril razpravo na bistvena družbena, gospodarska in politična vprašanja. Kot je povedal uvodničar, se razmere v družbi s kongresi niso prav nič spremenile, v gospodarstvu pa so se celo zaostrile. Glede na to, da smo se z družbenim načrtom in resolucijo dogovorili za učinkovitejše gospodarjenje, a se precej oddaljujemo od ciljev, je seveda glavno vprašanje zakaj prihaja do te razlike in kdo je odgovoren za takšne težnje. Ob zastoju proizvodnje in izvoza namreč rastejo vse oblike porabe, tudi osebni dohodki; le-ti so letos začeli prehitevati nenehno in včasih skokovito rast življenjskih stroškov.

Gre torej za razkorak med razvojnimi cilji, za katere smo kljub različnemu izhodiščnemu položaju tudi na kongresih dokaj enotno dvignili roke, in ekstenzivnim gospodarjenjem, ki smo se ga v zadnjih letih dodobra navadili. Razvito tržno gospodarstvo smo si torej le načelno želeli, dejansko pa velik del slovenskega gospodarstva ni bil sposoben ali pripravljen poslovati pod resnično tržnimi pogoji. Ekonomska logika in politična dejavnost sta tako hodili vsaka zase, predvsem zato, ker politično delo ni moglo nadomestiti ali celo zamenjati gospodarskih zakonitosti. Treba je tudi povedati, da se politični cilji niso mogli uveljaviti, ker niso temeljili na zavestni in večinski opredelitvi vodstev in članstva Zveze komunistov in drugih družbneopolitičnih organizacij. Ob tem, ko smo torej načelno bíli bitko za tržišče in njegove zakonitosti, smo dejansko raje govorili, naj nam ukrepi prinesejo to ali ono, govorili smo torej o svojih pravicah in priškrnjenih hotenjih, krivdo za lastne gospodarske slabosti pa iskali vsepovsod, razen pri sebi doma.

Tako se vedemo tudi do ukrepov, ki jih zdaj sprejema vlada. ZIS je namreč moral ukrepati, da bi omogočil večjo proizvodnjo, izvoz in uskladil porabo. Njegove ukrepe pa seveda nikjer ne presojamo zgolj glede na cilje, temveč le glede na to, koliko nam v tozdu, občini ali panogi dajejo ali jemljejo, morda tudi zato, ker prevladuje prepričanje, da je mogoče gospodarske sadove dosegati z ukrepi ali s politiko, ne pa z delom in gospodarjenjem v organizacijah združenega dela.

Za resnično stabilizacijo pa se je treba spopasti z miselnostjo v vsakem konkretnem okolju. Člani centralnega komiteja in tudi drugih organov Zveze komunistov bodo zato že v letošnjem poletju šli med ljudi, v središče najtežjih problemov in bitk in vajeti vzeli v svoje roke. Odveč je bojazen, da je to vračanje Zveze komunistov na položaje partije na oblasti, čeprav si nekateri prav to želijo. Kot je pokazala razprava na seji Centralnega komiteja, nič ne pomaga žuganje navzdol z ukrepi in interventnimi zakoni, rešitev tudi ni kazanje navzgor in ugotavljanje, da se nered pravzaprav začenja v nadstavbi ali pri oblasti. Mogoče je prav razprava na seji Centralnega komiteja, potem ko je odprla možnosti za demokratični dialog, pokazala, zakaj je pri nas tolikšna razlika med besedami in stvarnostjo. Neustavljivi smo pri sprejemanju stališč, a nenadkriljivi, ko gre za iskanje stranskih poti oziroma izgovorov za nespoštovanje včasih tudi zapletenih sistemskih opredelitev. To velja tudi za sedanja odstopanja pri delitvi osebnih dohodkov. Tako kot organizacije združenega dela ne morejo z ukrepi vlade ali koga drugega dobiti izjemnega položaja pri pridobivanju dohodka, tako nobena družbena listina ne more dovoliti, da bi delili več, kot ustvarjamo in tako ogrozili razvoj in svojo prihodnost. Višja rast osebnih dohodkov, kot jih dovoljujejo gospodarski dosežki, torej ni le odraz prilagajanja ali tekmovanja samoupravljalcev z inflacijo, temveč tudi zaradi sistema bruto osebnih dohodkov pomemben spodbujevalec te inflacije. Zagate pri delitvi zato še najbolje kažejo na objektivne gospodarske možnosti in subjektivna hotenja, levji delež pa gotovo nosijo slednje. Delitveno področje je zato verjetno tista srčika moči in nemoči političnega in gospodarskega sistema, kjer se kaže vsa razlika med načelnim in konkretnim in kjer bi nadaljnje dokazovanje pripeljalo do prave družbene krize, ki bi izničila še tiste spodbude za delo, ki danes obstajajo.

Franček Kavčič

ZIS v krušni zgodbi

Zdaj je zgodba o kruhu končana. Od četrtka naprej veljajo nove cene kruha, pekovske organizacije in tudi samostojni peki pa morajo v svoji ponudbi zagotoviti najmanj trideset odstotkov polbelega kruha. Ta je dobil že različne nazive. Yu kruh, kruh za socialno ogrožene in podobno. Proizvodna cena tega kruha je višja, kot porabniki damo zanj v trgovini. Zategadelj bodo organizacije združenega dela lahko »svobodno« oblikovale cene drugih vrst kruha (specialni kruhi in pecivo) in tako pokrile izgubo, z osnovnim kruhom. V vseh prodajalnah morajo imeti vsak dan naprodaj, vsaj trideset odstotkov polbelega kruha, če ne pa bi morale po 110 dinarjev za kg oziroma 100 dinarjev za 80-gramsko štruco prodajati prvo boljšo vrsto kruha, da zagotovijo ustrezen delež polbelega kruha v prodaji.

Do sem je na videz vse lepo in prav. Če bi zanemarili kajpak zgode in nezgode, ki smo jim bili priče od prve podražitve, torej od odloka ZIS o cenah kruha, ki ga je sprejel 10. julija. Marsikje so cene vseh vrst kruha enostavno podivjale, pekovske organizacije pa so želele po stroškovni logiki oblikovanja cen pri nas kajpak pokriti vse stroške, tudi tiste, ki niso potrebni, in očitno tako na mah dobiti še kaj nazaj. ZIS je zaradi tega posredoval z odlokom o vračanju cen kruha na raven 25. junija. Tega so se pekovske in trgovske organizacije v Sloveniji dosledno držale, marsikod drugod pa ni bilo tako. Kajpak je bilo jasno, da bo cene kruha treba spremeniti, saj sta se podražili pšenica in moka, in navsezadnje pekovskim organizacijam ni treba peči kruha brez ustreznih nadomestil za razlike med prodajno in proizvodno ceno. Zato je bilo javno odobravanje poteze ZIS o vračanju cen kruha le delno upravičeno, njegova prva poteza o sprostitvi cen kruha in priporočilo o kompenziranju teh cen, kar je v pristojnosti družbenopolitičnih skupnosti, ne pa zveznega izvršnega sveta, pa je vredna premisleka. V republikah in pokrajinah so opozarjali, da sredstev za nadomestila nimajo, pa tudi čas je bil prekratek, da bi lahko ob nenadnih čeprav pričakovani podražitvi kruha, našli druge vzvode za zaščito življenjske ravni ljudi zlasti socialno najbolj ogroženih. Premalo pripravljen prvi ukrep ZIS in nepripravljenost v republikah, pokrajinah in občinah, da se ustrezno odzovejo na neupravičene podražitve in vendarle zagotovijo tudi vsaj tridesetodstotni delež polbelega kruha v prodaji (razen v Sloveniji) je šibka točka v ravnanju zvezne vlade in drugih družbenih dejavnikov. Zvezna vlada bo očitno pogosteje posegala po takšnih intervencijah, ki bodo za nekaj časa vrnile cene na staro raven, toda bolje bi bilo, če bi to delala zares le izjemoma. Morda lahko v tem sklopu razmišljamo o razširjanju pristojnosti ZIS, vendar se ob peripetijah s ceno kruha ne moremo izogniti tudi občutku, da je ZIS hotel pokazati, da on ve, kaj je dobro, vendar ga drugi onemogočajo; pri kruhu pač tisti, ki niso upoštevali njegovih priporočil o kompenzacijah. To pa je slaba tolažba za vse.

Marjan Horvat

Na podlagi 50. člena družbenega dogovora o skupnih osnovah in merilih za samoupravno urejanje odnosov pri pridobivanju in delitvi dohodka v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 18/86) objavljata Zavod SR Slovenije za statistiko in Republiški komite za tržišče in splošne gospodarske zadeve

ZNESEK
POVPREČNIH STROŠKOV ZA DRUGO TRIMESEČJE 1986

1. POVPREČNO UGOTOVLJENI STROŠKI ZA DNEVNICO iz 51. člena družbenega dogovora znašajo:
- cela dnevnica nad 12 ur 3.883 din
- polovična dnevnica od 8 do 12 ur 1.996 din
- znnižana dnevnica od 6 do 8 ur 1.454 din

2. POVPREČNI STROŠKI ZA PRENOČIŠČE:
- v hotelu B kategorije (iz 52. člena družbenega dogovora) znašajo 3.169 din

3. STROŠKI ZA LOČENO ŽIVLJENJE iz 57. člena družbenega dogovora znašajo:
- stroški za stanovanje 28.521 din
- stroški za prehrano 34.947 din

4. KILOMETRINA pavšalni znesek (iz 53. člena družbenega dogovora) za prevoženi kilometer z avtomobilom srednjega razreda znaša:
- za 15.000 km letno po 51,75 din/km
- za 20.000 km letno po 45,00 din/km
- za 25.000 km letno po 41,00 din/km

Kdo krši zakone

To smo se vprašali – ne da bi si znali dokončno in pravilno odgovoriti – ko smo prebirali opozorila Službe za razvoj samoupravljanja in pravna vprašanja, objavljena v Gospodarskem vestniku, št. 27/86. V Sloveniji prihaja namreč do vse pogostejših zamud (včasih pa do občutnih, na primer ob 24. št. Ur. l. SFRJ), pri izdajanju Uradnega lista, v katerem so objavljeni vsi zakoni in ukrepi zvezne vlade. Združeno delo, ki dobi Uradni list z eno ali večdnevno zamudo, v primeru št. 24/86 pa celo s štirinajstdnevno, je seveda lahko v primerjavi z drugimi republikami in pokrajinami, v katerih zamud pri izdajanju ni, hudo prikrajšano, bodisi za navodila za ravnanje ali pa pri dovoljenih podražitvah za velike vsote.

Kdo je kriv za zamude? ZIS, ki ponuja skupščini v sprejem čedalje več predpisov po hitrem postopku? Skupščina, ki na hitri postopek pristaja ? Ali uslužbenci v Uradnem listu, ki besedila zakonov in predpisov pripravljajo za objavo v vseh jezikih jugoslovanskih narodov, in tiskarne, ki jih tiska?

Tega ne bomo raziskovali, povejmo samo, kateri predpisi so zaradi zamud in hitrih postopkov kršeni. Kršena sta 208. in 209. člen ustave SFRJ, ki pravita, da morajo biti zakoni, predpisi itd. objavljeni prej, preden začno veljati in da se ne smejo uporabljati, dokler niso ustrezno objavljeni (čl. 208) ter, da smejo zvezni predpisi, zakoni in splošni akti začeti veljati šele osmi dan po objavi v Uradnem listu, razen v posebno utemeljenih primerih, pri katerih lahko predpis začne veljati celo isti dan, ko je bil objavljen. Kršen je tudi Zakon o objavljanju zveznih zakonov in drugih zveznih predpisov ter splošnih aktov (Ur. l. SFRJ št. 43/76), ki v 12. členu določa, da mora Uradni list izhajati praviloma istega dne v tednu in da morajo vse izdaje Uradnega lista v jezikih jugoslovanskih narodov iti v promet istega dne.

Omenjena zbornična služba opozarja, da letos pogosteje kot minula leta kršijo predpis, da mora list iziti na določen dan; zamude dosegajo celo do 20 dni, prav tako pa istega dne ne gredo v promet – med naročnike – izdaje Uradnega lista v različnih jezikih. Srbohrvaška ima prednost pred drugimi, »ker je ni treba prevajati«. Prav tako pa ZIS vse pogosteje predlaga skupščini zakone in druge zvezne predpise v sprejem »po skrajšanem postopku«, ki tako postaja vse bolj pravilo in vse manj z ustavo določena izjema.

Po vsem zapisanem bi dejali, da krivec (krivci) za prepozno objavljanje Uradnega lista v Sloveniji preprečuje slovenskemu združenemu delu, da bi se popolnoma posvetil uresničevanju stabilizacijskih zamisli zveznega izvršnega sveta . . . *Boris Rugelj*

Manjše obveznosti do tujine

Jugoslavija je v letošnjem prvem polletju vrnila dve milijardi 650 milijonov dolarjev dolgov tujini ali precej več kot v enakem lanskem obdobju. Kot so pojasnili delegatom odbora zbora republik in pokrajin skupščine SFRJ za gospodarske odnose s tujino, bodo kreditne obveznosti od avgusta naprej precej manjše, zmanjšalo pa naj bi se tudi neskladje med ponudbo in povpraševanjem na jugoslovanskem deviznem trgu. *E. L.*

Proslave ob dnevu vstaje slovenskega naroda

NOBENA MOČ IDEJE SE NE UVELJAVI SAMA

Že konec prejšnjega tedna so se začele slovesnosti ob dnevu vstaje slovenskega naroda, po različnih krajih so se spomnili tega praznika, osrednja republiška proslava pa je bila 22. julija v Ljubljani, na Trgu revolucije in nato v dvorani slovenske skupščine, kjer so podelili nagrade vstaje in priznanja za zgodovinopisje.

Proslave v Ljubljani so se udeležili najvidnejši predstavniki družbenopolitičnega življenja, narodni heroji in politični komisarji glavnega štaba NOV in POS ter predstavniki zamejskih Slovencev. Slavnostni govornik Jože Smole, predsednik RK SZDL Slovenije je med drugim dejal: »Od našega narodnoosvobodilnega boja so minila mnoga leta, polna trdega dela in uspehov, pa tudi odklonov in zablod. Danes stojimo pred nič manj odgovornimi nalogami kot v NOB, včasih sicer zbegani zaradi teže problemov, toda odločeni, da jih združeni premagamo. Spoznali smo, da se nobena moč ideje ne uveljavi sama, pa naj jo še tako trdovratno ponavljamo. Vsaka mora skozi trdo preizkušnjo življenja, kot je morala tudi ideja svobode in revolucije, ko so zanjo umirali ljudje v neenakopravnem boju z okupatorjem in domačimi izdajalci. Revolucionarni romantizem je tudi tedaj moral stopiti v kruto resničnost in tako mora tudi ideja socialistične samoupravne revolucije ohraniti svojo veljavo le v delu in nenehnem dialogu s trdim življenjem.

Zato mnoga današnja ekonomska in politična »bojišča« v Jugoslaviji in Sloveniji niso nič manj pomembna kot včerajšnje krvave bitke, pohodi in domišljene akcije zoper okupatorja in njegove vazale. Toda eno jim je skupno: zmaga bo na strani tistih, ki bodo znali odpreti nove perspektive jugoslovanskemu in s tem tudi slovenskemu ekonomskemu, kulturnemu, znanstveno-tehnološkemu in družbenopolitičnemu napredku, oprtemu na lastno delo in znanje, na enoten jugoslovanski trg, na socialistično demokracijo in svobodo.«

Na slovesnosti je predsednik borčevske organizacije Bogo Gorjan vročil nagrade vstaje, prejeli pa so jih:

Peter Levec za življenjsko delo, Borivoj Lah-Boris za monografijo Artilerija 9. korpusa, Dušan Nećak za zgodovinsko delo Koroški Slovenci v drugi avstrijski republiki, Stane Škrabar za radijske oddaje o Slovenskem bataljonu 1. Krajiške proletarske brigade in o delovanju VOS, Rado Zakonjšek za monografijo Partizanski kurirji in druga dela. Podelili so tudi pet osebnih priznanj za zgodovinopisje.

Prejšnji petek pa se je začel na Pokljuki dvodnevni spominski pohod partizanov na Triglav. Na njem se je zbralo približno 190 pohodnikov, ki so se povzpeli z Rudnega polja na Triglav po poti, ki so jo poimenovali Pot borcev Triglavske divizije NOVJ, na Kredarici pa so odkrili obeležje Triglavski diviziji.

Gorenje Servis

ZNANJE ZA USPEŠNO DELO IN NAPREDEK

Gorenje Servis je enovita delovna organizacija, ki ima osemdeset servisnih enot za vso Jugoslavijo. Njena odlika pa ni samo velikost, ampak tudi pozornost, ki jo namenjajo izobraževanju serviserjev in vseh drugih delavcev.

V Titovem Velenju so že leta 1974 opremili dve učilnici za belo tehniko in elektroniko ter delovna kabineta. Te prostore uporablja tudi Izobraževalni center DS Splošni posli Gorenja, s katerim Gorenje Servis precej sodeluje pri načrtnem izobraževanju delavcev. Novozaposleni delavci se na osnovnih tečajih usposabljajo za popravljanje in vzdrževanje izdelkov Gorenja. Z vsako spremembo izdelkov, novo tehnologijo in programsko novostjo po najhitrejši poti seznanijo delavce v Titovem Velenju in po servisnih enotah.

Servis montira tudi antene in kuhinje in priklaplja druge izdelke Gorenja. Projektira sisteme za pripravo tople vode in antenske naprave.

Kar tretjina serviserjev se je letos že udeležila izobraževanja. Zanje so pripravili osemindvajset seminarjev, ob koncu preizkus znanja.

Lani so pripravili seminar za skladiščne delavce servisnih enot. Del programa je obsegal tudi računalništvo, kajti v prihodnje bodo skladišča v servisnih enotah računalniško obdelovala podatke in bodo prek telekomunikacijske mreže povezana z glavnim računalnikom Gorenja Servis v Titovem Velenju.

Izboraževali so se tudi referenti za sprejem reklamacij. Seminarja se je udeležilo 43 delavcev. Veliko pozornost so namenili stikom s strankami. Za konec seminarja pa so pripravili zanimivo novost: predavatelji so nastopili kot zahtevne stranke. Udeleženci so morali pokazati vse svoje sposobnosti in na seminarju pridobljeno znanje.

Dva seminarja so pripravili za vodje montaž. Spoznavali so delo na računalniku dialog.

V Gorenju se zavedajo, da se bo denar za izobraževanje bogato obrestoval. Najpomembnejše pa je spoznanje, da brez znanja ni mogoče izboljšati kakovosti storitev in popestriti ponudbe.

Jože Piano

Ob zadnjem zasedanju slovenske skupščine pred počitnicami

ZAKAJ DELEGATI KRITIZIRAJO ZIS, NJEGOVE UKREPE PA VENDARLE SPREJMEJO

Ob poslušanju delegatov republiške skupščine na zadnjem zasedanju tega najvišjega zakonodajnega slovenskega telesa pred poletnimi počitnicami in prebiranju sklepov se mi je porodila naslednja primerjava. Govorniški oder, s katerega so delegati tožili zaradi slabih gospodarskih dosežkov v prvi polovici letošnjega leta in zabavljali čez ukrepe zvezne vlade, se mi je v mislih spremenil v govorniški oder v londonskem Hyde parku, kjer vsakdo lahko govori o čemer hoče. Njegovo mnenje in zahteve pa za nikogar niso obvezne. V čem je podobnost? V tem, da se delegati lahko izkašljajo, kaj dosti spreminjati pa predlaganih rešitev ZIS ne morejo (ne smejo?). Je to nemoč delegatskega sistema ali »trda roka« zvezne vlade – napovedana še pred njenim mandatom?

Odgovorov na takšna vprašanja kajpak ni mogoče dati na hitro. Je pa spremljevalec dogajanja po nastopu nove zvezne vlade in njenih prvih ukrepov za zmanjšanje nagativnih gospodarskih gibanj prav gotovo presenečen nad ostrino kritik, ki jih je ZIS bil doslej deležen. Ker zvezna vlada mirno, kljub odporom, dalje oblikuje in pošilja zvezni skupščini v sprejem (ali nekatere tudi sama sprejema) predloge zakonov in drugih aktov, ki naj bi poživili in okrepili gospodarstvo, pri tem pa mnogo bolj kot katerakoli vlada doslej prisega tudi na kazensko odgovornost kršiteljev njenih odločitev, bi nemara lahko dejali, da smo v resnici dobili vlado trde roke. Toda ob tem se poraja nova misel, novo vprašanje.

Ali bo takšna vlada (ki v resnici odloča sama) priznala, da je sama kriva za napačne ocene in zgrešene ukrepe – če bi gospodarski rezultati še naprej dobivali vse močnejši negativni predznak?

Ali pa bo prevalila odgovornost na skupščino, ki njene predloge sprejema (ali zavrača – kar pa se, resnici na ljubo, redko dogaja)? Ali pa bomo tudi poslej poslušali ne tako redko prepričanje, da je glavni povzročitelj težav gospodarstvo, ki se ne vede po predpisih in zakonih.

Najbrž bi celovita in nepristranska raziskava vprašanja, ali je kriv za neuspeh tisti, ki predpise predlaga, ali tisti, ki jih (kljub nasprotovanju) sprejme, ali pa tisti, ki jih ne spoštujejo, ne le zelo zanimiva, ampak, v to trdno verjamemo, zelo koristna. Pustimo ob strani skupščinska telesa, ki smo jih za ravnanje ob sprejemanju raznih zakonov in ukrepov kritizirali na začetku, in zvezno vlado (ki ima z enega zornega kota tudi prav), in si oglejmo ravnanje delovnih organizacij. Te se skozi predpise prebijajo tako, kot teče reka skozi bolj ali manj trde kamnine. Oboji iščejo najugodnejšo pot. Zato logika, da bodo zadržani osebni dohodki ali neizplačane izvozne spodbude pri izvoznikih povzročili padanje izvoza, ni logika kršiteljev predpisa, ampak logika zdrave pameti. Če izvoz povzroča izgubo, izguba pa zaradi zakonskih predpisov terja zmanjševanje osebnih dohodkov, ustavna dolžnost delavcev v združenem delu pa je, da povečujejo dohodek (ne pa, da poslujejo z izgubo), je izhod iz tega navideznega labirinta lahek. Kdo bo v takem primeru kriv za zmanjšan izvoz, za manjši devizni priliv? Delovna organizacija, ki ga je (svojevoljno) zmanjšala, ZIS, ki je uveljavil ukrep o omejevanju osebnih dohodkov, ali skupščina, ki je tak ukrep kljub predvidljivim posledicam sprejela?

In tako naprej, saj je podobnih primerov moč kar nekaj našteti. Ali, kot je dejal na zadnji predpočitniški seji republiške skupščine predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Marko Bulc, če se ekonomskim zakonitostim dela sila, potem le-te delujejo izkrivljeno.

Koliko dela zvezna vlada silo ekonomskim zakonitostim, pa je za zdaj seveda moč le sklepati iz ocen ekonomistov pa iz izjav članov vlade in iz mnenj gospodarstvenikov oziroma delegatov. Lahko pa bi presojali tudi takole: da so predpisi, ki se jih tako množično krši, najbrž slabi in bi jih bilo verjetno bolje spremeniti kot pa kaznovati tiste, ki se jih ne držijo.

Ob tem se moramo povrniti k začetnemu vprašanju: zakaj delegati sprejemajo predpise, o katerih vnaprej menijo, da bodo slabi in zakaj je skozi delegatski sistem tako zelo težko spreminjati predpise, za katere je praksa pokazala, da škodijo stabilizaciji (na primer devizno zakonodajo).

Janez Bohorič, podpredsednik republiškega Izvršnega sveta, je v uvodni razlagi o izpolnjevanju resolucije v letošnjem letu (majski analizi) med drugim poudaril, da »ne bomo podprli nobenih ukrepov, ki bi vodili k demotiviranju za dobro gospodarjenje, k anticipirani porabi in napihovanju dohodka ali ki bi vodili k prerazporejanju dohodka od dobrih k slabim gospodarjem«. Slovenska skupščina se ni povsem ravnala po tej napovedi, saj je sprejela nekaj ukrepov ZIS, o katerih so delegati menili, da ne spodbujajo dobrih gospodarjev in izvoznikov ter večajo solidarnostno zbiranje sredstev (na primer nenamenska uporaba združenih sredstev za gradnjo jugoslovanskega dela proge Titograd–Skadar). Ali bo kdaj moč s takim odločanjem in sprejemanjem zakonov in ukrepov doseči »izenačevanje pogojev za gospodarjenje, hitrejše uveljavljanje ekonomskih zakonitosti, ekonomske prisile in motivacije, ustvarjanje tržnega ravnotežja, odprtost našega gospodarstva v svet in povezanost z njim, samostojnost in odgovornost delovnih organizacij in dolgoročno gospodarsko rast« (Bohorič v uvodu) pa je naslednje vprašanje, na katerega ne moremo odgovoriti.

Boris Rugelj

Omejevanje izplačil osebnih dohodkov

ZAOSTRITEV ODGOVORNOSTI

Naivno bi bilo pričakovati, da družbene usmeritve o razporejanju dohodka in osebnih dohodkov ne bomo spoštovali zaradi neurejenih gospodarskih razmer in visoke inflacije. Morda v jugoslovanski družbeni praksi včasih res lahko zasledimo, da levica ne ve, kaj dela desnica, da zategadelj sprejemamo linearne ukrepe in tudi zakone, ki udarjajo, resnici na ljubo, najbolj tiste, ki družbena prizadevanja po večjem izvozu in tudi druge cilje družbenoekonomskega razvoja dosegajo, vendar se je tudi v tem pogledu treba pri delitvi sredstev za osebne dohodke držati dogovorjenih norm in pravil ravnanja.

SDK je ugotovila, da je v Sloveniji 2001 organizacija združenega dela prekoračila dogovorjene okvire v razporejanju dohodka in sredstev za osebne dohodke; v teh organizacijah je bila torej rast osebnih dohodkov hitrejša od rasti njihovega dohodka. Toda po nekoliko temeljitejši analizi je ostalo takih organizacij združenega dela 1688, kajti ob tem je vendarle treba upoštevati, da so temeljne organizacije združenega dela dohodkovno povezane v delovni organizaciji in v sestavljene organizacije združenega dela in da lahko v okviru njih na dohodkovnih načelih uravnavajo razporejanje dohodka.

Interventni zakon zveznega izvršnega sveta, ki je omejil razporejanje dohodka in tudi sredstev za osebne dohodke na nekaterih področjih, ima očitno dober namen, vendar so bili vsi dosedanji pravilniki, sprejeti na zvezni ravni, o tem, kako zakon izvajati, hudo administrativni, udarjali so počez in pogosto družbenopolitičnim skupnostim samim niso omogočali, da bi ocenile realna razmerja in na osnovi tega tudi upravičenost višine osebnih dohodkov glede na dosežene rezultate.

Najnovejši osnutek pravilnika, ki ima značaj izvršilnega predpisa, je v minulih dneh doživel pomembne spremembe, kajti kar počez se v današnjih razmerah zares ne da več uravnavati ekonomskih gibanj. Posebno pa ne tako občutljivega področja, kot je gibanje sredstev za osebne dohodke. Zato ni prav nič čudnega, če prihaja ob njegovem uveljavljanju do vrste dilem, poleg tega pa do bojazni, da ni upošteval nekaterih stališč, zahtevajočih selektivnost pri vrednotenju ustreznosti razporejanja dohodka in sredstev za osebne dohodke, ki so prišla iz nekaterih okolij in vendarle opozarjajo tudi na dramatičnost tega vprašanja, prav zaradi doslednega uveljavljanja ciljev jugoslovanske ekonomske politike.

Toda pravila igre v naši republiki so dogovorjena. Imamo samoupravne sporazume dejavnosti o pridobivanju in razporejanju dohodka in sredstev za osebne dohodke, imamo družbeni dogovor, predvsem pa imamo tudi resolucijo o družbenoekonomskem razvoju v letošnjem letu. Parametri so potemtakem zakoličeni in zelo neodgovorno bi bilo, če tokrat ne bi spoštovali samoupravno in delegatsko dogovorjenih okvirov ravnanja na tem področju. Tam, kjer so razporejali dohodek in delili sredstva za osebne dohodke mimo resolucije, mimo bistvenih elementov samoupravnega sporazumevanja in družbenih dogovorov, bo kajpak potrebno nekaj vrniti. Že julijska plača bo morala vsebovati prvo šestino poračuna preveč izplačanih osebnih dohodkov glede na razmerje med rastjo dohodka in osebnih dohodkov in kriterijev, ki so opredeljeni v družbenih listinah. Če bi se slepili, da v organizacijah združenega dela ni bilo to jasno že prej, bi bila to kaj slaba uteha, kajti izjave, ki jih bodo v prihodnjih dneh podpisovali poslovodni organi, da so namreč njihovi delitveni akti usklajeni z vsemi družbeno verificiranimi listinami, torej tudi z resolucijskimi okviri, so lahko že ob koncu prihodnjega kvartalnega obdobja problematične, saj bodo pristojni družbeni dejavniki – tako je bilo mogoče razumeti minuli posvet predsednikov občinskih izvršnih svetov – vztrajali pri temeljitem preverjanju samoupravnih aktov in delitvenih razmerij. Podpis o skladnosti je potemtakem lahko le formalno jamstvo, ki se ga v organizacijah združenega dela morajo zavedati.

Seveda bi bilo nenormalno vse izgubarje metati v isti koš in povsod uveljavljati ista merila glede ravnanja na področju osebnih dohodkov. Tako imenovani sistemski izgubarji, elektrogospodarstvo, železniško gospodarstvo in še kdo, imajo dokaj natančno zapisane razmejitve o gibanju osebnih dohodkov. Pravi udarec izvoznemu gospodarstvu, ki je zaradi neustrezne devizne zakonodaje ustvarilo obilico izgub, pa bi bil, če bi le-te obravnavali kot klasične izgubarje. Pametna, politično trezna in modra poteza v Sloveniji – upajmo, da tudi drugod – mora zaščititi izvozno usmerjeno industrijo, ki se mora pobrati glede na nove ukrepe na področju stimulacije izvoza do konca leta, in potlej ugotavljati, kje so poleg zakonskih razlogov za izgube tudi notranji razlogi za slabo poslovanje.

Očitno pa po novem ne bo več mogoče kar vsem izgubarjem ponuditi formule tako imenovanih objektivnih razlogov. Slovenski izvršni svet opozarja, da je treba naposled vendarle tudi v občinah opraviti svoj del dela in ločiti med tistimi organizacijami združenega dela, ki imajo izgube zaradi slabih poslovnih potez, slabih proizvodnih programov, predvsem pa njihove slabe vključenosti v dolgoročna prizadevanja po strukturnih spremembah slovenskega gospodarstva, in tistimi, ki so morebiti prigospodarili izgube zaradi res objektivnih razlogov (cenovne politike). Potemtakem nosijo tokrat največji del odgovornosti izvršni sveti občin kot pooblaščeni organi, ki morajo skupaj z drugimi družbenimi dejavniki v občini oceniti vzroke nastalih izgub, gibanje osebnih dohodkov in predlagati tudi ustrezne ukrepe za rešitev doslej že kar predolgo ponavljajoče se verzije objektivnih vzrokov za izgube. Tistim, ki bodo »ocenjeni« kot izgubarji brez objektivnih razlogov, ni druge pomoči, kot da sprejmejo določila zakona o zajamčenem osebnem dohodku in zakona o sanaciji. Seveda pa to ne pomeni, da tudi v republiških organih smejo le ugotavljati, da v 16 občinah niso poslali zahtevkov po popravkih delitve osebnih dohodkov niti vsem tistim organizacijam, ki so jih občinski izvršni sveti sami določili (če se te ozd niso same) za kršitelje, kajti nenormalno je, da lahko najdemo denimo v občini Ljubljana-Center in Ptuju le 28 oziroma 40 odstotkov ugotovljenih kršiteljev.

Marjan Horvat

Marija Todorović, predsednica sveta ZSJ v Sloveniji

ZAKON NAJ NE BI REZAL VSEM ENAKO

V okviru priprav na sejo predsedstva sveta ZSJ je predsednica sveta ZSJ Marija Todorović s sodelavci obiskala predsedstvo slovenskih sindikatov, kjer se je z Mihom Ravnikom, Francem Hribarjem in drugimi člani predsedstva pogovarjala o aktualnih sindikalnih nalogah. Nato je obiskala še Rašico in sindikalni izobraževalni center v Radovljici. Obisk predsednice zveze sindikatov v začetku tega tedna v Sloveniji ni mogel mimo tačas najbolj žgočih vprašanj gospodarskega razvoja in politike. Glede na to, da se sedaj poleg splošnih gospodarskih vprašanj sindikat največkrat javno omenja ob vprašanjih delitve dohodka, je bilo največ govora prav o tem vprašanju.

Miha Ravnik, predsednik RS ZSS, in njegovi sodelavci so predsednico sveta ZSJ seznanili z gospodarskimi rezultati, ki kažejo zaostajanje za resolucijsko dogovorjenimi cilji; ob tem ko se je v letošnjem letu akumulacija povečala nominalno le za 30 odstotkov, so se osebni dohodki povečali kar za 130, celotna poraba celo za 145 odstotkov. Tudi izgubarjev je v Sloveniji toliko kot še nikoli prej, 70.000 delavcev namreč dela v 290 ozdih, ki so letos poslovali z izgubo (prve neuradne ocene o polletnih gospodarskih rezultatih).

Sprejet zvezni zakon o omejevanju osebnih dohodkov bo seveda treba uveljaviti, čeprav je sindikat predlagal drugačne rešitve, kot so bile kasneje zapisane v zakonu. SDK ima že navodila, s katerimi bo to zagotavljala.

Funkcionarji RS ZSS so prepričani, da se zveznega zakona ni smotrno držati linearno, ker imamo pač več vrst izgubarjev, od tistih sistemskih, ki za izgubo niso sami krivi, na primer elektrogospodarstvo, železniški promet, prek tistih, pri katerih se izguba vedno pojavlja v prvem polletju (gostinstvo, turizem, zračni promet), do tistih, ki imajo kar smotrne sanacijske programe in jih tudi že uspešno izpolnjujejo. Le manjši del ozdov z izgubo namreč nima prave prihodnosti in zanje pritisk v obliki zmanjšanja osebnih dohodkov ne bi pomenil izgube motiva za delo, temveč dodaten pritisk na prestrukturiranje in opuščanje nedonosne proizvodnje. Slovenski sindikati so zato prepričani, da je še kako važno delavce spodbujati za delo in razultate, tudi v izvozu, ker nas lahko samo to izvleče iz kriznih razmer.

Marija Todorović s sodelavci na obisku v Rašici v Gameljnah. Predsednico zveznih sindikatov je najbolj zanimalo uresničevanje gospodarskih ciljev in seveda vprašanje razporejanja dohodka. Iz tega, kar je bilo slišati na pogovoru, smo izbrali misel, da se je treba kdaj tudi komu glasno upreti, ker od tega, da drug drugemu kimamo ali se celo hvalimo, res ne moremo pričakovati rešitve. *Slika: Andrej Agnič*

Tudi predsednica zveznih sindikatov je menila, da zakon naj ne bi rezal vsem enako in da z udarci po motivaciji verjetno ne bomo dosegli resolucijskih ciljev. Po njenem mnenju bi bilo najvažnejše, da vsi podpisniki zveznega družbenega dogovora o dohodku opravijo svoj del nalog. Povedala je tudi, da bo v petek, 25. julija, o tem razpravljalo predsedstvo sindikatov in da še vedno ni jasno, ali naj sindikat glasno pove, za kakšne ukrepe se je zavzemal in ali naj s tem tudi odločno nastopi v zvezni skupščini. Ne da bi prerokovali, kakšno bo razpoloženje na tej seji, so slovenski sindikalni delavci prepričani, da sindikat nima več kaj početi in da bo odstopil tudi marsikateri direktor, če bo prišlo do linearnega izvajanja tega predpisa.

F. K.

Delavska enotnost

CENTER ZA RAZVIJANJE OBVEŠČANJA
v združenem delu

Poletna novinarska šola Bernardin pri Piranu

Namenjena je razvijanju in uveljavljanju sodobnega medsebojnega in samoupravnega informiranja delavcev v združenem delu.

Razpisujemo štiri petdnevne funkcionalne seminarje, ki bodo avgusta in septembra v Bernardinu pri Piranu:

Seminar 1
Kako organizirati medsebojno obveščanje in samoupravno informiranje delavcev
● od 18. do 22. avgusta

Seminar 2
Grafično oblikovanje in tehnično urejanje glasila organizacije združenega dela
● od 25. do 29. avgusta

Seminar 3
Kakšen naj bo jezik v pisnih načinih sporočanja
● od 1. do 5. septembra

Seminar 4
Sodobno informiranje s pisnimi in elektronskimi občili
● od 8. do 12. septembra

Seminar smo pripravili za tiste delavce, ki v organizacijah združenega dela politično ali po družbenih in političnih dolžnostih skrbijo za načrtovanje, organizacijo in izvedbo ter razčlenjevanje medsebojnega in samoupravnega obveščanja delavcev.

Vsak seminar obsega 45 pedagoških ur predavanj, razprav o predavanih temah, vaj in praktičnega dela ter pogovorov o opravljenem delu. Vsak udeleženec dobi na seminarju ustrezno seminarsko gradivo v obsegu 80 tipkanih strani ter strokovno literaturo. Med seminarskim praktičnim delom pripravi predlog, kako v svoji organizaciji združenega dela uveljaviti pridobljena znanja in izkušnje za izboljšanje medsebojnega in samoupravnega obveščanja.

Svoje izkušnje bodo posredovali udeleženci – priznani strokovnjaki – novinarji, pravniki, sociologi, psihologi, jezikoslovci, komunikologi, grafiki, oblikovalci in informacijski praktiki.

Poletna novinarska šola, ki se je letos preselila iz Pirana v Bernardin, bo v hotelu Emona, kjer so zagotovljeni ustrezni seminarski prostori (dvorana za predavanja in praktično delo, delovni kabineti, pripomočki za praktično delo, kot so: fotostavek in grafična montaža, mala tiskarna, teletekst in video).

Seminarsko delo bo zelo ustvarjalno; začenja se ob 8. uri in traja do 12. ure in se nadaljuje ob 17. uri ter traja do 21. ure. Po večerji bodo občasne panelne razprave.

Cena za udeležbo na enem seminarju, za sodelovanje v praktičnem delu, za strokovno literaturo in seminarske zapiske ter mentorsko delo med seminarjem je 25.000 dinarjev.

Rok za priglasitev je pet dni pred začetkom seminarja. Število udeležencev je v vsakem seminarju omejeno na 25!

Za vse podrobnejše informacije o letošnji poletni novinarski šoli Bernardin telefonirajte v center Delavske enotnosti za razvijanje obveščanja v združenem delu, 61000 Ljubljana, Celovška 43, telefon: (061) 323-951 in 318-855, interna 49. Zahtevajte razpisni prospekt, v katerem je vsak seminar natančno predstavljen!

POLLETNA SOPARICA V BELTU

Razpoloženje v črnomaljskem Beltu zadnje čase ni najbolj obetavno. Ob poletju se jim obeta izguba, osebni dohodki pa zato kar precej prekoračujejo resolucijo. O Beltu tudi po Črnomlju precej govorijo.

Obiskali smo tovarno, vendar...

Generalni direktor je na dopustu in nikogar odgovornih ni bilo najti, da bi nam iz »prve roke« posredovali podatke o trenutnem gospodarskem položaju Belta. Tudi sicer so se že vsi pripravljali na kolektivni dopust in delo so začenjali vzdrževalci.

»Po zvezah« smo našli predsednika osnovne organizacije sindikata tozda Mehanske obdelave.

Stevo Puljak pa je bil za izjemo od ostalih pripravljen na pogovor. In čutiti je bilo, da ga marsikaj teži.

Stevo Puljak je kvalificiran orodjar in v Beltu dela že dvaindvajset let. Doma je iz Sopota na Hrvaškem. Pred devetimi leti pa se je preselil v Črnomelj, kjer je v bloku dobil stanovanje. Preje, kot se spominja, je od doma odhajal ob štirih zjutraj in se je ob štirih popoldne vračal domov. Podobno se s hrvaške strani v Belt še sedaj vozi blizu dvesto delavcev. Sicer pa imajo v Beltu od 1100 zaposlenih kar 60 odstotkov vozačev.

Stevo je predsednik izvršnega odbora osnovne organizacije, namestnik predsednika konference, član občinskega sindikalnega sveta in ima še kup drugih funkcij.

»Res je, v našem tozdu smo v prvih treh mesecih imeli izgubo. Tudi ob polletju bo, kakor tudi v celotnem Beltu, ampak... Delavci za to nismo krivi. Moram reči, da pridno delamo. Načrt izpolnjujemo. Še celo več. Prodaja pa nekako ne gre, posebno gradbene mahanizacije. Največji problem je komerciala. Nasploh pa imam podoben občutek kot kmet, ki vse leto okopava in obdeluje ter se ob tem pošteno muči, potem pa ugotavlja, da so mu ob setvi dali slabo seme.

In sedaj ugotavljajo, da smo prekoračitelji in da bomo morali vračati 30 odstotkov od osebnega dohodka vsak mesec. Najslabše pa je to, da delavci uradno o tem še nič ne vedo, čeprav po Črnomlju o tem že vrabci čivkajo. Ob tej grožnji za vračanje pa pridejo še podražitve kruha, moke, elektrike...

V sindikatu se na oceno polletne bilance že krepko pripravljamo in od vodstva smo zahtevali podrobno analizo in obrazložitev. Če sem čisto odkrit, se kot predsednik sindikata kar malo bojim teh sestankov.

Povedati moram tudi, da so bili sestanki sindikata samoupravnih skupin pred časom zelo živahni in ustvarjalni. Sedaj pa delavci sicer pridejo, vendar so v glavnem tiho. Razumem jih, saj lahko odločajo le o drobtinicah, o vsem drugem imamo resolucijo, zakone, ukrepe... Seveda se tudi le za drobtinice čutijo odgovorne. Tako se prepuščajo stihiji in frazam o samoupravljanju ne verjamejo več, vsaj tak občutek dobi človek na sestankih in na pogovorih.

V sindikatu smo bili včasih zelo delovni. Težko rečem, da zdaj nič ne delamo. Imeli smo pobude, ki so jih

sprejeli na zborih delavcev, jih je potrdil delavski svet, potem pa se je zataknilo. Ne rečem, da vodstvo ni hotelo upoštevati naših pobud, vendar vse prepočasi je šlo in preveč zvodenelo je na koncu vse skupaj.

Zadnjo res pravo akcijo sindikata pravkar zaključujemo. To je ocena vodilnih in vodstvenih delavcev. Hrabro smo jo zastavili. Že pred leti smo imeli nekaj podobnega, pa smo opustili.

In sedaj je bilo težko spet prodreti. Te ocene nismo zastavili le kot kritike, napada ali maščevanja, ampak smo hoteli podati dejansko sliko, ki naj bi bila za tiste z bolj ali manj negativnimi ocenami le opozorilo. Ocena strokovnega dela je po mojem mnenju malo neresna in preveč šablonska. To so delali strokovnjaki. Moralno in politično oceno pa so dajali člani družbenopolitičnih organizacij in kar 60 ljudi je neposredno sodelovalo pri ocenjevanju, svoje mnenje pa so lahko povedali skoraj vsi delavci.

Že zdaj se oglašajo občinski funkcionarji, ki bi radi dobili to našo oceno. Tudi mi bi radi kdaj dobili oceno njihovega dela, če jo sploh kdo naredi.«

Pogovarjali smo se še o mnogih drugih stvareh. Kako sindikat skrbi za oddih delavcev? V štirinajstih Beltovih prikolicah bo letos letovalo 150 delavcev. To pa so skoraj vsi, ki so to želeli. Sindikat se ukvarja tudi z nabavo drv, premoga, tekstila, mesa. To sicer ni delo, ki naj bi imelo prednost, vendar ljudje to hočejo.

Stevo Puljak, ki je bil tudi delegat na 11. kongresu ZSS, z delom kongresa ni bil najbolj zadovoljen, saj je menil, da so delegati prišli v Ljubljano le jokat vsak nad svojim problemom, da pa skupni dogovor ni bil dovolj konkreten in oprijemljiv.

Pripovedoval je tudi o delavcih, ki v proizvodnji nimajo niti tople vode, da pa gradijo novo poslovno stavbo. Menil je tudi, da vse te podražitve, morda tudi vračanje preveč izplačanih osebnih dohodkov, ne bodo tako usodno vplivale na tiste, ki imajo doma še zemljo. Res je takih večina. Vse preveč pa pozabljamo na tiste, ki dejansko živijo le od osebnega dohodka in plačujejo od stanovanja do kurjave in vsakdanje zelenjave.

Vseskozi pa je Stevo poudarjal izredno sožitje med delavci v tovarni, čeprav so ti iz praktično vseh republik, največ iz sosednje Hrvaške. »Odkar sem v tovarni, ni bilo niti najmanjšega poskusa nacionalizma, in prepričan sem, da ga ne bo, čeprav od drugod prihajajo glasovi tudi o takih pojavih.

Andrej Agnič

Mladinske delovne akcije 86

LETOS HORUK BRIGADIRJEV NE ODMEVA TAKO PREŠERNO

Sredi poletja smo; medtem ko za stroji zaradi poletnih dopustov delovni utrip pojenjuje, se ta prav v tem času stopnjuje med mladimi brigadirji na letošnjih delovnih akcijah. V naši republiki je letos spet več zveznih in še več republiških akcij mladih. Zvezne mladinske delovne akcije so na Kozjanskem, v Suhi krajini, Slovenskih Goricah, na Goričkem v Prekmurju in v Istri, republiške pa na Brkinih, Rogli, v Beli krajini in Trebčah.

K temu moramo dodati še specializirane oblike brigadirskega življenja in dela socialno-raziskovalnega tabora v Josipdolu, socialno-geografskega tabora v Prekmurju, alpski raziskovalni tabor v Bovcu, mednarodni antifašistični tabor v Starih Žagah, veterinarski tabor na Ptuju in planinski delovni akciji v Tolminu in na Veliki Planini. Mladi iz Slovenije letos prav tako sodelujejo na mladinskih delovnih akcijah po vsej Jugoslaviji in v raznih delovnih taborih po Zahodni Evropi, na Madžarskem, Slovaškem in v Sovjetski zvezi.

Tudi letos, kot že leta poprej, toda zdaj mnogo glasneje, postavljajo mladi vprašanja o smiselnosti tako organiziranega prostovoljnega dela mladih. Zakaj gre? Mladi trdijo, in to so tudi javno zapisali, da organizirajo prostovoljno mladinsko delo tudi zato, ker to ni zanemarljiv prispevek h gospodarskem razvoju družbe, zlasti manj razvitih in hribovitih območij. Zato, ker ni nepomembno, da so akcije eden redkih družbenih prostorov, kjer se lahko zbirajo mladi delavci, učenci, študenje, brezposelni. Tudi zato, ker pomenijo akcije enega redkih načinov srečevanja mladih iz Jugoslavije in tujine in so tako odlična možnost za medsebojno spoznavanje, spoznavanje razlik, učenje strpnosti, premagovanje raznih predsodkov, in tudi zato, ker si mladi na delovnih akcijah lahko pridobe številna znanja in izkušnje, na specializiranih delovnih taborih pa tudi strokovne izkušnje.

Tako pravijo mladi, organizatorji mladinskih delovnih akcij in njihovi zagovorniki, ki so se vrsto let šolali in kalili prav na takih delovnih akcijah. Toda od časov povojne graditve, ko so imele tovrstne delovne akcije in udarniško delo drugačen smisel in cilj, pa do danes je tako delo mladih doživljalo različna obdobja kriz in dela; eni so menili, naj bi jih povsem opustili, spet drugi pa trdijo, da so zelo potrebne, vendar pa bi jih morali vsebinsko spremeniti.

Del problemov mladinskih delovnih akcij sta dobro strnila Vito Flaker in Zoran Pavlovič v eseju, ki so ga v zajetni brošuri založili pri Republiški konferenci Zveze socialistične mladine Slovenije pod naslovom »MDA med krizo in perspektivo«, »MDA 84«. V grobem gre za dvoje osnovnih vprašanj. Eno je povsem ekonomsko, drugo pa je politično. Ekonomska plat akcij je natančno opredeljena, znana in dokazana – take akcije so koristne. Odveč bi bilo vedno znova ponavljati in naštevati številke, kilometre cest, železniških prog, vodovodnih ali električnih napeljav, na stotine različnih objektov, ki so jih mladi na teh akcijah zgraditi od vojne sem. Še tako črnogledi računarji so v najbolj kritičnih analizah računovodsko ugotovili, da so akcije v gmotnem smislu – koristane.

Iz leta v leto pa je vse bolj v ospredju vprašanje o vsebini dela mladih brigadirjev, ko nimajo v rokah krampa ali lopate. Očitno je, da mlade vsaj iz Slovenije zdajšnja oblika dela v celodnevnem brigadirskem življenju ne zadovoljuje več. Že vrsto let se mladi aktivisti tako v republiki kot po občinah, zelo trudijo, da bi vsaj številčno zapolnili svoje brigade. Letos je to vprašanje še bolj boleače; neredko se dogaja, da celo po dve občini ne moreta zbrati ene same brigade. Značilen primer v tej izmeni je Idrija, ki potem, ko se ji ni posrečilo sestaviti lastne brigade, težave ni rešila niti s Tolminom – namesto štirideset brigadirjev jih je odšlo na akcijo štirinajst, in še ti so se po treh dneh hoteli vrniti, »ker so jih na komiteju ‚nategnili', češ da bodo v brigadi vsak dan samo ‚žurke' . . .

Drugi, nič manj pereč in boleč problem doživljajo organizatorji delovnih akcij, ko so brigadirji zbrani v brigade in naj bi začeli delati, naselja pa niso urejena, delo je neorganizirano, načrtov s tehnično dokumentacijo ni . . .

Prav neverjetno je, da za brigadirje najslabše poskrbijo tam, kjer je njihovo delo najpotrebnejše in kjer jih prebivalci težko pričakujejo – na najmanj razvitih območjih, kot je denimo Kozjansko! Po dolgih letih obljub in dogovorov je ostalo brigadirsko naselje na Šentvidu nad Planino takšno, kot je bilo, takšno, da se v vsaki izmeni vodstvu akcije le s težavo posreči zadržati brigado ki je prišla in se pravkar seznanila z razmerami. Še tako nekritičnemu spremljevalcu razmer preprosto ne gre v glavo, kako si lahko občinski politični vrh, če že mladinski spet odpove, dovoli tako neodgovorno ravnanje, kot se to že vrsto let dogaja v Šentjurju; v občini, ki s svojim preštevilnim administrativnim in obsežnim političnim aparatom komaj da še lahko opravičuje svoj obstoj in prav v teh dneh s prekladanjem papirjev maši poletno zaspanost province.

Nasprotno pa je nad prihodom mladih izredno navdušeno občinstvo kraja, v katerem akcija poteka. Razen seveda v samem Šentvidu, ki ima od brigadirjev, če odštejemo povečan promet

v gostilni in štacuni, najmanj. Zato je razumljiv kritičen odnos do brigadirjev, ki v kraju sicer živijo, delajo pa v vseh drugih krajevnih skupnostih in na območju celo treh, štirih občin, le v Šentvidu – ne. Tako spadajo brigadirji na Kozjanskem – ne krivi ne dolžni – med antagonizme, ki v tej občini obstajajo že leta in na katere so občani pred dnevi hoteli opozoriti s svojevrstno demonstracijo; zapretili so namreč, da bodo na edino cesto, ki jo upravljajo tako oni kot brigadirji, zvlekli kmetijske stroje in vozila ter tako občinske može z zaporo primorali, da končno začno uresničevati pred leti dogovorjene obljube in načrtovane naloge.

O Kozjanskem smo spregovorili zato, ker je najbolj značilen primer nekega razmišljanja in ravnanja, ki ne odzvanja v omrtvičenosti neke nerazvite in nenehno jadikujoče občine, temveč na izredno širokem prostoru vse države, saj je v tem brigadirskem naselju največ brigadirjev iz drugih republik.

Tako lahko po obisku in pogovorih s tremi komandanti zveznih akcij na Štajerskem in v Prekmurju ter s komandantom akcije Rogla 86 in seveda z brigadirji strnemo najbistvenejše vprašanje v eno samo misel, ki je med brigadirji letos navzoča bolj kot kdajkoli: Mladinske delovne akcije da ali ne. Komandanti, ki so se pravkar vrnili s posveta vseh komandantov mladinskih delovnih akcij v Sloveniji, menijo da je treba glede delovnih akcij mladih v Sloveniji nemudoma nekaj ukreniti. Res je – to je že pravcati refren, ki ga poslušamo vrsto let in gre na račun tistih, ki vse glasneje zagovarjajo mnenje, da so tovrstne delovne akcije – preživele. Žal pa prav v občinah, v katerih brigadirsko delo in življenje poteka, naredijo najmanj, da bi lahko mladi v brigadirsko življenje vnesli novo vsebino. Kajti samo idejnopolitično delo ni tisto, ki bi mlade trumoma vabilo v brigadirsko uniformo; danes mladi gledajo kritično tako na neurejen pograd kot na nesmiselnost izkopavanj za vsako ceno, če ni na voljo niti osnovne tehnične skice o tem, čemu naj bi ta izkop prav na tem mestu služil. Čas in delo mladih nista niti poceni, niti ne delajo zato, da bi jih pač nekam usmerili, nekam poslali, da bi imeli doma mir. Edini, ki resnično cenijo mlade in njihovo delo, so – občani. In ti, domačini, so tisti, ki brigadirje še zadržujejo na – akcijah.

Janez Sever

Jeseni nov zakon o prodaji družbenih stanovanj

STANOVANJA NE VEČ NA RAZPRODAJI

Na klopeh republiške skupščine se je naposled znašel osnutek zakona, ki naj bi v prihodnje urejal oziroma zavrl pretirano prodajo družbenih stanovanj in hiš, ki se je razpasla v zadnjih nekaj letih in je že začela spominjati na pravcato razprodajo.

Zaradi dozdajšnje ugodne zakonodaje na tem področju, še posebej glede odplačilne dobe in obrestne mere, je bilo po podatkih, ki so jih posredovale občine, v obdobju od leta 1980 do leta 1985 prodanih skupaj več kot 2000 stanovanj v družbeni lasti. Od avgusta 1985 do aprila 1986 so samo v petih ljubljanskih občinah razprodali 55, v primorskih pa kar 384 stanovanj. Krona vsega pa je podatek, da je v obalnih občinah od 1. januarja letos do srede julija prešlo v zasebne roke 398 družbenih stanovanj oziroma povprečno 60 do 70 stanovanj na mesec.

Za nakup največ posojila

Iz navedenih podatkov je moč sklepati, da se prodaja družbenih stanovanj še naprej bohoti, čeprav jo že nekaj časa na vseh ravneh skušajo zajeziti, še posebej v sindikatih. Poglavitni razlog je v tem, da so stanovanja prodajali po merilih, ki so v nasprotju s sedanjimi družbenoekonomskimi razmerami.

Za plačevanje kupnine so namreč največkrat uporabljali sredstva iz namenskih posojil, iz skladov skupne porabe organizacij združenega dela, delovnih skupnosti in drugih samoupravnih organizacij ali bančnih posojil. Le v manjšem obsegu so kupci pri nakupu stanovanj uporabljali lastna sredstva. To pa je pripeljalo do tega, da se je zmanjšal fizični obseg družbenega stanovanjskega sklada. Prodaja stanovanj v družbeni lasti pod takšnimi izredno ugodnimi pogoji pa je bržkone tudi v zvezi s tem, da so lani julija odpravili prometni davek pri prodaji nepremičnin. Nov zakon, ki naj bi ga po skrajšanem postopku sprejeli še letošnjo jesen, je zato več kot upravičen.

Na novo naj bi v prvi vrsti opredelili pogoje za prodajo. Ti naj bi določali, da bo stanovanjsko hišo ali stanovanje v družbeni lasti moč prodati le po prometni tržni vrednosti, ki se ugotovi na dan prodaje v skladu z enotno metodologijo, ki jo izda pristojni republiški upravni organ hkrati z zakonom. Kupnino pa naj bi kupec plačal najpozneje v 30 dneh po sklenitvi pogodbe.

Prodaja šele nad deset let

Pomembno novost prinaša tudi člen, ki govori o tem, da prodaja družbenega stanovanja ni mogoča, če od izdaje uporabnega dovoljenja ni preteklo najmanj deset let. Znano je namreč, da v prvem desetletnem obdobju uporabe stanovanjske hiše ali stanovanja znašajo stroški vzdrževanja po znanih normah in standardih le 4 do 6 odstotkov vseh vzdrževalnih stroškov v celotni dobi trajanja objekta. Prav tako ni moč prodati stanovanja ali hiše, če je le-ta predvidena za rušenje oziroma spremembo namembnosti.

Vendar bo moral tudi prodajalec stanovanja, denimo delovna organizacija, zagotoviti, da bo denarna sredstva, ki jih bo dobil s prodajo, uporabil samo za nakup ali pridobitev drugih stanovanjskih površin v družbeni lasti. Namen takšne opredelitve je varovati vrednost stanovanjskega sklada in nadomestiti izgubljena stanovanja z novimi.

V osnutku zakona sta predvideni dve obliki prodaje družbenih stanovanj. Naseljeno stanovanje naj bi prodajali neposredno s pogodbo, nenaseljeno pa na javni dražbi. To pravzaprav pomeni, da bi lahko v prihodnje zasedeno stanovanje prodali samo imetniku stanovanjske pravice, se pravi tistemu, ki v stanovanju že živi. Osnutek zakona o pogojih za prodajo stanovanjskih hiš in stanovanj v družbeni lasti določa tudi kazenske sankcije v vseh tistih primerih, v katerih se sredstva, pridobljena s prodajo stanovanjskih hiš in stanovanj, uporabljajo v nasprotju z določili zakona.

Dozdajšnje razprave so pokazale, da bi pri dokončnem oblikovanju zakona morali upoštevati še zlasti izhodišče, da se praviloma lahko prodajo le taka družbena stanovanja, ki ne zagotavljajo smotrnega gospodarjenja oziroma zahtevajo previsoke vzdrževalne stroške.

Z razprodajo družbenih stanovanj izgubljamo tla pod nogami na tem tako občutljivem področju. V tem težkem položaju, ko cena kvadratnega metra novega stanovanja vrtoglavo narašča, ko vse več mladih družin nima strehe nad glavo, je skrajno neodgovorno, da siromašimo že tako skromen sklad družbenih stanovanj. Namesto da bi ga povečevali, ga zmanjšujemo. Nova zakonodaja bi morala zato dokončno zajeziti pretirane apetite pri razprodaji družbenih stanovanj.

Verjetno pa tudi novi zakon ne bo obrodil željenih sadov, če organizirana družba ne bo vztrajala pri tržni ceni in dejanski vrednosti stanovanj in s svojim nadzorom onemogočala prelivanje družbenih sredstev v zasebne žepe.

Marija Frančeškin

Gost v uredništvu: Miran Potrč, predsednik skupščine SR Slovenije

SLABO JE, ČE IMAMO DO RAZVOJA DELEGATSKIH ODNOSOV DVA OBRAZA

Tov. Miran Potrč, kako vi kot predsednik slovenske skupščine gledate v sedanjih razmerah na potrjevanja državne suverenosti slovenskega naroda?

Miran Potrč: »Suverenost slovenskega naroda oziroma Socialistične republike Slovenije je zagotovljena z ustavo Socialistične republike Slovenije in se uveljavlja v okviru Socialistične federativne republike Jugoslavije kot federativne skupnosti enakopravnih narodov in narodnosti socialističnih republik in avtonomnih pokrajin. Z ustavo SFRJ uveljavljajo narodi vse svoje suverene pravice v okviru svojih socialističnih republik, razen tistih, za katere so se dogovorili, da jih zaradi skupnih interesov uveljavljajo v Jugoslaviji. V telesih federacije skupno odločamo o temeljih sistema, soglasno pa razrešujemo tudi vprašanja, ki so bistvena za materialni razvoj in za razpolaganje z dohodkom. Vsa ta načela veljajo tudi danes in v okviru teh načel uveljavljamo tudi svoje pravice in izpolnjujemo svoje obveznosti, uveljavljamo svojo suverenost in s skupno odgovornostjo skrbimo tudi za razvoj in suverenost Jugoslavije kot celote«.

Vrsto let ste delali v jugoslovanski skupščini in v njej se je kot temeljno načelo uveljavljalo soglasje oziroma konsenz. Ali ste pri ključnih odločitvah kdaj tudi ugotavljali, da morate zaradi enotnosti žrtvovati slovenske interese?

Miran Potrč: »Soglasje pri odločanju o materialnih vprašanjih v federaciji zahteva, da pri njem istočasno in enakovredno upoštevamo načelo odgovornosti sleherne republike in avtonomne pokrajine za svoj razvoj in razpolaganje z dohodkom, ki ga je ustvarilo združeno delo na njenem območju ter skupne odgovornosti za razvoj Jugoslavije kot celote. Šele hkratno upoštevanje obeh omogoča, da sprejemajo odločitve, ki koristijo razvoju, napredku vseh, vendar ne na škodo katerekoli federalne enote. Slovenske interese moramo zato vedno razumeti tako, da vključujejo in upoštevajo tudi skupne interese in možnosti v Jugoslaviji. Tako smo jih praviloma tudi razumeli in uveljavljali. Zaradi razlike v razvitosti, zavoljo razlik v učinkovitosti gospodarjenja, različne sestave gospodarstva in podobnega pa seveda vsi nismo imeli enakih pogledov na predlog, kar je tudi razumljivo, saj so imeli ti različne učinke na položaj republik in pokrajin. O različnih pogledih in predlogih smo razpravljali in v usklajenih rešitvah seveda pogosto niso bili upoštevani ne le vsi predlogi Slovenije, temveč prav tako tudi ne vsi predlogi drugih republik in pokrajin.«

Za vaše javne nastope je značilno izrazito zavzemanje za samoupravno in delegatsko odločanje. Zakaj je ta pot po vašem mnenju boljša, bolj učinkovita kot v klasičnem parlamentarnem sistemu?

Miran Potrč: »Ta pot je boljša zaradi tega, ker delegati ne odločajo le po svojih izkušnjah in poznavanju stvari in ne le po svoji oceni učinkov predlaganih predpisov, temveč vsa ta vprašanja preverijo in skupno ocenjujejo z delovnimi ljudmi in drugimi občani. Odločitve, sprejete po taki poti, so boljše in njihovo uveljavljanje bolj učinkovito. Prav zato je zelo slabo, če pomembne odločitve prepogosto sprejemamo v naglici. V takih razmerah pa so seveda ti ugodni učinki delegatskega odločanja v mnogočem ali v celoti izničeni. Na žalost se tega premalo zavedamo. To velja posebej za predlagatelja listin, ki mnogokrat prepozno pripravi predloge, nato pa zahteva, da jih moramo v skupščinah v naglici sprejemati. Že večkrat smo opozorili, da tako ne smemo več ravnati, pa tudi na to, da v skupščinah ne bomo mogli stalno dovoljevati takih postopkov.«

Kako kritični ste do ravnanja zveznega izvršnega sveta, ki praviloma daje take predloge?

Miran Potrč: »Različno kritični glede na okoliščine, zaradi katerih so takšni predlogi dani, ko ZIS ugotovi, da gre za vprašanja, pri katerih gre za nove okoliščine in je potrebno dovolj naglo ukrepati, želimo tudi sami priporočiti delegatom v temeljnih delegacijah, da takšno stanje razumejo, kajti pomembna je vsebina rešitve, ne pa, kakšen bo postopek. Ko pa ugotavljamo, da gre, lahko rečemo, tudi za malomarnost v zveznem izvršnem svetu in upravnih organih, ker gre za vprašanja, za katera bi morali že zdavnaj imeti rešitev, takrat smo mnogo bolj kritični. Moram pa dodati, da je za učinkovitost te kritike nujno, da pride tudi iz skupščine Jugoslavije in skupščin republik in pokrajin. Njena učinkovitost pa je odvisna tudi od političnih organizacij, posebej na ravni federacije. Že večkrat sem dejal, da je slabo, če imamo do razvoja delegatskih odnosov dva obraza; enega, kadar o delegatskih odnosih razpravljamo načelno in želimo takrat pripisati postopkom demokratičnosti, možnostim obravnave celo večji pomen, kot ga lahko v resnici ima, in kadar obravnavamo konkretne listine, pri čemer na vse to pozabimo in nam je naenkrat pomembno, da so sprejeta v kratkem roku.

V zadnjih letih je pogosto slišati mnenja tudi v najbolj odgovornih političnih in skupščinskih telesih, da je Jugoslavija v resni krizi. Kako vi vidite razsežnosti te krize, ki ni le gospodarska, ampak tudi politična in ne nazadnje tudi moralna?

Miran Potrč: Soočamo se s hudimi težavami. Te so deloma posledice našega naglega razvoja, deloma pa slabosti pri sprejemanju in uveljavljanju razvojnih odločitev v preteklosti. To so gospodarski vidiki težav, ki so velike, ne pa nepremagljive, saj imamo mnogo sposobnih ljudi in novih zmogljivosti, s katerimi bi lahko naredili več in tudi več izvažali. Druga vrsta naših težav pa je delovanje sistema socialističnega samoupravljanja. Mnogih dobro zamišljenih odločitev nismo dosledno uveljavljali, nekatere pa najbrž tudi preveč enostransko zapisali ali razumeli. Spoznali smo in se dogovorili, da moramo dograditi nekatere sistemske rešitve in spremeniti prakso. Pogledi na to, kako to storiti, so na žalost zelo različni. Na razpravah o tem, kaj storiti, so tudi predlogi, ki niso v skupnem interesu razvoja sistema socialističnega samoupravljanja. To je po mojem mnenju naša velika težava. Vemo, da bi prakso, ekonomsko politiko in nekatere sistemske rešitve morali dograditi. To pa delamo prepočasi in premalo učinkovito. Zato prepočasi razrešujemo tudi gospodarska vprašanja, nastajajo tudi družbene napetosti in nezadovoljstva, v večnacionalni skupnosti pa se v takih razmerah razrašča tudi nacionalizem. Odkrito razpravo o vseh vprašanjih smo začeli, osnovne usmeritve sprejeli z dolgoročnim programom ekonomske stabilizacije, s kritično analizo na kongresih. Zdaj je naša odgovornost, da na teh temeljih začnemo spreminjati tudi ravnanje.«

V sedanjih zaostrenih, kriznih gospodarskih in siceršnjih razmerah prihaja zvezna vlada s svežnji ukrepov, ki naj bi ustalili gospodarske razmere. Zdaj pa je mogoče videti, da je marsikateri ukrep v neskladju s tistim, kar smo začrtali s programom gospodarske stabilizacije in ne nazadnje s tem, kar je bilo sprejeto na zadnjem kongresu ZKJ.

Miran Potrč: »Moje mnenje je, da moramo zveznemu izvršnemu svetu priznati, da se je dovolj zgodaj in odločno lotil mnogih vprašanj naše gospodarske politike. To je bil dolžan storiti, saj gospodarski tokovi v prvih dveh mesecih res niso bili ugodni. Sam bi težko rekel, da so pripravljeni ukrepi v nasprotju s programom stabilizacije in kongresnimi stališči, res pa je, da večina teh ukrepov še ne odpravlja vzrokov težav, da so nekateri usmerjeni predvsem na omejevanje in prepovedi, ne pa na ekonomske spodbude in uveljavljanje ekonomske zakonitosti in odgovornosti. Bržkone drži, da prav vsak od navedenih ukrepov ni bil v celoti domišljen in da bo katerega treba ponovno pretehtati in dopolniti. To ni dobro. Verjetno pa je bolje, kot če bi še nekaj mesecev pustili, da gredo stvari po svoje. Potem bi jih namreč še težje uravnavali. Posledice bi bile še hujše. To velja za izvoz in položaj izvoznikov, rast inflacije in za vso čezmerno porabo. Mislim pa, da bi morali od zveznega izvršnega sveta zahtevati pa mu pri tem tudi pomagati, da v naslednjih mesecih stori predvsem troje: da spremlja učinke ukrepov in da jih pravočasno dopolnjuje ali spreminja, dokler njihovi učinki ne bodo pravi in ustrezni oziroma če posledice, ki bodo povzročile družbeno škodo, ne bodo sprejemljive; da temeljito prouči in pravočasno pripravi bolj dolgoročne rešitve, ki bodo uveljavile večje ekonomske spodbude in ekonomsko odgovornost gospodarskih subjektov, in da pripravi pravočasno stvarne podlage in ukrepe za ekonomsko politiko za prihodnje leto, da se ne bi ponavljale slabosti preteklih let. S tem pa je povezana seveda tudi naša odgovornost, da dogovorjeno in sprejeto uveljavljamo, se ga držimo, ne pa da ga izigravamo. To velja tako za republike in pokrajini kot za organizacije združenega dela. Tudi v slednjih smo se namreč kar precej navadili, da vse svoje slabosti pripisujemo zgolj ekonomski politiki. Pri tem pozabljamo, da nam nobena ekonomska politika ne more in ne bi smela nadomestiti slabih programov, slabega dela in slabega gospodarjenja. Vsi tudi zelo pogosto pričakujemo, da bo ekonomska politika ugodnejša prav za našo organizacijo ali panogo. Kar prevečkrat smo pripravljeni danes tudi v organizacijah negospdoarno ravnati in se potem sklicevati, da smo se tako odločili samoupravno. Samoupravljanje mora imeti tudi ustrezno družbeno in socialistično vsebino. Na to pa kar prepogosto pozabljamo in se, namesto da bi spremenili svoje napačno ravnanje, jezimo na tistega, ki nas je na napačno ravnanje opozoril. Vedeti moramo, da pogostnost takega ravnanja kliče po več predpisih in administrativnem ravnanju, zato se moramo tudi v organizacijah združenega dela gospodarneje vesti.«

Nekako splošno je mnenje, ki smo ga slišali tudi na kongresih, da sta etatizem in birokratizem pravzaprav dva poglavitna vzroka za slabosti samoupravnega sistema oziroma socialističnega samoupravljanja. Kar zadeva Slovenijo – to ste že pravzaprav omenili – se nekako bolj usmerjamo na te kritike etatizma in birokratizma zvezne administracije, medtem ko svojega, domačega slovenskega birokratizma in etatizma ne vidimo?!

Miran Potrč: »Etatizem in birokratizem sta enako škodljiva za samoupravljanje, naj se pojavljata kjerkoli. Za razmere v Jugoslaviji gotovo velja, da se moramo enako odločno boriti proti etatizmu in birokratizmu na zvezni ravni, pa tudi v republikah in pokrajinah. Obstaja na vseh ravneh, tudi v občinah! Zato moramo biti tudi v Sloveniji kritični do svojih slabosti in lastnega, kdajpakdaj tudi do birokratskega vedenja oziroma ravnanja, s katerim želimo, da bi tudi s predpisi, ne pa z neposredno dejavnostjo organizacij združenega dela razreševali določena družbena vprašanja.«

Ali mislite, da ni z birokratizmom in etatizmom eden od glavnih vzrokov za stanje kakršno je, premajhna odgovornost nosilcev javnih funkcij.

Miran Potrč: »Brez dvoma. Ne samo nosilcev javnih funkcij, pač pa vseh nosilcev gospodarskih in družbenih nalog. Pa tudi delovnih funkcij. Rekel bi, da kljub kritiki nedela to moramo odpraviti tudi z zgledom. Z organizacijsko sestavo moramo zagotoviti, in to od direktorja do vseh članov in kolektivnih poslovodnih teles red in disciplino pri izpolnjevanju nalog. Verjetno bo potem več reda in discipline tudi pri proizvodnih delavcih. Prepričan sem, da lahko in moramo odgovornost nosilcev javnih družbenih dolžnosti zaostrovati in uveljavljati z večjo demokratičnostjo dela, skupščin organov in ne na ta način, kot si kdo kdaj zamišlja, da se bomo najodgovornejši nosilci dolžnosti dogovorili, kaj je narobe in sicer tudi zato, ker v večini primerov, tako menim, gre za odgovorne in poštene ljudi, gre to mnogokrat pripisati nezadostni učinkovitosti temu dejstvu, da imamo pravzaprav približno enake informacije, da imamo ob enakih informacijah tudi podobne poglede na določena vprašanja. Družbeni nadzor dela je potreben seveda predvsem zavoljo preverjanja naših pogledov, naših predlogov in uveljavljanja odločitev, nadzor volilcev. Delegati morajo spraševati, kako smo ravnali, kaj storili. Enako velja za izvršne svete, vodstva političnih organizacij pa seveda komuniste, za člane sindikata, socialistične zveze.«

Precej smo govorili o krizi. To je razumljivo, zlasti zavoljo pisanja v tisku. Kako bomo rekli? Ali je krizo v Jugoslaviji približno enako čutiti? Namreč pogosto je slišati, da se razviti, še posebej, z inflacijo oziroma s krizo pravzaprav okoriščamo.

Miran Potrč: »Po mojem mnenju bi to vprašanje zahtevalo vrsto zelo, zelo natančnih odgovorov, ker se kriza kaže na različne načine, na mnogih področjih in seveda v različnem obsegu. Različno se izraža glede na vprašanja, recimo nekatera ekonomska, družbena, mednacionalne odnose. To ni povsod enako v Jugoslaviji. Ne odseva različno samo po delih Jugoslavije, po panogah in dejavnostih in konec koncev tudi različnih socialnih skupinah prebivalstva. Krize ne občutijo enako vsi delovni ljudje in ne vsi deli Jugoslavije. Kar zadeva inflacijo, moram reči, da ima vsaka inflacija vsaj dva učinka. Povečuje se vrednost premoženja in zmanjšuje vrednost denarja oziroma zaslužka, veliko pa je tudi medsebojnega prelivanja dohodka po kanalih, ki niso obvladljivi oziroma ne dovolj spoznavni. Nekatere sestavine inflacije Slovenijo verjetno res manj zadevajo. Kar pa zadeva prelivanje dohodka, menim, da se velik del dohodka na različne načine preliva trudi iz Slovenije, da po mojem mnenju enostranske ocene ne bi bile pametne in jih ne bi veljalo hitro delati. Predvsem pa sem trdno prepričan, da si delavci v Sloveniji, prav tako kot v drugih delih Jugoslavije, želijo trdnega gospodarstva in trdnih gospodarskih razmer, trdne vrednosti valute in umirjeno rast cen, ne pa hude inflacije.

Ali drži, da so socialne in gospodarske težave v Sloveniji bistveno manjše kot v drugih delih Jugoslavije? Kaj bi bil, če je, bistveni vzrok?

Miran Potrč: »Manj težav je v Sloveniji že zato, ker je splošna življenjska raven višja, ker skorajda ni brezposelnosti, ker je tudi večja produktivnost in ker je večji

osebni dohodek. Nekaj lažje je tudi zato, ker so organizacije združenega dela v Sloveniji manj zadolžene doma in v tujini, ker imajo več lastnih obratnih sredstveh. Toda moti se, kdor misli, da se tudi v Sloveniji težave ne občutijo. Slovenija mora zaradi razvoja kulture, izobraževanja, svojega jezika in podobnega imeti vrsto institucij, ki jih mora imeti vsak razviti narod. Slovenija kot najbolj razvito okolje mora bolj varovati okolje, naravno in kulturno dediščino. Slovenija mora bistveno posodobiti proizvajalna sredstva, skoz Slovenijo gredo vse najpomembnejše poti. Na vseh teh področjih so tudi v Sloveniji velike težave, ki jih ne poznajo dovolj v vseh drugih delih Jugoslavije.«

In politično ozračje? Ali menite, da je v Sloveniji bolj sproščeno?

Miran Potrč: »Mislim, da je demokratizacija družbenega življenja v vseh delih Jugoslavije, dosegla velik napredek. Prepričan sem, da naša največja težava ni premalo demokracije, temveč premajhna učinkovitost demokratičnega sistema. Svoboda misli, izražanja, predlaganja zamisli je povsod velika. Res pa je potrebno razumeti, da zaradi različnih razmer recimo mednacionalni odnosi v Sloveniji še zdaleč nimajo enake družbene teže kot na

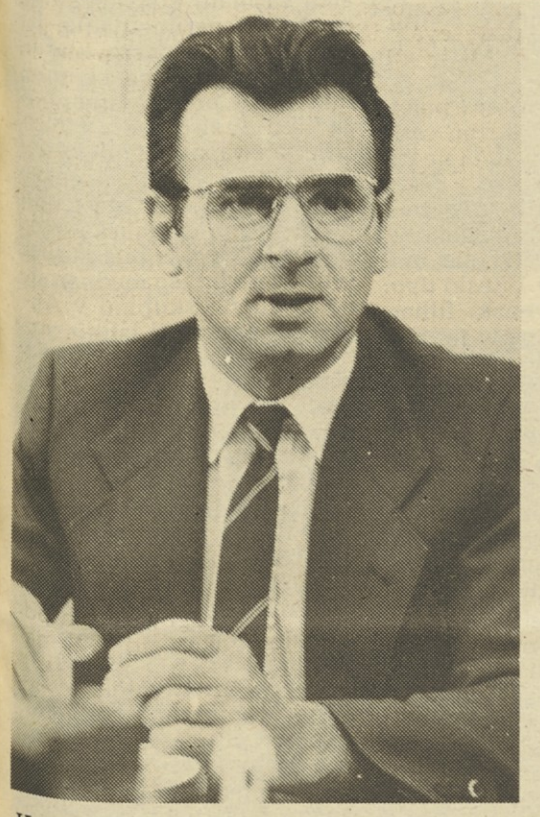

Kosovu. Takim, specifičnim razmeram, ki sem jih navedel le primerjalno, je seveda prilagojena tudi politika do nekaterih pojavov v nekaterih delih Jugoslavije. Ob tem bi želel poudariti, da seveda mnogi, ki pri nas zahtevajo več demokracije in dialoga, sami mnogokrat niso prav nič demokratični, pa tudi ne pripravljeni za dialog. To končno kažejo tudi enostranske ali neprepričljive izjave o nekaterih vprašanjih, dane brez preverjanja, vendar kljub temu kategorično avtoritativno, ne pa kot pobuda za polemiko in razpravo.

Zlasti v tujem jeziku smo v zadnjem času prebirali, da se tako ali drugače skuša v Jugoslaviji uveljaviti politika trde roke. Koliko je resnice v teh, ali pa bi to označili zgolj kot špekulacijo?

Miran Potrč: »V tujem tisku beremo lahko zelo mnogo. Interes za razmere v Jugoslaviji, je bil v svetu vedno zelo velik in je tudi danes. Tak je, zaradi lege Jugoslavije, naše neodvisne, neblokovske in neuvrščene politike, zavoljo posebnosti našega političnega sistema, torej socialističnega samoupravljanja. Mnogo informacij v tujem tisku je objektivnih in dobronamernih, mnoge pa so tudi enostranske. Jugoslavija je še naprej trdno opredeljena graditi in razvijati sistem socialističnega samoupravljanja. Želi pa odpraviti slabosti, ki ovirajo njegovo večjo učinkovitost. Nobene druge politike trde roke nimamo namena uveljavljati. Večji red pri delu pri upoštevanju dogovorjenega, pri upoštevanju ekonomske politike in ekonomske zakonitosti pa je res potreben.

In, nazadnje, kakšna je po vašem mnenju prihodnost Slovenije in slovenskega naroda v okviru jugoslovanske federativne skupnosti?

Miran Potrč: »Slovenski narod v razmerah, do katerih lahko danes sežejo naše predstave, nima nobene druge perspektive kot skupno življenje in razvoj v okviru jugoslovanske skupnosti narodov in narodnosti. To je pogoj za njegovo narodno samobitnost in razvoj. To je pogoj za razvoj sistema socialističnega samoupravljanja, ki je globoko zasidran v zavesti slovenskih delavcev, mladine in inteligence. To je tudi v interesu našega gospodarstva. Ob tem si bomo seveda z drugimi narodi in narodnostmi zavoljo skupnega interesa prizadevali, da bi sistem socialističnega samoupravljanja enakopravnost narodov in narodnosti še naprej krepili in razvijali ter da bi še naprej uspešno reševali skupna razvojna vprašanja in bili ekonomsko povezani, skrbeli za skupen razvoj in nastopanje v tujini s čimveč organizacij združenega dela v Jugoslaviji.«

Razprave o ustreznosti organiziranosti zvezne skupščine še niso ponehale. Toda na partijskem kongresu tudi ni bilo jasne opredelitve glede pobude za zbor združenega dela v skupščini Jugoslavije. Mogoče ljudje niti ne vedo, za kaj pravzaprav gre in da se za temi pobudami skrivajo interesi, ki s krepitvijo socializma in socialističnega samoupravljanja nimajo dosti skupnega.

Miran Potrč: »Kongres ZKJ je ugotovil, da je to povezano z delom zveznega zbora in potrebo po večjem vplivu združenega dela na odločanje v zveznem zboru vendar ga potrebno še naprej proučevati. Po mojem mnenju gre predvsem za to, da pogosto ob ocenah določenih vprašanj želimo v Jugoslaviji spremeniti vse, ne pa popraviti le slabo. Vprašanja o premajhnem vplivu združenega dela v zveznem zboru namreč tudi po mojem prepričanju obstajajo, pa ne samo zaradi sestave zbora, kot kdo misli, ne, predvsem samo zavoljo hotenja ali premajhne pripravljenosti delegatov. Mislim, da obstajajo tudi zato, ker mnogokrat res ni dovolj natančno opredeljena delegatska osnova, predvsem pa zato, ker seveda tudi v zveznem zboru postopki sprejemanja mnogih listin niso takšni, da bi na organiziran način prišli do veljave interesi združenega dela, ki bi prek delegatov v zveznem zboru bili izraženi v zadostni meri. Toda prepričan sem, da zaradi tega še ni treba vsega spreminjati in ne ustanavljati posebnega zbora združenega dela. Mislim namreč, da tretji zbor prav gotovo ne bi rešil tistih vprašanj, o katerih si nekateri predlagatelji delajo določene iluzije. Recimo, slišati je določene ideje, da bi zbor združenega dela, če bi v njem bili neposredno delegati iz proizvodnih organizacij oziroma panog in dejavnosti, lahko neposredno usklajeval sporna vprašanja pogojev gospodarjenja in zagotovil enakopravne pogoje gospodarjenja vseh panog in dejavnosti v Jugoslaviji. Reči moram, da po nekajletnih izkušnjah tudi pri sodelovanju z delovnimi skupnostmi, da nisem bil še nikoli v življenju v taki delovni organizaciji, kjer bi mi rekli, da naj ekonomska politika njim da – naj jim vzame privilegije – ampak so v vseh govorili, da so v pogojih gospodarjenja prizadeti in ga gre drugim bolje. Zato ne verjamem, da bi bilo seveda možno v eni razpravi zagotoviti, da bi te stvari seveda sporazumno uredili. Reči moram, da mi je bila izredno všeč razprava delegata v komisiji za družbeno ekonomske odnose in razvoj, ki je v zvezi z enakopravnimi pogoji gospodarjenja zelo človeško povedal tisto, kar ves čas mislim. Rekel je: ‚Veste, celo pamet med ljudmi ni enako razporejena.‘ Ne verjamem, da bodo kdaj tudi pogoji gospodarjenja popolnoma enaki.

Mislim, da v zvezi z zborom združenega dela ne bi smeli domišljati, da bodo samo na ta način, če ne bomo rešili mnogih drugih vprašanj, v zveznem zboru naenkrat uveljavljeni pravi, neposredni, organizirani, avtentični interesi združenega dela. In naj povem še to: mi bi pravzaprav namesto tega, da bi uresničili težnjo in dosegli cilj, da bi zagotovili večjo demokratičnost in kakovost, ampak da bi hiperprofirali institucij, to se pravi v zvezno skupščino pripeljali še tretji zbor, začeli razpravljati o tem, kakšne naj bodo čigave pristojnosti. Nihče danes ne ve povedati, kaj bi potem bila med zveznim zborom in zborom združenega dela v zvezni skupščini razlika v pristojnostih in vlogah. Skratka vrsta vprašanj je, ki po mojem mnenju niso na ustrezen način preučena. Mislim pa, da je prav, da smo se odločili, da vprašanje vpliva združenega dela na odločanje v zveznem zboru še naprej proučujemo. Sam sem prepričan, da so pravi odgovor še bolj čvrste opredelitve, koliko delegatov združenega dela je neposredno v zveznem zboru, bolj konkretne opredelitve in organizirana oblika temeljnih delegacij ali skupin delegatov, s katerimi so v stiku delegati združenega dela.

Verjamem, da bo po teh skrbnih presojah prevladala pamet in da ne bomo na hitro sprejemali odločitev, ki bi nam lahko dala drugačne rezultate od tistih, ki jih mogoče kdo z idejo o tem zboru v skupščini Jugoslavije pričakuje.

Pri pogovoru so sodelovali Luka Škoberne, Boris Rugelj in Marjan Horvat, ki je pripravil pogovor za objavo

Gospodarska kriza v Jugoslaviji se poglablja

NAJBOLJ KRITIČNI GOSPODARSKI STIKI S TUJINO

V zadnji številki biltena sodelavci mariborskega Inštituta za ekonomsko diagnozo in prognozo ponovno poudarjajo, da so spremembe v političnem in gospodarskem sistemu nujne za postopno premagovanje krize. Posebej bi nas morala skrbeti poslabšana konkurenčnost naših izvoznikov, ki na primer izdelke bele tehnike kljub dobri kakovosti prodajajo po znatno nižjih cenah kot tuji konkurenti. Očitno je, da se naši izvozni zaslužki tanjšajo predvsem zaradi naših notranjih organizacijskih slabosti, ki bi jih morali čimprej odpraviti.

Sodelavci mariborskega Inštituta za ekonomsko diagnozo in prognozo v najnovejši številki biltena razčlenjujejo spremembe v svetovnem gospdarstvu in njihov vpliv na jugoslovansko gospodarstvo, gospodarske razmere v prvi polovici letošnjega leta, rast stroškov in cen v lanskem in letošnjem letu, delitev dohodka in možnosti nove vlade, da bi ustavila negativne gospodarske težnje. Posebej je zanimiv prvi del analize mednarodnih gospodarskih gibanj, v katerem poskušajo izmeriti vpliv cenejše nafte in padajoče vrednosti ameriškega dolarja na naše gospodarstvo.

Prav gotovo je znižanje cene surove nafte v letošnjih prvih mesecih (za okoli 30 odstotkov) in padec tečaja ameriškega dolarja izrednega pomena za države v razvoju, tudi za Jugoslavijo. Pri tem pa kaže upoštevati dosežke razvitih držav, ki so deset let po prvem naftnem šoku skoraj za petino zmanjšale količino energije na enoto proizvoda. Novi modeli avtomobilov porabijo za okoli 20 odstotkov manj bencina kot na začetku sedemdesetih let, letala pa okoli 30 odstotkov manj energije.

Padle s tudi cene primarnih surovin (razen kave, ki je zaradi brazilske suše za 36 odstotkov dražja kot pred dvema letoma). Rast držbenega proizvoda v deželah OECD pa ne temelji le na cenejši nafti in cenejših primarnih surovinah, ampak predvsem na pospešeni rasti novih industrij (elektronika, robotizirani stroji, informacijski sistemi, specialna kemija, servisna industrija in podobno). Zato te države uvažajo predvsem izdelke za nove industrijske dejavnosti.

Kot ugotavlja omenjeni inštitut, naj bi letos Jugoslavija uvozila okoli 10,8 milijona ton nafte (5,5 milijona ton iz Sovjetske zveze), nove cene pa se bodo gibale med 13 in 18 ameriškimi dolarji za sodček. Predvidevajo, da se bodo izdatki za uvoz nafte zmanjšali za okoli 370 milijonov dolarjev, po drugi strani pa se bo zmanjšal tudi jugoslovanski izvoz in obseg naložbenih del zaradi manjše plačilne sposobnosti deželproizvajalk nafte. Ta učinek ocenjujejo na okoli 430 milijonov dolarjev, tako da bo neto učinek nižjih cen nafte na jugoslovansko plačilno bilanco negativen za okoli 60 milijonov dolarjev. Za toliko se bodo torej zmanjšale naše devizne rezerve.

Vrednost dolarja na svetovnem tržišču se je v zadnjih treh letih zmanjšala za okoli 40 odstotkov (v primerjavi s košaro trdnih valut). Ocenjujejo, da bo manjša vrednost dolarja povečala prihodke v jugoslovanski plačilni bilanci za okoli 870 milijonov dolarjev, vendar se bodo zaradi sestave jugoslovanskih plačil v tujini povečali izdatki za okoli 800 milijonov dolarjev. V celoti gledano bo torej razvrednotenje dolarja konvertibilni del jugoslovanske plačilne bilance izboljšalo za okoli 70 milijonov dolarjev.

Največ posojil (okoli 65 odstotkov) je Jugoslavija dobila po spremenljivi obrestni meri, katere povprečna vrednost znaša zdaj okoli 10 odstotkov. Vsako znižanje te stopnje za odstotek zmanjša letne obresti za konvertibilni dolg za okoli 190 milijonov dolarjev. Predvidevajo, da bo Jugoslavija letos plačala za obresti okoli 230 milijonov dolarjev manj, kot so načrtovali.

Neto pozitivni učinek za konvertibilni del plačilne bilance v letu 1986 bo torej znašal okoli 250 milijonov dolarjev, celotni prihodki klirinškega dela plačilne bilance pa okoli 900 milijonov dolarjev. Celotni letošnji učinek mednarodnih gospodarskih gibanj na jugoslovansko plačilno bilanco bo torej pozitiven in bo znašal okoli 1,2 milijarde dolarjev, seveda če bomo izpolnili predvideni izvoz in finančne transakcije s tujino. Vemo pa, da jugoslovanski izvoz na konvertibilno območje zastaja.

Za slovensko gospodarstvo v letošnjih prvih mesecih je značilna zelo skromna rast industrijske proizvodnje, zastoj izvoza na konvertibilno tržišče, povečanje uvoza s tega območja ter visoka inflacija, ki presega povprečne rasti stroškov in cen v Jugoslaviji. V Sloveniji se je industrijska proizvodnja v prvih štirih mesecih povečala le za 1,5 odstotka, v SFRJ pa za 6,1 odstotka (v primerjavi z enakim lanskim obdobjem). V enakem obdobju je slovensko gospodarsvo 100,2-odstotno pokrilo uvoz z izvozom na konvertibilno območje, celotni uvoz pa za 104,1 odstotka. Veliko slabša je bila pokritost uvoza v jugoslovanskem merilu: celoten uvoz je bil pokrit z izvozom 79,4-odstotno, v konvertibilni menjavi pa samo 75,6-odstotno. Vedeti pa moramo, da so slovenske izvozne cene za letos padle za okoli 2 odstotka – tako ocenjuje mariborski inštitut – po podatkih Zveznega zavoda za statistiko pa je raven uvoznih cen v letošnjih prvih štirih mesecih padla za 2 odstotka (v primerjavi z enakim obdobjem lani).

Konkurenčnost slovenskih izvoznikov se je lani poslabšala zaradi hitrejše rasti stroškov na enoto izdelka. V jugoslovanski industriji so se namreč ti povečali za 84,8 odstotka, v slovenski industriji pa za 91,6 odstotka. Tega prehitevanja stroškov pa ne more nadomestiti niti dosledni realni tečaj dinarja. Zaskrbljujoče je, da se je veliko naših izvoznikov znašlo v nižjem kakovostnem in cenovnem razredu, predvsem zaradi notranjih organizacijskih slabosti.

Sodelavci mariborskega inštituta se sprašujejo, kateri so pravi vzroki poglabljanja gospodarske krize in ugotavljajo, da so najbolj kritični gospodarski stiki s tujino. Prihodek od izvoza namreč ostaja že peto leto na domala isti ravni, čeprav se je samo od leta 1982 obseg izvoza povečal za okoli 20 odstotkov. Statistični podatki kažejo, da so naše izvozne cene v dolarjih od leta 1982 do lani padle za okoli devet odstotkov. Na konvertibilnih tržiščih je bil ta padec verjetno še večji. Poglavitni vzrok za vse manjši devizni prihodek pa po oceni inštituta ni niti prepočasno drsenje deviznega tečaja dinarja niti dinamika in ravni izvoznih cen. Pravi vzroki so drugje, v sestavi notranje potrebe, zastareli izvozni ponudbi, slabi organiziranosti proizvodnje in izvoza, slabemu nadzoru kakovosti, finančni nedisciplini in podobno.

In kaj naj bi ukrenili? Kratkoročno naj bi tečaj dinarja padal najmanj s stopnjo naše relativne inflacije. V daljšem časovnem obdobju pa so možnosti drugačne. Predvsem bi se morali lotiti korenite prenove gospodarskega sistema, izgradnje nove gospodarske sestave, potrebovali pa bi tudi učinkovito izvozno trženje.

Inštitut se na koncu ukvarja še z rastjo stroškov in cen v lanskem in letošnjem letu in poudarja, da sta osrednja vzgona cen rast nominalnih osebnih dohodkov ter rast prispevkov in davkov iz osebnih dohodkov in dohodka. Samo za ponazoritev: v letošnjih prvih treh mesecih so se v primerjavi z enakim obdobjem lani davki in prispevki iz dohodka in osebnih dohodkov v Sloveniji povečali kar za 146,7 odstotka (v SFRJ za 132,3 odstotka), čisti osebni dohodki pa za 122 odstotkov (v SFRJ za 106,9 odstotka). Akumulacija je v realnem smislu strahovito padla.

Inštitut zato daje novi vladi podporo glede načelnih opredelitev za izpolnjevanje dolgoročnega stabilizacijskega programa z gospodarskimi ukrepi: za stvarno vrednotenje proizvodnih dejavnikov, za povečanje odgovornosti in ustreznejše spodbude, za krepitev zasebnega sektorja gospodarstva in za povezanost cen z osebnimi dohodki.

Pripravil: Emil Lah

V mestni zvezi kulturnih organizacij so povedali, da posebnega pregleda kulturnih prireditev v Ljubljani nimajo, saj se s tem ne ukvarjajo. Amaterske kulturne skupine se čez poletje razbežijo, če katera nestopa, se s tem ukvarjajo njihove občinske zveze, sicer pa dejavnost usklajuje Ljubljanska turistična zveza.

Turisti nimajo časa, najboljši obiskovalci so Ljubljančani

BREZ FESTIVALA BI BILA POLETNA LJUBLJANA KULTURNO ŠE BOLJ ZASPANA

Čeprav je od začetka 34. mednarodnega poletnega festivala v Ljubljani minil šele dober teden, lahko z gotovostjo zapišemo, da o poletnem kulturnem utripu Ljubljane ne bi imeli dosti povedati, če ne bi imeli prireditvene poslovalnice Festival Ljubljana. Velike poklicne kulturne hiše so do jeseni večinoma zaprle vrata, njihovi igralci, glasbeniki in drugi ustvarjalci zbirajo moči za novo sezono. Galerije imajo na ogled večinoma stalne zbirke, za poživitev skrbijo tudi nekatere manjše, tudi v delovnih organizacijah, ki jih je v našem glavnem mestu kar veliko. Od časa do časa, trikrat med poletjem Ljubljano razgiba katera od kulturno-turističnih prireditev, pa bi lahko rekli, da je bolj gostinski del ponudbe tisti, ki zvabi Ljubljančane in turiste na ulice in bregove Ljubljanice.

Ljubljanska turistična zveza vsak dan ob 10. in 17. uri pripravi dveurni ogled kulturnozgodovinskih in turističnih znamenitosti mesta. Povedali so nam, da zanimanje ni pretirano.

Res pa je, da so bili ti ogledi nekdaj brezplačni, danes pa mora turist odšteti 800 dinarjev. Naj omenimo še informativne table, ki so nekdaj opozarjale na zanimivosti, danes pa je prenekatera zbledela do nespoznavnosti.

Kar pa zadeva turiste in njihov odnos do kulturnih prireditev v Ljubljani, bi morali ugotoviti, da so nekoliko »čudni«. Nekaj receptorjev ljubljanskih hotelov smo vprašali, kakšno je zanimanje njihovih gostov za poletni kulturni utrip Ljubljane. Pod vtisom nenehnih mnenj, da je za kulturno izživljanje turistov v Ljubljani možnosti premalo, smo imeli pripravljenih vrsto vprašanj. Pa so bili odgovori kar porazni, saj poletna kultura očitno ostaja kar za Ljubljančane. Receptorjem je bilo kar nekam nerodno in so svoje goste opravičevali. Da so v Ljubljani le za dan ali dva, ali pa še to ne, in le prenočijo, da hitijo k morju ali pa jim poslovni opravki vzamejo preveč časa. Sicer pa imajo povsod po hotelih program Festivala. Na te prireditve tudi usmerjajo svoje goste, po potrebi jim tudi priskrbijo vstopnice. Usmerjajo jih tudi za organizrane oglede mesta, ki so dvakrat dnevno, pa pravega zanimanja tudi za to ni. Dan pred začetkom prireditev Noči na Ljubljanici receptorji o tem niso vedeli dosti, niti niso imeli programa. Pa tudi za lokale z glasbo (razen v svoji hiši) niso imeli informacij. Sicer pa v hotelih sodijo, da je kulturne ponudbe v Ljubljani dovolj.

Omenili smo že, da se počitnice še najmanj poznajo pri razstavni dejavnosti. V Narodni galeriji je na ogled stalna zbirka Slovenska umetnost od gotike do impresionizma, v Moderni galeriji pa razstava jugoslovanske grafike. Likovno razstavišče Rihard Jakopič je zaprto, v Mestni galeriji pa je na ogled pregledna razstava fotografij Petra Kocjančiča. V Narodnem muzeju je razstava Slovenci v 16. stoletju, v Slovenskem etnografskem muzeju pa razstava Slovenske ljudske vezenine. V prirodoslovnem muzeju, Muzeju neevropskih kultur in Muzeju ljudske revolucije so na ogled stalne zbirke. Odprta sta tudi Mestni muzej, Galerija revolucije, na ogled je tudi Cankarjeva spominska soba na Rožniku pa Tehnični muzej Slovenije. V križevniški cerkvi je v času poletnega festivala razstava del Franca Zupeta Krištofa, ki razstavlja portrete sodobnih slovenskih kulturnih delavcev. Med manjšimi galerijami in razstavišči, ki niso zaprla vrat, naj omenimo Lek, Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij, Delavsko knjižnico, Knjižnico Jožeta Mazovca, ČGP Delo pa SMELT, Commerce, Kemijski inštitut Boris Kidrič in Leroto.

Festivalu gre torej v poletnem kulturnem utripu častno mesto. Kako tudi ne bi, saj imajo prireditve v festivalskih prostorih v Križankah (v poletnem gledališču, preddverju, cerkvi, na malem dvorišču, v Viteški dvorani) in v Slovenski filharmoniji tako rekoč vsak dan.

Operni bienale se je uspešno iztekel, ob Nabuccu, ki je bil razprodan, so bile tudi druge predstave dobro obiskane. Do prvih dni septembra bo prireditev za vsak okus, prireditelji pa so kljub denarnim zadregam zagotovili nastop nekaterih uglednih mednarodno priznanih ansamblov in solistov. Kljub dobri propagandi – program so izdali v nakladi 43.000 izvodov, za vsako prireditev pa pripravijo še poseben programski list – so obiskovalci pretežno Ljubljančani. No, izjema je bil obisk dvesto nevrokirurgov, ki so bili v Ljubljani na kongresu. Sicer pa za propagando skrbijo po vseh hotelih, na mejnih prehodih, z osemdesetimi ljubljanskimi delovnimi organizacijami pa je zaživel konto sistem obiskovanja prireditev. Med boljšimi sodelavci na Festivalu omenjajo na prvem mestu Avtokamp Šobec, s katerim že leta uspešno sodelujejo, pa blejske hotele in avstrijsko-slovensko agencijo Cartrans iz Celovca. Ta teden v Križankah je v znamenju prvovrstnega glasbenega dogodka. S Slovenskim oktetom bo pel znameniti tenorist Nikolai Gedda.

Ne bi smeli pozabiti prireditev, ki jih pred Metalko pripravljajo Metalka, ŠKUC Forum in Equrna, ki pomembno poživljajo kulturno življenje. V Izrezu poletja imajo obiskovalci možnost videti dogodke in uprizoritve, ki bi jih pogojno lahko šteli za manj konvencionalne in eksperimentalne. Ti najbrž v več ali manj klasičnih prireditvah ne bi imeli možnost predstavitve. V zadnjih dneh so se v Izrezu poletja predstavili udeleženci letošnje Poletne plesne šole. Zanimivost tega tedna bo angleška gledališka skupina BETC, ki je bila razglašena za najboljšo mednarodno poulično skupino v Angliji. Iz napovedi lahko razberemo, da je to druščina, ki je zelo spretna v improvizacijah in animiranju občinstva in vsako predstavo oblikuje v skladu z značilnostmi občinstva in prostora.

Bežni pregled kulturnega utripa Ljubljane v teh dneh naj, končamo z dejavnostjo Ljubljanske turistične zveze. Kljub skromnim sredstvom, ki so ji na voljo, opravlja zlasti s svojim Turistično-informativnim centrom pomembno poslanstvo. V Centru se potrudijo, da turistom zadovoljijo vsakršno željo, kar jim v precejšnji meri uspeva. Veliko sil pa jim pobere tudi organizacija osrednjih turističnih prireditev, namreč Kmečke ohceti, Noči na Ljubljanici in prireditev ob vinskem sejmu, ki Ljubljani za nekaj dni vtisnejo bolj razgibano podobo.

Igor Žitnik

NEUČAKANOST – Nekateri bi jo radi potegnili že kar pred uradnim začetkom, zato so imeli sodniki nemalo dela, preden so jih spravili za hrbet prometnim miličnikom in prvim spremljajočim vozilom. (Slike: Ljubo Stojanovič)

S 5. kolesarskega maratona Franja

DOŽIVETIJ ZA KNJIGO

»Kaj Tour de France, Giro d'Italia ali – navsezadnje – dirka Po Jugoslaviji; Franja – to je ta-pravo!« Takšno je bilo mnenje domala vseh 2.000 udeležencev največje kolesarske »dirke« pod našim soncem – maratona Franja – ki je z uglašenim organizacijskim ansamblom ljubljanskega Roga pod taktirko Zvoneta Zanoškarja prejšnjo nedeljo doživela že svoj peti bis. »Zato pa trdim: če kolesariš in ne prideš na Franjo, nisi Slovenec!« je med potrpežljivim čakanjem na slovesno razglasitev rezultatov dodal Angel Biteznik s Primorske, nato pa nazdravil pisani druščini in zapel: »Imamo se fajn...«

Na štartu v Tacnu je bilo živahno že navsezgodaj. Prijavljali so se zamudniki, srečevali prijatelji, sklepala so se nova poznanstva. Prenekatera družina se je odpovedala nedeljskemu izletu in se podala na maraton; prišli so s tekmovalnimi, navadnimi in tandemskimi kolesi... Med osmo in deveto uro se je Ljubljančanom ponujal veličasten pogled na dobre tri kilometre dolgo karavano, ki se je kačasto vila proti Vrhniki. Francoski turisti so izstopili iz avtobusa, pozdravljali množico kolesarjev in se hkrati najbrž tudi čudili, da se v majhni Sloveniji tako veliko ljudi sočasno spravi na kolo.

Kolona se je počasi približevala Notranjski. Ob cestah je bilo vse več ljudi, mnogi med njimi s fotoaparati. V Idriji je kolesarje pričakala godba na pihala, v Cerknem so jo na ulicah pozdravili skoraj vsi krajani. Res enkratno razpoloženje je spremljalo kolesarje tudi skozi Poljansko dolino do Škofje Loke in še naprej do Tacna, kamor je prvi pripeljal reprezentant **Jure Pavlič,** zadnji dve leti najboljši jugoslovanski kolesar. »Zmagati je bilo težko, tako kot na kateri koli drugi dirki. Morda še težje, kajti ob morebitni okvari bi si moral pomagati sam. Takole, deset minut bi potreboval za zamenjavo zračnice,« je po končani tekmi povedal Pavlič in priznal, da v takšni množici še nikoli ni vozil. »V družbi pravih ljubiteljev kolesarstva je res lepo,« je dodal nekdanji as našega biciklizma **Bojan Ropret.**

Marsikdo se je še veselil, kako prijetno mu je pri srcu, da se bo lahko pohvalil, da je kolesaril skupaj s sedmouvrščenim z olimpijskih iger v Los Angelesu Juretom Pavličem. Največ pa je bilo vendarle zadovoljnih že zato, da so zmogli skoraj 160 km dolgo pot od Tacna skozi osrčje Ljubljane proti Bre-

Odbleščale so ljubljanske noči

Maržoretke pač sodijo zraven

Gledališče privabi

Kaj napisati o Nočeh na Ljubljanici? Kdo jih prireja? Da so že tradicionalne in so Ljubljančanom zlezle pod kožo? Da so turistični, gostinski, kulturni, zabavni dogodek, ki privabi celo nekaj redkih tujih obiskovalcev?

Vse to bi lahko popisali malce širše in tako pač porabili nekaj več prostora. Lahko bi na dolgo in široko komentirali, kako bi mesto, ki hoče biti turistično, moralo v takem utripu živeti še veliko, veliko dni in noči.

Lahko bi celo hvalili, da teh noči vendarle je vsaj toliko. Lahko bi pograjali, da vse skupaj ni drugega, kot pač nekaj obilnejši vonj po čevapčičih in pleskavicah, ki s kakšnim kotletom in piščancem izčrpajo našo kulinarično domiselnost.

Maržoretke že tako spadajo k vsaki ljubljanski prireditvi, tudi godba na pihala mora biti, če gre za ljudsko slavje. Da Šifrer zna zabavati otroke, da imamo dobre amaterske gledališke skupine, da imajo otroci radi lutke, da so čarovniki spretni, da mladi radi zaplešejo, še sploh, če je pijače toliko kot tokrat...

Lepo je tudi, da si se lahko popeljal po Ljubljanici, otroci celo zastonj, lepi so lampijončki, pod katerimi ne vidiš, kako svinjska reka teče skozi našo prestolnico, lepo je...

Ja, lepo je bilo. Ko bi bilo le vsak dan tako. Toda vsakdanjik sodi že v drugo zgodbo.

Ciril Brajer
Slike: Andrej Agnič

Popijemo, poklepetamo pa gremo

Ljubljansko balkanska kulinarika

Lepo je, smrdi pa tudi

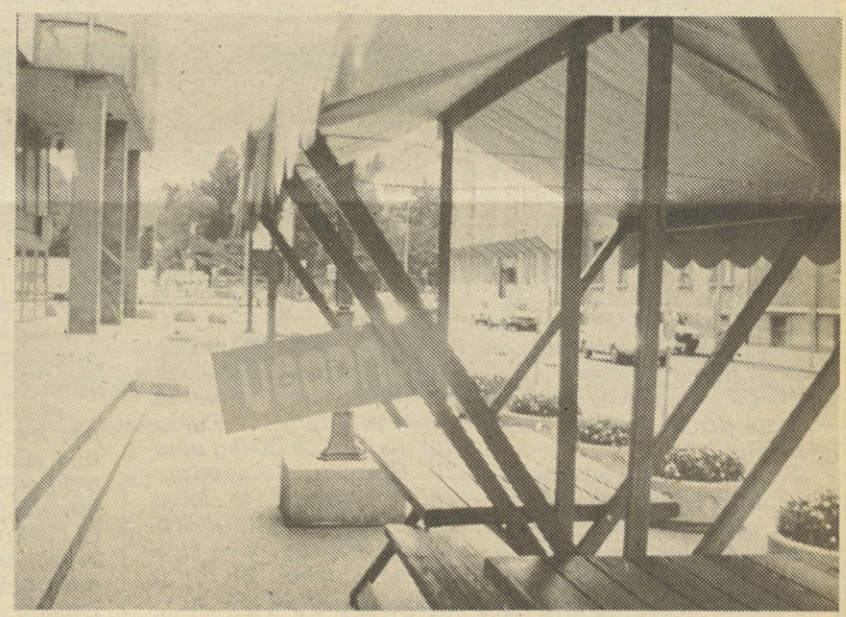

Sicer pa bolj tako

zovici, Vrhniki, Logatcu, Idriji in Cerknem do vrha skoraj 700 m visokega prelaza Kladje, nato pa navzdol proti Škofji Loki, Vodicam in nazaj do Tacna. **Marko Polajnar in Darko Kisovec** sta že bila taka. »V najini delovni organizaciji (Predilnica Škofja Loka, op. a.) je precej zanimanja za kolesarstvo. Na Franji sem že tretjič, prvič s tandemskim kolesom,« je povedal Darko, ki je slep.

Za konec pa še nekaj podatkov:

Najstarejši udeleženec maratona je bil 70-letni **Milan Žirovnik,** najstarejša 57-letna **Helena Žigon;** pokal za najštevilnejšo ekipo pa je osvojila sindikalna organizacija ljubljanske **Avtomontaže.**

D. K.

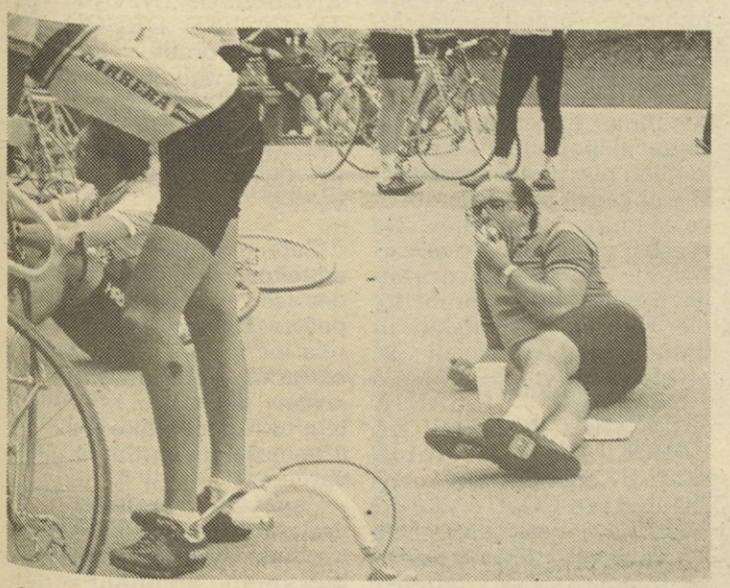

OKREPČILO – *Običajne dopoldanske malice to pot pač ni bilo, zato pa sta se na cilju toliko bolj prilegla sendvič in vrček piva.*

Najhitrejši

Organizatorji množičnih prireditev navadno pravijo, da je zmagovalec vsak, ki pride na cilj, hkrati pa prosijo, naj vendar objavimo »vsaj prve tri«. Naj jim bo:

● **moški – od 15 do 30 let:** 1. Pavlič (Lj) 3:22,25, 2. H. Weevers 3:34,02, 3. J. Weevers (oba Nizozemska) 3:34,13, 4. M. Krečič (Vipava) 3:34,38, 5. Jauk (Zlatoličje) 3:34,39; **od 30 do 45 let:** 1. Zakotnik (Lj) 3:32,53, 2. Doljak (Trst) 3:34,01, 3. Dolžan (Lj) 3:34,37, 4. Rečelin (Žiri) 3:34,39, 5. Oblak (Gorenja vas) 3:34,42; **nad 45 let:** 1. Hafner (Lj) 3:34,02, 2. Peljhan (Ajdovščina) 3:52,14, 3. Kavčič (Lj) 3:54,10, 4. Novak (Gros) 3:56,12, 5. Ščurk (Ce) 3:56,13;

● **ženske – od 15 do 30 let:** 1. M. Korošec (Dob) 3:52,07, 2. E. Hatala (Lj) 3:55,24, 3. Vrhovec (Lj) 4:02,14; **nad 30 let:** 1. Dolenc (Žiri) 4:20,39, 2. Drobnič (Lj7 4:28,45, 3. Hvastja (Lj) 4:28,55.

Z AVTOMOBILOV NA KOLESA – *Na letošnjem kolesarskem maratonu Franja je bilo najštevilnejše moštvo ljubljanske Avtomontaže. Pokal RS ZSS jim izroča Janez Winkler, predsednik prireditvenega odbora maratona Franja. (Stojanovič)*

PREJELI SMO

O volilnih postopkih

Najbolj sporno je kandidiranje. To so postopki, ko se iz vrst evidentiranih izbirajo možne kandidate, po novi terminologiji opravljajo izbore. To delo opravljajo vodstva DPO na predlog koordinacijskih odborov. Koordinacijski odbori naj bi pri svojem delu zajeli čimveč družbenih subjektov, zastavili svoje naloge odprto in široko, kar pa ne odpravi problema. Usklajevanje (selekcioniranje) v primerih, ko imamo več predlogov kot je delegatskih mest in funkcij, nujno vodi v krnitev avtentičnih pobud.

Gre za usmerjanje od zgoraj. Tega ne spremeni niti to, da se koordinacijski odbori pri izbiranju možnih kandidatov opirajo na merila, ki jih po ustavi določata SZDL in Zveza sindikatov, najbolj množični in reprezentativni organizaciji. Takšna merila zaradi svoje splošnosti ne morejo biti osnova za poenotenje v konkretnih primerih. Na primer, kaj je dobro opravljanje dosedanjega dela, je poleg objketivnih meril tudi stvar subjektivne presoje. Naša družba po sestavi ni enovita niti brezoblična, zato je absurdno za eno funkcijo iskati samo enega kandidata.

O vlogi kandidacijskih konferenc

Trditev, da so zaprte liste lahko ravno tako demokratične kot odprte, ne upošteva dejstva, da se ne bomo mogli nikoli povsem poenotiti. Zato menim, da je med enim in drugim konceptom globoka vsebinska razlika. Gre za to ali računamo, da smo monolitna družba, kjer je vse jasno začrtano; ve se tudi, kdo je najprimernejši, da jo predstavlja. Resnica res ni vse in vsakršna, to pa ne pomeni, da je le ena oziroma spoznatna kot ena. Že s tem, ko priznavamo pluralizem, pa čeprav v omejenem pomenu besede, zanikamo zaprte liste. Govoriti o pluralizmu interesov, obenem pa o splošnem soglasju v predvolilnih postopkih, je nesmisel. Ravno sklicevanje na splošno soglasje dokazuje, da ti niso mogli biti dobro izvedeni, saj niso upoštevali realnega stanja – raznolikosti stališč.

Da bi zadostili zahtevi po demokratičnosti, zagovorniki takšnih postopkov predvsem poudarjajo vlogo kandidacijskih konferenc. Res je, da kandidacijske konference, ki predstavljajo vrh javne razprave, načelno dopuščajo možnost zavrnitve uradnih predlogov. Novost zadnjega volilnega pravilnika je tudi ta, da se volilce in delegate seznanja s pregledom vseh evidentiranih, kar ni nepomebno.

Pa vendar menim, da načelna pravica ne spreminja stvari. Ni le praksa tista, ki potrjuje, da kandidacijske konference do sedaj niso prinesle večjih sprememb. Vzrok bo treba iskati v tem, da imajo ožji izbori že načelno prednost pred kandidati iz širšega izbora.

Sporne so konference, ki potekajo prostorsko razdrobljeno in sočasno ter se izjavljajo o isti kandidatni listi. Usklajeno opredeljevanje do nekega kandidata je onemogočeno. Praktično neverjetno je, da bi se na različnih mestih enotno opredelili proti istemu kandidatu ali da bi alternativni predlog potrdili drugod, če zanj niso zvedeli. Posamična nestrinjanja pa nimajo nobene posebne teže, če niso večinska, kar se je letos dobro pokazalo. Zato so upravičene zahteve, da bi se morale kandidacijske konference ponovno sestati že na temeljni ravni, da bi omogočili usklajevanje.

Vendar menim, četudi bi v prihodnje izboljšali pretok informacij in koordinacijo, ne bi odpravili prednostnega položaja, ki ga imajo kandidati iz ožjega izbora. Javno utemeljevanje in primerjanje je že samo po sebi lahko kočljivo. Novi predlog je potrebno obrazložiti, pa tudi pokazati zakaj naj bi bil ustreznejši od uradnega, kar pomeni, da je nujno treba tudi tega dobro poznati. Če med kandidatoma ni nedvoumnih razlik, bo predlagatelj zelo težko uspel, saj mora prepričati večino ostalih povsod drugod, kar pa si ob težavah s pretokom informacij težko predstavljamo.

Startno prednost prvega predloga bi izničil edino le, **če bi bili vsi predlogi, ki zadoščajo splošnim pogojem iz družbenega dogovora o kadrovski politiki v načelu enakopravni na vseh ravneh odločanja.**

Pri spremembah volilnega pravilnika bi morali ravno to načelo dosledneje uveljaviti. Predlagam ukinitev razvrščanja kandidatov na ožje in širše izbore. Dosedanji volilni pravilnik sicer ni prepovedoval opredeljevanje tudi do kandidatov iz širšega izbora, vendar se letos praktično to ni dogajalo. Marsikje jim sploh ni bilo jasno, ali pa so se zaradi lagodnosti odločili za pot, ki zaheva manj napora. Res je, možna smotrna javna razprava le o ožjem številu kandidatov, dodajam pa, da ožji izbor lahko določajo le volilci sami na osnovi preštetih glasov in **nihče v njihovem imenu.** Ob prevelikem številu kandidatov, bi bile to neke vrste predhodne oziroma večstopenjske volitve. Kdo je najprimernejši, naj bi pokazal volilni rezultat, kar je edino demokratično.

Obrambni mehanizmi

Vem, da je takšno pojmovanje po naših ideoloških doktrinah nesprejemljivo. Vzeti zakon v roke in pretehtavati, ali je ta idealno nevtralen do vseh subjektov odločanja to ne gre! V Smereh razvoja jasno piše: »Sistema demokratičnega pluralizma samoupravnih interesov torej ne smemo razumeti tako, da so vsi interesi enakovredni in da je lahko v tem soočanju in usklajevanju interesov rezultat povsem poljuben.«

Sistem naj bi imel vgrajene »obrambne mehanizme«, ki naj preprečijo vdor neprimernih kadrov in idej. Skrb je razumljiva in upravičena. Ni vsak primeren, da bi kandidiral! Žal pa se pod pojmom varovanja skriva še nekaj drugega. Namesto da bi iz množice izločili posameznike, ki niso primerni, le posamiki kandidirajo. Gre za obrnjeno razmerje. Namesto negativne selekcije imamo ozko pozitivno (gledano po metodi in ne po rezultatu), ki onemogoča enakopravno opredeljevanje do vseh kandidatov, ukinja konkurenco in izbiro.

Problem zaprtih list ni le v protekcioizmu, ampak tudi v nevarnosti ustvarjanja političnih monopolov. Npr. s tem, ko isto politično vodstvo daje soglasje k različnim kandidaturam, lahko vzpostavi personalne unije in transmisijske poti med različnimi sferami oblasti. **Menim, da so take usmerjene volitve eden od ključnih vzvodov birokratske moči.**

Iz vsega povedanega je čutiti nezaupanje do poblaščenih predlagateljev. Tega tudi ne skrivam. Končno, ali nismo že večkrat ugotovili da na pravih mestih nismo imeli pravih ljudi. Videti je, da so odgovorni predlagatelji poleg deklariranih meril uporabljali tudi druga, nenapisana. Ko bomo torej razširili krog predlaganih, opravili korenitejši sestop k oblikovanju predlogov od spodaj, ne bo več vprašanja: en kandidat ali več.

Boj za odprte liste ni zavzemanje za neko abstraktno svobodo, v kateri bi bil prostor za vsakogar, ampak težnja po iskanju novih možnosti, odpiranje alternativam in obenem negacija monolitističnega koncepta, ki je po mojem gavni vzrok za zastoj v razvoju.

Andrej Magajna

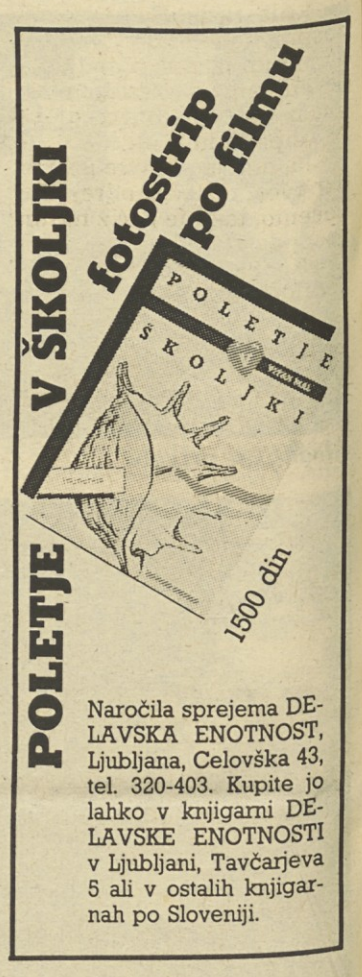

Naročila sprejema DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Celovška 43, tel. 320-403. Kupite jo lahko v knjigarni DELAVSKE ENOTNOSTI v Ljubljani, Tavčarjeva 5 ali v ostalih knjigarnah po Sloveniji.

DELAVSKA ČRTICA

Pri kosilu

Še en deževen dan. Ne vem, kaj bi počela, da bi ta dolgčas že enkrat minil.

Kaj pa če bi za kosilo skuhala kaj posebnega? To bo gotovo razveselilo mojo družino, ko se vrne z dela.

Točno, skuhala bom, krompirjevo juho z gobami, ajdove žgance in češnjev zavitek. Meso je že kar preimenitno za vsakdanje kosilo. »Zdravo,« se že vnaprej nasmehnem vsakemu posebej, ki prihaja domov.

»Zdravo,« je čemeren odgovor prihajajočih. Sin ugotovi, da je najboljši takojšen napad: »Mama, ali ti veš, zakaj se mucam ponoči oči svetijo?« »Kaj pa jaz vem, vprašaj očija!« me jezi, ter ne gre po načrtu. »Vidiš, tudi jaz tega nisem vedel pri naravi, pa sem dobil slabo oceno. Mami, sosedova Meta mi bo dala mlado mucko. Ali jo bom lahko imel?«

»Nobene živali v hišo!« kategorično prekine pogovor mož. Videti je, da je prišel domov slabe volje. Najbolje, da kar postrežem kosilo, mi pravi notranji glas. Za kosilo se zbere vsa družina. Povemo si novosti tega dne in se dogovorimo, kaj bomo še delali.

Čakam na pohvalo za dobro kosilo, toda danes ni posluha za dobre stvari. Nekateri se res obračajo po vremenu, si mislim. Mož pa, kot da bi sledil mojim mislim, razgrne oblak še nad mojo glavo: »Veš, danes je zasedal delavski svet in sklenil, da bomo imeli 80 odstotne plače. Prodaja ne gre, čeprav smo sredi sezone za prodajo naših izdelkov.«

»Zakaj pa ne,« me zanima. »Izdelki so že tako dragi, da jih povprečni človek ne more kupiti, za nas pa je ta cena še prenizka. Zdaj se pogovarjajo, da bo treba poiskati nove programe.« »Poslušaj, kaj ste pa doslej delali? Sprejeli ste srednjeročni načrt in to letos, zdaj pa ne veste, kaj bi delali! Kaj pa vaše strokovne službe? Si mi ja pravil, da dobivate nove in nove kadre v strokovno službo.« »Kako strokovne službe, daj nehaj no! Strokovnjaki, ki so bili kaj vredni, so nas zapustili, sedanja struktura pa je pomoje odraz prevelike propagande o nujnosti krepitve strokovne službe, namesto krepitve strokovnega dela.« »Ja, to pa vem. Zadnjič sem se pogovarjala s prijateljico v avtobusu. Veš, da nisem mogla verjeti: takšna delovna organizacija, kot je vaša, pa nima pravnika z visoko izobrazbo! In to še v letu 1986!«

»Bi kar verjela, če bi vedela, koliko sporov izgubimo na sodišču. Izgovarjajo pa se, da je krivo samoupravljanje, da imamo delavci potuho v zakonodaji in ne vem kaj še. Žal pa je tako tudi v drugih službah.«

»Ja, madona, pa delavci nič ne rečete? Vsaj na delavskem svetu? Končno ste najbolj prizadeti delavci z nizkimi plačami!«

»A veš, kdaj smo na to že opozarjali, pa misliš, da se je kaj spremenilo? Sprejeta so bila stališča, ko pa komisija odloča o posamezni zaposlitvi, upošteva zahteve šefov oddelkov, enot . . .,ki jim še zdaleč ne gre za doseganje nekih namišljenih planskih ciljev, pač pa za trenutno reševanje zagat proizvodnje, glede na lastno kvalifikacijo pa so precej previdni tudi pri izbiri podrejenih. »Na kadrovsko sestavo pa najbrž vpliva zaposlovanje prek zvez in poznanstev?!«

»Mislim, da je tega pri nas kar precej. Pa ne bi bilo nič narobe, če bi ti novi delavci izpolnjevali pogoje za opravljanje dela. Tako pa je prednost zvez in poznanstev prav v neizpolnjevanju pogojev. Dogaja se pa tudi to, da nekomu na kožo umetno ustvarijo delovno mesto, kar potegne ponavadi za sabo še marsikaj. Že zdaj nas je naprimer dvesto preveč!? Potem pa bereš v Delavski enotnosti, takšna sodobna delovna organizacija smo, z dobrim trženjem, uspešno prodajo, tržiščem . . .Pa vsi vemo, da so skladišča polna, izvažamo pa naše izdelke le za tretjino njihove vrednosti doma. Veš, najbolj pa me jezi to, da ni človeka ali ustanove, ki bi na vse te govorance rekla, tovariši, to pa to ni res, boste pa že morali tudi sami kaj narediti.«

»Tako enostavno, kot ti misliš, pa vse skupaj najbrž le ni?«

»No, najbrž res ne. Mislim pa, da danes vseeno ne bi govorili o 80-odstotnih plačah, če bi bili v delovni organizaciji bolj poslovni in bolj odgovorni za skupno prihodnost. Pa čeprav bi začeli le pri kadrovski politiki.«

»Kakšna je juha?«

»Kaj? A juha! . . .Dobra je,« dobim zamišljen odgovor.

O sinovi mucki se bomo morali pogovarjati kdaj drugič.

Dana

Za načrtno varčevanje in organiziranje

V mnogih delovnih organizacijah pospešeno razmišljajo, kako zmanjšati poslovne stroške. Večkrat brskam po prašnih knjižnih policah in nedavno sem potegnil na dan zapis Sedem zapovedi ali kako zmanjšati poslovne stroške, avtorja Hürlimana in menim, da je vreden ponovne objave. Zapovedi predstavljam v prirejeni obliki. Njihova odlika je, da so kratke in jedrnate, vsaj tiste, ki jih poznam. Na primer Janez Menart v svojih Desetih zapovedih pravi nekako takole. Veruj le v tistega boga, ki v banki svoj oltar ima. Sedem zapovedi pa ima tudi dodatno obrazložitev.

DELAJ KAR SE DA PAMETNO: Razčleni in nato zmanjšaj odsotnost ljudi z dela. Zahtevaj natančnost, vendar jo omogoči. Izrazito skrči število sestankov. Števila zaposlenih ne določaj glede na konice obremenitev, ampak si pomagaj z začasnimi prerazporeditvami. Spravi v vajeti »izletniške seminarje«, poplave vseh mogočih aktov in kronične nadurnike.

NAČRTNO SE LOTI NOTRANJE BIROKRACIJE: Skrči in poenostavi korespondenco, skratka, vsako pisanje (zapisnike, poročila, ocene . . .). Gospodarjenje uredi fakturiranje in obračun dela (torej brez večjih vlaganj v strojno opremo). Povsem izrabi različne poštene cene in popuste. Nujne, priporočene in podobne pošiljke pa odpravljaj samo v resnično nujnih primerih.

ODČARAJ OBVEŠČANJE: Vztrajno zahtevaj in uveljavi kratka in jedrnata sporočila. Pomni, da je mogoče skoraj vse tako imenovane informacijske sisteme uresničiti brez računalnikov.

POSVETI VSO POZORNOST »MALENKOSTIM«, KI SO LAHKO ZELO DRAGE: Prevetri vse arhive in registre, tudi lastne. Redno preverjaj stroške za naročene časopise in revije ter jih primerjaj z njihovo koristnostjo. Dosledno zavračaj vse brezplačne izvode nenaročenih časopisov, da ne bi z njihovim prebiranjem izgubljal časa. V skupnih službah hrani odpadke, saj je tudi te mogoče uporabiti kot sekundarne surovine. Ne zahtevaj popolnosti pri kakovosti pisarniškega materiala, občasno preverjaj dobave stalnih dobaviteljev. Ne presliši vseh pozivov za varčevanje energije, pri razsvetljavi, ogrevanjju, porabi tople vode in klimatskih in transportnih napravah (za začetek pri dvigalu).

NAMESTO PISANJA OBUPANIH POZIVOV ZA VARČEVANJE SE RAJE LOTI UKREPOV, DA LAHKO NATO UGOTAVLJAŠ USPEHE: Vsak sodelavec naj pozna skupne cilj delovne organizacije in v tem okviru lastne naloge, ki jih mora doseči. Cilje določaj tako, da ne bodo nedosegljivi, vendar pa tudi ne tako, da bi bili dosegljivi brez truda.

NAČRTNO SE LOTI »NUJNIH OPRAVIL« TER JIH PREPODI IZ BESEDNJAKA POSEBNO IZ SPISKA ODREŠILNIH UKREPOV ZOPER VSE TEŽAVE: Z načrtnim in doslednim delom zagotovi, da pri nobenem, posebno pa pri zahtevnem, ne bo potrebno pretirano hiteti.

NIKAR NE MISLI LE NA VARČEVANJE IN PREDVSEM NE NA BREZGLAVO STISKAŠTVO NA NEPRAVEM KRAJU IN ČASU, TEMVEČ KAR SE DA PAMETNO IZRABI VSE RAZPOLOŽLJIVE VIRE: ČAS, MATERIAL IN DRUGA SREDSTVA; PROMET, ENERGIJO, INFORMACIJE IN VSE DRUGO: Ne nadziraj porabe svinčnikov in radirk, raje poskrbi za to, da bo dovolj dela za vse moči, vendar ne tako, da bodo preobremenjene, a da bodo upoštevale teh sedem zapovedi.

Zapovedi so namenjene odgovornim delavcem, vendar vse verjetno ne pridejo v poštev. Recimo, zakaj bi gorela luč v proizvodni dvorani, medtem ko je večina delavcev na malici. Samo s tem ukrepom lahko delovna organizacija ogromno privarčuje.

Zapovedi prenesete v vsakdanjo prakso, kajti le tako bodo smiselne ter jih je bilo vredno prebrati.

Jože Piano
Miklavž na Dravskem polju

Med taborniki Zmajevega odreda

TANJA NE BO JEDLA KOBILIC

Pred Golnikom desno, skozi Tenetiše, Trstenik in peš ob gorskem potoku navzgor. Potem čez brv in že si tam. V taboru čete Ilegalcev ljubljanskega taborniškega Zmajevega odreda. Iz šotorov, nanizanih v krog ob robu gozdne jase, zvedavo kukajo glave. Iz šotorov, ker je kljub pozni jutranji uri še pošteno hladno. Zvedavo, ker je dan obiskov in taborniki pričakujejo starše.

Morda so prav zato šotori napeti kot strune in odgrnjena krila razodevajo vzorno pospravljeno notranjost. Toda je tudi izjema. V oči zbode en samcat razmajan šotor, iz katerega toliko da se ne vsipa krama.

»Ja, tole je pa naše gospodarstvo«, razloži Andrej. Kaj hočemo, tako je pač z našim gospodarstvom, pomislimo in stopimo v največji šotor. Jedilnica in kuhinja, v kateri se Barbara ukvarja s posodo. »Danes bo prima dan,« pravi Andrej, »dunajske bomo pekli«. On že ve. Ravno se je vrnil iz vojske, kjer je bil za kuharja. Tako rad pomore tudi okoli taborniškega kotla, čeprav to ni njegova naloga.

Ja, kuhinja. Pogovor se je precej sukal okoli nje. Taborniki so očitno lačna pasma. In kako bi ne bili! Vstajajo navsezgodaj, potem za telovadbo tek ob potoku – nihče ne zabušava, vsak se trudi, kot bi šlo za kolajno. No, prvakov sicer ne čakajo nagrade, zato pa zadnjemu preti čiščenje latrine.

Boljše spodbude pač ni

Čez dan pa izleti. Na Krški gori so že bili, na Storžiču tudi, mlajši so si ogledali partizansko bolnišnico Košuto, na Sveti Lovrenc so se vzpeli, enkrat so se šli kopat v Predvor, Stol in Begunjščica jih še čakata.

»Preveč hodimo,« potoži Tanja, ki komaj čaka mamo, da jo odpelje domov. Taborništvo se ji je nekaj zamerilo:

»Kar naprej to pomivanje posode v mrzlem potoku, prav hrbtenica me že boli. Pa krompir lupimo, vodo nosimo in sploh to niso nobene prave počitnice.«

»Daj daj, prav prima je,« jo zavrne brat Matej, ki se že ponaša s činom vodnika. »Že res, da sem bil v celodnevni gozdni šoli za prehranjevanje v naravi lačen kot volk, pa nič ne de. Mami sem požugal, da se bom na taboru zredil, ko mi ne skuha vselej tistega, kar se mi zahoče. Kaže, da se bom ugriznil v jezik.«

Steče burna razprava o možnostih prehranjevanja v naravi. O surovih polžih, ocvrtih kobilicah, juhi iz borovih iglic z zakuhanimi črvi...

»Brrr,« se strese Tanja. »Že tako je grozno. Kobilic pa res nismo jedli.«

»Saj jih še bomo, na bivaku,« jo podraži Andrej.

»Boste, mene ne bo zraven. Domov grem.«

– Boš, boš in še za repete boš prosila.

»Ne bom!«

– Pa boš...

In prišla je mama, se usmilila in Tanji ne bo treba jesti kobilic.

Beseda pa od kuhinje k tabornemu ognju, ki jih čaka zvečer, h krstu novincev, pesmi – kot bi hoteli Tanji zbuditi skomine s tistim najlepšim iz gozdovniškega življenja. Toda ne ganejo je. Pravi, da je krščena že bila, lani, ko ji je botra zagovarjala taborniški vzdevek Šmarnica (ker da je precej suha in glavo da poveša).

Sicer pa je krst takle – novincu pomočijo glavo v vedro vode, ki ji zaradi večjega užitka prilijejo kis. Potem ga lopnejo z lopato po riti in pokadijo z brinovo vejico. Količina kisa, čas bivanja pod vodo in moč udarca so seveda stvar okusa. In potem boter zagovarja vzdevek, ki si ga tabornik izbere sam ali pa mu ga nataknejo drugi.

Matej je Škorpijon in se ne spomni več (ali pa se noče) zakaj. Naredi se veterana in odmahne, češ, dolgo je že tega. Andrej je Komar; trdi, da zato, ker mu je bilo takrat deset let in je bil za to starost precej majhen in droban. »In siten, siten,« ga brž dopolnijo priče pomembnega dogodka.

No, Andrej je zdaj že odslužen soldat in pomembna glava med taborniki. Povedali smo že, da pomaga v kuhinji kot prvi strokovnjak, sam pa še doda, da ga malce moti barva kuhinjskega šotora. Dobili so ga od civilne zaščite in barva ga preveč spominja na neljubo bližnjo zgodovino.

»Saj ga bomo prihodnje leto pobarvali krvavo rdeče,« ga tolaži taborovodja Tomaž. »Vojske se tule res ne gremo, čini so formalnost. Vodstvo tabora je mlado, vsi smo bolj ali manj vrstniki in sodelujemo na prijateljski osnovi. Komanda je tako figo vredna. Če kak malček ne pospravlja, ga poučimo, če stražar zaspi in mu zmanjka zastava, je kaznovan, ker mora dati za kokto in tako se vse uredi.«

Zdaj se razkrije še ena od skrivnosti, zakaj Tanja sili domov. Med stražo je zaspala in zastavo so ji kajpak ukradli. Ceho je zdaj poravnala mama. Starše tudi sicer lahko čaka kakšno presenečenje. Denimo v jedilnici, ko Uršina mama odkrije v mizo vrezan napis »Urša in Urban«. No, ko si nadebudnega ženina ogleda in ugotovi, da je »kar fleten«, se stvar srečno izteče.

Pokomentirajmo še košarko, ki so jo taborniki spremljali le prek tranzistorja, Tomaž poučuje čebelice, da se gobe nabirajo v košare, ne v vrečke, okoli lubenice, ki sta jo dobila Tanja in Matej, završi kot v panju: »Še meni kos, poskusiti moram, saj odgovarjam za vaše zdravje!« kriči starešina tabora, ki speši z drugega konca. Kaj hočeš, taborniki imajo dober nos. Očitno šola prehranjevanja v naravi izostri tovrstna čutila.

Vabijo nas sicer, naj ostanemo – ko pa so danes vendar dunajski – toda moramo se posloviti. Prepričani, da tudi tistega dunajskega ne bodo vrgli stran.

Ciril Brajer

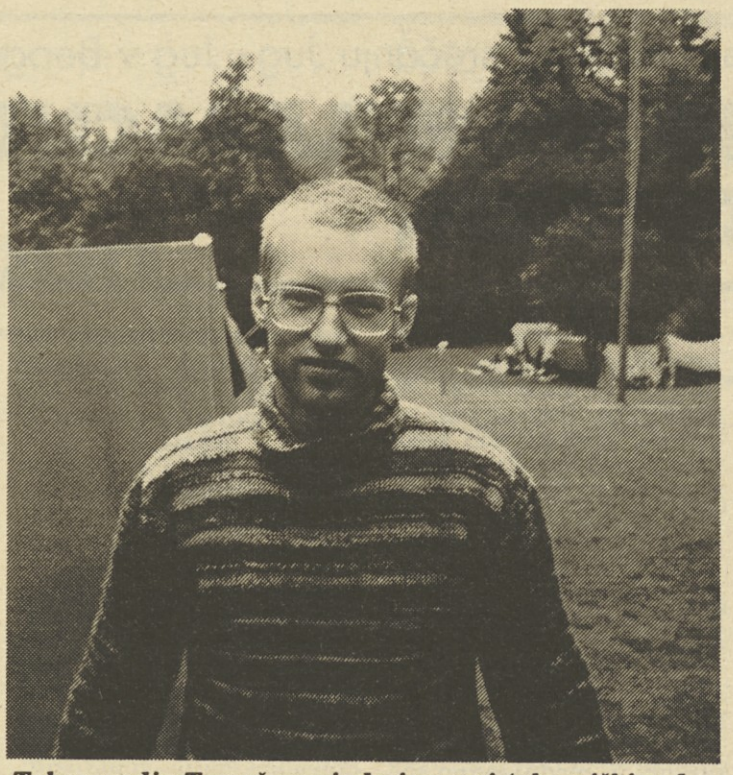

Taborovodja Tomaž meni, da je pravi taborniški red – brez komande.

Matej in Andrej sta že stara mačka

Kuhinja majhna, a tako pomembna

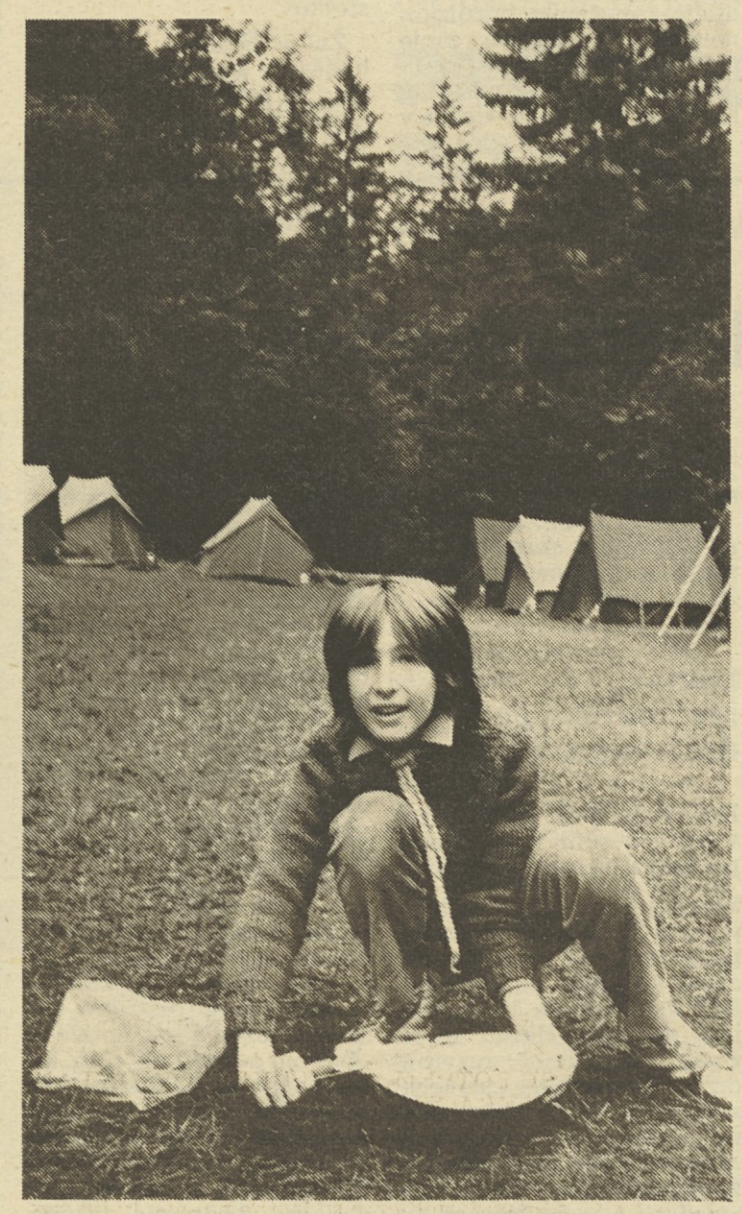

Tanjino lubenico je (iz zdravstveno varstvenih razlogov seveda) preveril sam starešina.

Izletniki! Ljubitelji narave! Gorniki!
Pozor! Knjiga za vas!

VODNIK PO PEŠ POTEH

V knjižici je opisanih vseh 55 slovenskih planinskih, spominskih in drugih poti, namenjenih ljubiteljem narave in sprostitve v njej. Vsem potem so priložene skice, brez njih so le tiste, ki ne potrebujejo zemljevida. Opisi poti naj bi bili predvsem spodbuda vsem tistim, ki po poteh organizirano hodijo in nabirajo žige. V Vodniku je tudi seznam vseh obveznih in neobveznih točk razširjene SPP s podatki o nadmorski višini, času hoje in prostor za žig. Vodnik naj bi mnogim pomagal pri izbiri nedeljskega ali dopustniškega izleta. Zamisli za izlete je na stotine, toliko, kolikor je vrhov in izletniških in turističnih krajev v opisih. Opisom je dodan še indeks – imensko kazalo večine geografskih in osebnih imen (kmetij). Ob imenih je številka, ki označuje zaporedno število poti. Knjižica obsega 190 strani, velikost 12,5×16,5 cm v polivinilnem zaščitnem ovitku in je podobna drugim slovenskim gorskim vodnikom. Cena 750 din.

NAROČILA POŠLJITE NA NASLOV: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Celovška 43. Kupite pa jo lahko neposredno v vseh knjigarnah po Sloveniji in slovenskih planinskih društvih.

NAROČILNICA

Pri Delavski enotnosti, Ljubljana, Celovška 43, nepreklicno naročamo . . . . izvodov knjižice VODNIK PO PEŠ POTEH. Naročeno pošljite na naslov . . . . . .

Ulica, poštna št., kraj: . . . . . .

. . . . . .

Naročeno, dne: . . . . . Ime in priimek podpisnika: . . . . . .

a) račun bomo plačali v zakonitem roku

b) knjižico mi pošljite po povzetju

Žig

. . . . . .
(podpis naročnika)

O mednarodnem sindikalnem srečanju Jug–Jug v Beogradu

BEOGRAJSKO DEKLARACIJO JE TREBA UDEJANITI

Pred dobrimi petimi leti je bila v Beogradu Svetovna sindikalna konferenca o razvoju, na kateri so predstavniki sindikatov govorili o svetovni gospodarski krizi in o možnih poteh iz nje. Sprejeta sta bila tudi deklaracija in akcijski program za izboljšanje položaja držav v razvoju v mednarodni delitvi dela. Žal pa v mednarodnem sindikalnem gibanju sklepov niso izpolnili, zato se je Zveza sindikatov Jugoslavije odločila junija letos za ponovno sindikalno srečanje v Beogradu. Kot je znano, se je mednarodnega sindikalnega srečanja Jug–Jug udeležilo 55 nacionalnih in regionalnih sindikalnih organizacij neuvrščenih in držav v razvoju različne ideološke in mednarodne opredeljenosti, ki so sprejele posebno beograjsko deklaracijo.

Obsodba multinacionalnih kompanij

Omenjeno sindikalno srečanje je bilo deležno v našem časopisju relativno skromne pozornosti, pa tudi sicer je bila bolj v ospredju politična kot pa gospodarska razsežnost dnevnih razprav. V Beogradu so tudi tokrat razpravljali predvsem o gospodarskih zapletih držav v razvoju. Kot že ničkolikokrat so predstavniki držav v razvoju jadikovali zaradi visoke inflacije, padca proizvodnje, lakote, podhranjenosti in vse večje nezaposlenosti v nekaterih državah. Ponovno so obsodili multinacionalne kompanije, ki menda zaradi teženj po ekstraprofitih vse bolj izkoriščajo naravna bogastva in ceneno delovno silo nerazvitega sveta. Države v razvoju so se torej osvobodile spon nekdanje kolonialne prevlade, postale pa so predmet neokolonialističnega izkoriščanja in ameriškega imperializma. Tako so vsaj poudarjali predstavniki nekaterih socialističnih držav, ki so trdili, da njihove države niso krive za težak gmotni položaj nerazvitih držav.

Čeprav je od mednarodnega sindikalnega srečanja v Beogradu minilo že precej časa, bodo nekatere razprave in deklaracija še dolgo aktualne. Vse bo namreč dobilo praktičen pomen in veljavo le, če bodo države v razvoju in mednarodno sindikalno gibanje uspešni pri uveljavljanju političnih načel, predvsem tistega o nujnem širjenju gospodarskih stikov med državami v razvoju. Le-te pa že nekaj časa (le) ugotavljajo, da bi kazalo povečati industrijsko sodelovanje in se zediniti o skupni strategiji znanstveno-tehnološkega razvoja.

Pravzaprav je treba priznati, da na srečanju ni bilo povedano veliko novega, da so države v razvoju zahtevale stanovitnejše cene blaga že nekajkrat prej in da je tudi nasprotovanje protekcionizmu in reprogramiranju dolgov starejšega datuma. Kljub temu pa ni brez pomena opredelitev sindikalnih predstavnikov za multilateralne pogovore o dolgovih in o drugih vprašanjih nove mednarodne gospodarske ureditve, ki se jim razvite države upirajo in ki lahko edini pripomorejo k učinkovitejšemu reševanju razvojnih vprašanj. Nekateri pozdravljajo tudi zamisel o sklicu mednarodne konference upnikov in dolžnikov, ki naj bi se je udeležili tudi sindikalni predstavniki in na kateri naj bi poskušali najti rešitev za dolžniško krizo.

Te in druge cilje pa bo mednarodno sindikalno gibanje zelo težko doseglo. Države v razvoju so namreč pod močnim pritiskom blokovske politike, diktatorski režimi v nekaterih državah pa predstavljajo za sindikalne organizacije največjo oviro v boju za politične in sindikalne svoboščine. V marsikateri državi delavci nimajo pravice do štrajka, sindikalne voditelje pa oblasti rade zapirajo zaradi kršenja zakonov ali pa jih celo odstranijo.

Udeleženci sindikalnega srečanja so se zato dogovorili, da bodo ustanovili agencijo sindikalnih pravic in se tako bolje obveščali o notranjih in mednarodnih vidikih sindikalnega boja in da bodo poskušali sindikalna hotenja uveljavljati predvsem v okviru Mednarodne organizacije dela. Leta 1988 pa naj bi se ponovno srečali in ugotovili, ali jim je le uspelo udejaniti sindikalna stališča v praksi in okrepiti družbeno moč delavskega razreda v nacionalnem in mednarodnem merilu.

Emil Lah

Brazilija

KLJUB ZAMRZNJENIM CENAM PORABA NI MANJŠA

Že dobra dva meseca žive Brazilci v dokaj stabilnih razmerah, dosegli so ravnotežje med cenami in plačami, inflacija pa ne divja več tako kot prej. Umirilo se je tudi stavkovno gibanje in industrija že napoveduje zahtevnejše naložbe.

Ugled vlade, ki jo vodi predsednik Sarney, se krepi tudi v mednarodnem merilu. Po dvajsetletnem vladanju vojaške hunte je prva civilna vlada z ukrepi za blažitev inflacije dosegla, da se je val podražitev naposled polegel in da bo Brazilija namesto inflacije, ki je za vojaške vladavine segala prek 400 odstotkov, letos najverjetneje zaznamovala stopnjo le okrog 20 odstotkov.

Stabilizacijski program s strogim nadzorom nad cenami je trgovino in industrijo primoral, da sta se prilagodili novim ukrepom. Podjetniki, ki so bili doslej vajeni lahkega inflacijskega dobička, so zdaj prisiljeni vlagati denar v racionalizacije in raziskave trga ter v izboljševanje servisnih storitev, tem bolj, ker je zagotavljanje ugodnejših prodajnih pogojev strankam zdaj izgubilo svoj pomen.

Vse pogostejši so finančni nadzori v podjetjih, ki so doslej raje svoj denar obračala na kratkoročnem finančnem trgu, kjer so hitro in bolje zaslužila kot s pospeševanjem svojih rednih dejavnosti. Naložbe so zdaj postale spet zanimive in v Braziliji načrtujejo, da bodo v prihodnjih petih letih samo podjetja z mešanim brazilsko-nemškim kapitalom zanje namenila več kot pet milijard dolarjev oziroma več, kot so za te namene vložila v vseh prejšnjih povojnih letih.

Bojazen, da bo pripravljenost Brazilcev za nakupe ob znatno nižji rasti zaslužkov nazadovala, se doslej ni uresničila. Nasprotno, industrija komaj zadosti naročilom trgovine na veliko in drobno, ki spričo zamrznjenih cen beležita ugodnejši promet kot v prejšnjih, inflacijskih razmerah. Marca se je v primerjavi s februarjem promet trgovinam povečal za več kot 13 odstotkov. Ker sta se povečala povpraševanje in izvoz, knjige naročil pa so polne, je brazilska vlada prejšnjo napoved gospodarske rasti v tem letu popravila od 4,5 na 6 odstotkov.

Žal v Braziliji spričo izboljšanja gospodarskih razmer ne govorijo več o vzrokih proračunskega primanjkljaja oziroma o tem, zakaj je inflacija ušla z vajeti. Vlada je pač morala javnosti prikazati in dokazati, da varčuje, kar pomeni, da je tudi od Brazilcev mogoče zahtevati omejevanje izdatkov. Po vzrokih težav pa tudi vladi ne kaže brskati, ker je izboljšanje gospodarskega položaja konec koncev tudi posledica konjunkturnega vzpona in davčne reforme decembra lani. To bi utegnila izkoristiti opozicija za dokazovanje, da Sarneyeva vlada pravzaprav s svojimi ukrepi ni dosegla drugega kot psihološke učinke, medtem ko je izboljšanje gospodarskih razmer predvsem posledica konjunkture, ki je samodejno pognala kolesje gospodarskega mehanizma.

Nande Žužek

O pripravah na 8. konferenco neuvrščenih držav na vrhu v Harareju in gospodarski krizi v svetu (2)

NAFTNI ŠOKI SO PRIZADELI PREDVSEM DRŽAVE V RAZVOJU

Pripravlja: Emil Lah

Sprašujem se, zakaj so bile v sedemdesetih letih razvite države dokaj strpne do zamisli o novi mednarodni gospodarski ureditvi. Tudi pripravljenost razvitega Severa za dialog z nerazvitim Jugom o mednarodnih ekonomskih problemih je bila takrat na višji ravni kot v začetku osemdesetih let.

Poznavalci pogajanj med razvitimi in nerazvitimi državami na podlagi analize mednarodnih gospodarskih gibanj v zadnjih dvajsetih letih ugotavljajo, da je bila pripravljenost bogatih na globalna pogajanja največja takrat, ko je gospodarska rast zaostajala tudi v industrijsko razvitem svetu in ko je gospodarska recesija pestila tako razviti kot nerazviti svet.

Recepti razvitih držav

Kakor hitro je razvitim uspelo premagati lastne gospodarske težave, je njihovo zanimanje za globalna pogajanja o svetovnem razvoju uplahnilo; to se je zgodilo tudi na začetku osemdesetih let, najbolj izrazito pa so razviti nasprotovali razpravam o novi mednarodni gospodarski ureditvi v zadnjih nekaj letih. Državam članicam OECD (Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj) je namreč uspelo, da so v obdobju 1980–1986 inflacijsko rast zmanjšale s trinajstih na okoli štiriodstotno povečanje. In kako jim je to uspelo? Predvsem s stagnacijo, padcem realnih delavskih zaslužkov in veliko brezposelnostjo (v državah članicah OECD je brez dela 30 milijonov ljudi).

Obenem so vlade razvitih držav vodile spretno denarno politiko, zmanjšale pa so tudi proračunske izdatke, predvsem razne oblike socialnih pomoči. Še najbolj pa jim je morda koristila znanstveno-tehnološka revolucija, ki v razvitem svetu traja že desetletja in ki se je stalno lotevajo z vedno novimi pobudami, saj je razvitim nacionalnim gospodarstvom omogočila prodore na nova tržišča v svetu, večje varčevanje z nafto in surovinami in še manjšo odvisnost od naravnega bogastva držav v razvoju.

Razviti so posegli po trgovinskem protekcionizmu, s cenejšo nafto in surovinami so se trgovinski pogoji izrazito poslabšali predvsem za države v razvoju, razviti pa so s črpanjem skromne akumulacije nerazvitega sveta financirali lasten razvoj.

Diktat Mednarodnega denarnega sklada

Dejstvo je, da je dražja nafta v sedemdesetih letih najbolj prizadela nerazvite države.

V zadnjih petnajstih letih se je tudi zaradi nihanja cen nafte skupna zadolženost držav v razvoju povečala od 67,7 milijarde na 1000 milijard dolarjev. Hkrati se je zmanjšala pomoč razvitih držav nerazvitim, največji svetovni dolžniki pa so morali pristajati na reprogramiranje dolgov pod pogoji Mednarodnega denarnega sklada. Le-ta je državam v razvoju v bistvu odobraval najemanje novih posojil pod zelo ostrimi pogoji (t. i. posojila stand-by) in zahteval od dolžnikov, da devalvirajo nacionalno valuto, zmanjšajo vse oblike notranje porabe, izvažajo za vsako ceno, vodijo omejitveno denarno politiko in podobno. Številne države v razvoju so se tako znašle v sila neprijetnem položaju, ko so morale za odplačevanje dolgov namenjati več kot polovico letnega deviznega zaslužka. Položaj nerazvitih držav je bil še bolj težak zaradi precenjenega dolarja in visokih obresti na mednarodnem trgu kapitala. Samo za popestritev: države v razvoju so morale v obdobju od 1981. do 1985. leta izločiti za odplačilo dolgov okoli 600 milijard dolarjev, od tega 338 milijard dolarjev samo za obresti. Nekatere države v razvoju so celo denarno podpirale razvite države, saj so dobile od svetovnih bank manj novih posojil in pomoči, kot pa so morale vsako leto plačati za letne obveznosti (glavnico in obresti). Zgovoren je tudi podatek, da se je zaradi cenejše nafte in surovin v zadnjih nekaj letih prelilo iz nerazvitih v razvite države okoli 65 milijard dolarjev, medtem ko se je gospodarska rast v nerazvitem svetu zmanjšala s šest odstotkov v letu 1960 na okoli tri odstotke v prvi polovici osemdesetih let. Cena, ki so jo morali nerazviti plačati za to, pa prav tako ni bila majhna, saj so morali krepko omejiti rast uvoza, znižati življenjsko raven prebivalstva in pristajati na nižje izvozne zaslužke.

Razumljivo je torej, zakaj razvite države v takih okoliščinah na vse načine blokirajo odpiranje dialoga o problemih razvoja v svetu in zakaj so se o medsebojnem sodelovanju pripravljene pogovarjati le v okviru Mednarodnega denarnega sklada, Svetovne banke ali GATT, v katerih imajo odločilno besedo.

Nadaljevanje prihodnjič

Pričakovanja gospodarstva se bodo izničila, če izobraževanje in znanost ne bosta dajala pričakovanih dosežkov

ZA »ŠOLSKE« CILJE LAHKO V ŠOLSTVU MARSIKAJ NAREDIJO

Na julijski seji skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije so opredelili materialne okvire usmerjenega izobraževanja za letošnje leto. Usklajeni so z republiškimi planskimi usmeritvami, v katerih se področje izobraževanja in vzgoje obravnava kot ena prednostnih družbenih nalog. Za izvedbo vseh programov usmerjenega izobraževanja bo treba zagotoviti realno več denarja kot lani.

Letošnje osnovne cilje bi lahko opredelili v treh točkah. Najprej gre za uskladitev – dolgo obljubljano in predmet številnih zaostritev in konfliktov – ravni osebnih dohodkov zaposlenih v vzgoji in izobraževanju z osebnimi dohodki delavcev v gospodarstvu. Kazalo je že, da bo to mogoče doseči, saj so bili popravki osebnih dohodkov v izobraževanju kar znatni, ko se je začelo nekontrolirano povečevanje osebnih dohodkov v gospodarstvu, ki jih šolstvo ne more dohajati, zlasti še, če upoštevamo nove zvezne zakonske ukrepe.

Druga pomembna naloga je zagotovitev več denarja za materialne stroške, ki ravno tako bežijo do neslutenih višav in jih šole ne morejo pokrivati iz na začetku leta načrtovanih sredstev. Sem sodi še ves denar za izvedbo novih izobraževalnih programov v visokem šolstvu, ki se je letos začelo reformirati.

Zagotoviti bo treba tudi sredsta za nove naloge v prihodnjem petletnem obdobju. Tu gre predvsem za kadrovsko obnovo visokega šolstva, za opremljanje šolskega prostora in za stoodstoten obračun amortizacije opreme, za naložbe nacionalnega pomena, za subvencioniranje cen nastanitve učencev in študentov v domovih.

Na minuli seji sveta za vprašanja izobraževanja, znanosti in kulture pri RS ZSS – pripravili so jo skupaj s člani izvršnega odbora republiškega odbora sindikata delavcev vzgoje izobraževanja in znanosti – so podrobno govorili o družbeno-ekonomskem položaju vzgoje in izobraževanja v letu 1986.

Ko so člani sveta in izvršnega odbora razpravljali o glavnih ugotovitvah s seje skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije, zlasti obravnave majske analize in novih ukrepov za ustalitev gospodarstva, so jim izrekli podporo. Ukrepi bodo nujno restriktivni, tudi do vzgoje in izobraževanja, vendar zaslužijo vso podporo prizadevanja, da bi temu področju vendar zagotovili prednost pri zagotavljanju sredstev in s tem možnost za dosego ciljev.

Na seji so govorili o potrebi po tesnem sodelovanju sindikata in izobraževalne skupnosti, zlasti pri reševanju vprašanj osebnih dohodkov v vzgoji in izobraževanju, pa tudi pri sprejemanju ukrepov smotrnejše ravnanje v tej dejavnosti.

Ob obravnavi gospodarskih gibanj v tem letu iz majske analize so izrazili zaskrbljenost, ker se vse temeljne zahteve resolucije ne uresničujejo. S tem pa se ne uresničujejo tudi možnosti za kvaliteten razvoj vzgoje in izobraževanja. Še več. Grozijo, da se bo še letos in v naslednjem letu položaj v dejavnosti ponovno zelo zaostril. Zato podpirajo vse ukrepe, ki vodijo k takojšnji ozdravitvi razmer. Predsedstvu RS ZSS so tudi predlagali, da ob splošni podpori predlaganim ukrepom, od sveta Zveze sindikatov Jugoslavije tudi zahtevajo, da ukrepe uveljavljajo povsod enako intenzivno, saj delni rezultati ne bodo prispevali k reševanju problema vsega delavskega razreda Jugoslavije.

Področji izobraževanja in znanosti imata posebno moralno obveznost. Ukrepi, sprejeti v republiški skupščini so jima povsod tam, kjer je bilo to možno, dali prednost. To je rezultat jasnega spoznanja, da njuni kvalitetni rezultati lahko bistveno pripomorejo k premagovanju težav gospodarstva in vse družbe. Pričakovanja gospodarstva se bodo izničila, če izobraževanje in znanost ne bosta dajala pričakovanih sadov. Zato je zelo pomembno, kako bodo porabljena razpoložljiva sredstva. Tudi za vzgojo in izobraževanje je bil izdelan marsikateri načrt racionalizacije, ki je potem slabo zaživel ali pa smo nanj pozabili.

Med sklepe so to pot zapisali, da bo sindikat zahteval in vztrajal, da načrte racionalizacije začnemo nemudoma uresničevati, pa naj gre za programsko razdrobljenost, podvajanje učnih programov ali neracionalno mrežo. Pri tem pa ne bodo pristajali na administrativne ukrepe, temveč selektivne, na osnovi strokovnih argumentov.

Precej besed so namenili tudi tistim, ki še niso sprejeli samoupravnega sporazuma o oblikovanju in delitvi sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Kljub času letnih dopustov je treba storiti vse, da bi sporazume čimprej sprejeli in z njimi tudi začeli usklajevati samoupravne splošne akte. To je še zlasti pomembno v luči določil zveznega zakona o začasni prepovedi razpolaganja z delom družbenih sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Ob neusklajenih internih aktih bo namreč lahko ogrožena možnost uveljavljanja zahteve po izenačevanju osebnih dohodkov delavcev v družbenih dejavnostih z delavci v gospodarstvu do letošnjega decembra.

Igor Žitnik

Šola za vodnike

PLANINSKO POLETJE V BAVŠICI

S poletjem je oživela ena naših najlepših alpskih dolin Bavšica. Pa ne le dolina, tudi na samotnih planinskih poteh v nekoliko odmaknjenem gorskem svetu nad globoko ledeniško dolino popotnik v poletnih mesecih srečuje mlade planince iz domala vse naše ožje domovine. Mladi se tu, v planinskem vzgojno-izobraževalnem centru Mladinske komisije pri slovenski planinski zvezi, usposabljajo za mladinske planinske vodnike, inštruktorje ali mentorje planinske dejavnosti. Prav te dni je v Bavšici na republiškem pionirskem planinskem taboru blizu štirideset pionirjev, ki pod vodstvom vodnikov spoznavajo gorski svet, njegove čare in romantiko, pa tudi neizprosno krutost in nevarnost gora. Poleg planinskih tur pionirji v najrazličnejših oblikah svobodnih dejavnosti popestrijo desetdnevno »planinsko taborjenje« s tem bogatijo svoje planinsko znanje, spoznavajo širino gorniškega obzorja; med njimi se spletejo mnoga prijateljstva.

Že pred pionirji je Bavšica gostila sedemintrideset mladincev, ki so na dveh desetdnevnih tečajih uspešno končali prvi – poletni del usposabljanja za mladinske vodnike. V Bavšico so prišli le tisti, ki so uspešno opravili preizkus teoretičnega in praktičnega osnovnega planinskega znanja. Gibanje v gorskem svetu, tehnika gibanja, organizacija, priprava in vodenje planinskih izletov, osnove prve pomoči in reševanje v gorah, orientacija, kulturni in rekreacijski pomen planinstva in gorništva, so teme, ki jih tečajniki temeljito obdelajo, teoretično in praktično. Seveda potem mladi planinci opravljajo tudi praktične in teoretične izpite in šele potem postanejo mladinski vodniki za vodenje v gorah v poletnih razmerah. Avgusta bo še en tečaj, ki se ga bodo udeležili tudi mladinski vodniki iz ZR Nemčije, s katerimi slovenski planinci uspešno sodelujejo.

Konec julija se bodo v Bavšici sešli mentorji planinske vzgoje iz osnovnih in srednjih šol na vsakoletnem izpopolnjevalnem seminarju, saj je prav planinstvo pomembna oblika zunajšolske dejavnosti.

Tako planinci vsaj v kratkem poletju vrnejo Bavšici nekaj življenja. Preskromni bi bili, če ne bi priznali, da se je prav po zaslugi mladih v Planinski zvezi Slovenije v zadnjem desetletju v Bavšici marsikaj izboljšalo.

Zdaj nameravajo prenoviti planinski dom, ki bo dostopen vse leto ljubiteljem gora.

Boris Mlekuž

Biograd na moru

Delavski turizem v delovnih organizacijah in skupnostih Gorenja v Titovem Velenju

PROSTORA POD SONCEM DOVOLJ ZA VSE

Delovne organizacije in skupnosti Gorenja v Titovem Velenju resda nimajo lastnih počitniških zmogljivosti, kljub temu pa bo letos letovalo zunaj domačega kraja skoraj tisoč družin.

Pred leti je skrbela za dopuste delavcev sindikalna organizacija, zadnja štiri leta pa se v oddelku za rekreativno in kulturno dejavnost v Gorenju s tem ukvarja Jože Angeli. Za poseben referat so se odločili, ker so spoznali, kako pomemben je delavski turizem, zlasti pa njihov vpliv na produktivnost delavcev in nasploh na njihovo razpoloženje. Razumljivo je torej, da število dopustnikov in njihovih družinskih članov narašča iz leta v leto!

Organizirano dopustovanje zaposlenih v delovnih organizacijah in skupnostih Gorenja v Titovem Velenju obsega zimski in letni oddih, izlete in zdravljenje v slovenskih naravnih zdraviliščih. In Jože Angeli zatrjuje, da so vsem, ki so se v določenem roku prijavili za katerokoli obliko letovanja, zagotovili »prostor pod soncem v željenem kraju«. Pri zagotavljanju potrebnih prostih zmogljivosti sodelujejo z več turističnimi agencijami (med drugim tudi s TTG Celje in Kompasom), turističnimi delovnimi organizacijami (MERX, Arenaturist Pula itd.) in velenjskim občinskim svetom ZSS. Za letošnje leto so sklepali pogodbe že oktobra. Ponudbe za letni oddih, na primer, so prišle v Gorenje sredi februarja (s krajem letovanja in objekti, možnimi roki in cenami); cene so usklajevali že letošnjo pomlad. Delavcem gorenjevih delovnih organizacij in skupnosti iz Titovega Velenja so tako tudi letos, podobno kot prejšnja leta, ponudili letovanje v vrsti turističnih krajev ob Jadranskem morju (tako rekoč od Kopra do Ulcinja). Največ prijav je bilo za kraje v Istri in na severnem Jadranu (zaradi bližine). Izbirati je bilo mogoče med aranžmaji v hotelih, apartmajih in zasebnih sobah ter prikolicami; za taborjenje pa so bili na voljo tudi šotori.

Najceneje je letos v Biogradu na moru. Desetdnevno letovanje (s polnim penzionom) z avtobusnim prevozom od Titovega Velenja do Biograda na moru in nazaj stane 40.000 do 50.000 dinarjev. Dopustniki prebivajo v zasebnih turističnih sobah, hranijo pa se v Merxovi restavraciji. Deset dnevni

Jože Angeli: »Sodelujemo s turističnimi organizacijami in občinskim sindikalnim svetom.«

aranžmaji (s polnim penzionom), ki jih je ponudil TTG Celje, so veljali od 40.000 do 80.000 dinarjev itd. Za 10-dnevno najemnino prikolice je bilo treba odšteti 24.000 dinarjev, za izposojevalnino šotora pa 1.000 dinarjev. Pri tem je treba omeniti, da ima oddelek za rekreativno in kulturno dejavnost 96 šotorov, ki so v glavni sezoni »razprodani«.

Letošnja ponudba za letni oddih je bila zanimivejša od lanske. Kljub dražjim aranžmajem pa se je za organizirano letovanje prijavilo več delavcev kot lani. Na to je nedvomno vplivala možnost izbiranja med številnimi turističnimi kraji ob Jadranu, zagotovljena cena aranžmajev in ne nazadnje tudi možnost obročnega odplačevanja. Zato tudi ni naključje, da sestavljajo večino organiziranih dopustnikov prav delavci z najnižjimi osebnimi dohodki oziroma delavci iz neposredne proizvodnje nasploh (lani, na primer, je bilo med dopustniki več kot 88 odstotkov delavcev – od nekvalificiranih do kvalificiranih; podatkov za letos še ni). Omeniti velja, da se je Gorenje dogovorilo s turističnimi organizacijami za obročno plačevanje storitev.

Ker, kot smo že omenili, Gorenjeve delovne organizacije in skupnosti iz Titovega Velenja nimajo lastnih zmogljivosti za dopustovanje delavcev, sredstva, ki jih namenijo za regresiranje dopusta, v celoti razdelijo med delavce. Višina regresa je odvisna od višine osebnega dohodka delavcev. Tisti z najnižjimi osebnimi dohodki so letos dobili za dopustovanje po 25.720 dinarjev, delavci z osebnimi dohodki od 45.000 do 67.000 dinarjev po 20.576 dinarjev, drugi pa po 15.432 dinarjev. Delavci pa so dobili regres tudi za otroke in sicer po 6.430 dinarjev do sedmnih let in po 7.716 dinarjev za šolarje. Ne smemo prezreti da imajo v Gorenjevih delovnih organizacijah in skupnostih v Titovem Velenju vsako leto kolektivni dopust (letos v prvi polovici avgusta).

M. L.

Aleš Bebler:

ČEZ DRN IN STRN

Iz spominov na špansko državljansko vojno

Fašisti so v Španiji zavzeli že pol dežele. Fronta se je ustavila pri Madridu. Zunanji svet je bil neenoten. Odkrito in odločno so bili na strani republike samo Sovjeti in Mehika. Zahodne demokracije so se zapletle v dogovor z Nemci in se obvezale, da se ne bodo vmešavale. V resnici so se Nemci in Italijani krepko vmešavali, naši zavezniki, med njimi socialistična Francija z Leonom Blumom, pa so se držali dogovora ali vsaj na pol. Francosko omahljivost smo bridko občutili na lastni koži.

Zaradi dogovora o nevmešavanju je bila meja med Francijo in Španijo sicer zaprta, vendar je Leon Blum dajal notranji upravi toliko svobode, da so nekateri protifašisti puščali nekaj prehodov na meji odprtih.

Čakala me je smola. Kar na cesti, zaradi nekega avtomobilskega incidenta, so me legitimirali in me zaprli zaradi kršitve sodbe o izgonu, na katerega so me obsodili pred toliko leti! Spet sem sedel, menda tri mesece. Ko sem prišel na svobodo z novim ukazom, da moram zapustiti Francijo v 48 urah, sem našel pravo zvezo in odšel s transportom naših ljudi proti Španiji.

Kako bomo prišli čez mejo?

Najprej so nas peljali v vinogradniški kraj poleg primorskega mesteca Séte zahodno od Marseilla. Po dveh ali treh dneh so nas ponoči odpeljali v pristanišče. Tu so nas spravili v trebuh večje ribiške ladje, kjer smo natlačeni ležali kaki dve uri, nato pa so nas vrgli ven. Lastnik ladje, ki naj bi nas prepeljal v Barcelono ali vsaj v njeno bližino, se je premislil. Nevarno je! Vrnili smo se v vinograde in spet čakali nekaj dni. Nato so nas sredi noči vkrcali v avtobuse in nas kar po glavnih cestah odpeljali v Pireneje. Žandarji so nas videli, pa se za nas niso zmenili. Končno smo izstopili in vodnik nas je odpeljal strmo v hrib. Težko je šlo. Pravkar sem prišel iz zapora, v katerem sem sedel tri mesece brez gibanja, zato sem bil zelo oslabljen. V nahrbtniku sem imel velik daljnogled, edino, kar se mi je zdelo primerno kot prtljaga za fronto. Imel sem lahke mestne čevlje, steza pa je bila kamnita, hribovska. Komaj še živ sem prilezel ob svitanju na goli vrh. Tudi vsi drugi niso bili manj izčrpani od mene. Vendar smo bili dobre volje. Španija je tu! Imeli smo razgled na južne obronke Pirenejev.

Kmalu je prišel po nas drugi španski avtobus in nas odpeljal v mestece Figueras, naravnost v staro trdnjavo, ki je dobesedno dišala po srednjem veku. Mi smo vnesli vanjo novega duha.

Bili smo večinoma slabo oblečeni. Razdelili so nam odeje in določili slamnata ležišča. Ko so nam končno dali jesti, se nam je moralo dvigniti. Bili smo »internacionalci«. Skupine so bile zelo različne: Nemci in Angleži so bili urejeni in željni discipline. Z njimi ni nihče imel težav. Italijani so bili bolj temperamentni. Posedali so v skupinah in prepevali. Poljaki so bili resni in včasih prepirljivi. Pa ne hudo! Govorili so v povišanih tonih, ne da bi se res sprli. Najbolj nemirni so bili Francozi. Pogosto so kričali drug na drugega. Prvi so nekje staknili steklenico vina.

V vsej tej množici je bilo presenetljivo mnogo zelo slabo oblečenih ljudi. Niso znali pisati, pa so me prosili, naj zanje pišem pozdravne razglednice ženam, materam, bratom.

Po dveh dneh neurejenega čakanja so nas prevzeli vojaki. Razporedili so nas v čete in odpeljali na železniško postajo. Prebivalstvo v mestu se nam je zdelo ravnodušno, niti prijateljsko niti sovražno. V vagonih se je naše razpoloženje zboljšalo. Postajali smo del vojske. To je vsem dajalo vero in nekaj poguma.

Vlak se je ustavil v vasi. To je novo! V nasprotju z mestnim prebivalstvom, nevtralnim, je bila kmečka mladina na nogah in vsa navdušena za nas. Cvetje, petje in pomaranče! Polne košare pomaranč! Ni bilo časa, da bi nam jih dajali v roke; vlak je stal le nekaj minut, zato so dekleta stresala pomaranče kar skoz okna v kupeje. Kmalu so bila tla pokrita s pomarančami. Stali, čepeli in ležali smo po klopeh in jedli. Naučili smo se jesti pomaranče po špansko: palca zarineš v pomarančo in jo prepoloviš. Vsako polovico kar z usti posrkaš iz olupka.

V Španiji je zmagala revolucija po ljudski volji. Zdaj pa so se v usodo države vtikale tuje sile, zlasti fašistične, druge, zahodnoevropske države pa so bile v čudni opoziciji.

V dveh dneh sem iz glavne baze mednarodnih brigad v Albacetu prišel na fronto. Srečal me je Vlajko Begović in me pripeljal v štab 15. brigade, katere komandant je bil najin veliki prijatelj Vladimir Čopić.

Štab brigade je bil pri vasici Morata de Tajuna, na fronti, ki so jo sicer imenovali fronta Jarame, po večji reki, ki je tekla ob njej. Tu so naši zaustavili fašiste in preprečili obkolitev Madrida z južne strani. Bila je doba zatišja. Novi smo se spoznavali s preživelimi v štabu. Čopić me je postavil za pomočnika političnega komisarja Francoza Barthela. Pričel sem pripravljati informativni bilten.

Štab je delal tik pod fronto, v zapuščeni vili. Fronta je bila v rovih, med oljčnimi nasadi, z dobrimi opazovalnicami, skoz katere smo videli fašiste, kakih dvesto do tristo metrov daleč. V rovih na naši strani so bili štirje bataljoni; v enem izmed njih je bila jugoslovanska enota, večinoma Hrvati iz Kanade, med njimi Edo Jardas s skupino gozdnih delavcev. V času zatišja je bilo v štabu dovolj časa za pogovore, zvečer pa smo včasih s komandantom celo zapeli. Načelnik štaba je bil nemški oficir Klaus. Ta ni bil zadovoljen s komandantom Čopićem, češ da ni vojak in da nič ne ve o vojni. Sodil je, da bi moral komandant biti on, poklicni častnik.

Kmalu je prišel k nam na obisk Blagoje Parović, tedaj pomočnik glavnega komisarja mednarodnih brigad Luigija Longa. Ker sem znal več jugoslovanskih jezikov, me je Parović izbral za pomočnika pri radijskih oddajah iz Madrida za Jugoslovane. Odtlej sem prihajal vsak teden v Madrid in govoril vsakokrat pol ure po radiu v slovenščini.

Dobil sem še drugo nalogo: postal sem komisar politične šole tik za fronto, v vasi Perales de Tajuna. V njej sem spoznal odličnega fanta, Franca Rozmana. Prišel je v šolo; vkljub zelo skromnemu znanju španščine je vse predmete dobro zmagoval. V tem času sem dobil iz Moskve sporočilo, da se mi je rodil sinček.

Naša brigada je spadala v sestav 15. divizije, katere komandant je bil Madžar Gal. V nasprotju s štabom naše brigade, kjer je Čopić zbral pravo internacionalno družino, se je v štabu generala Gala govorilo samo madžarsko. Soferji, stražarji, strežniki, pomožni častniki, natakarji, vsi so bili Madžari. Pa to še ni bilo tako hudo. Težko je bilo odkritje našega brigadnega komisariata, da se vsa ta madžarska družina hrani iz naše intendance, ne da bi kaj plačevala. Naložili so mi, naj stvar preiščem. Naši intendanci je stalno manjkalo denarja za nakup blaga. Izvedel sem, da ima intendanca divizije veliko dotacijo španskega vrhovnega štaba. Le kam je šel ta njihov denar, če pa so se pri nas hranili zastonj? Počasi sem izvedel, da general Gal dobesedno zahteva, da mu kupujejo zlate predmete. Tudi sam da kupuje zlato, kadarkoli gre v Madrid, in isto zahteva tudi od drugih. Za vsak praznik, celo za osmi marec, je dobil general iz državne blagajne zlato darilo, dozo, uro itd.

Vse sem povedal Čopiću. Zgrozil se je. Menil pa je, da morava upoštevati, da je Gal sicer Madžar, da pa je visoki sovjetski častnik in poslan v Španijo kot sovjetska kadrovska pomoč. Zdaj je naš komandant, mi pa nismo partija, temveč vojska.

Kaj naj storimo? Čopić se ni mogel odločiti. Jaz pa sem kopal naprej. Šel sem h Galu in zahteval, da plača dolgove za hrano. Široko se mi je zasmejal in vprašal, če sem kje slišal, da v našem stoletju ljudje še plačujejo dolgove. On da je slišal, da se to ne dela več.

Sam sem razmišljal naprej. Res je, da smo vojska, toda sem nas je poslala partija, zato ne smemo pozabiti, da smo komunisti. Ali ne bi mogla Gala potegniti za ušesa njegova, ruska partija? Ta svoja razmišljanja sem razodel svojemu najvišjemu partijskemu predstojniku Blagoju Paroviću. Zelo pazljivo me je poslušal, obljubil pa ni ničesar.

Kmalu potem je sledil premik brigade. Najprej v Alcalá de Henares, nato pod Sierra de Guadarama na reko Manzanares. Ugibali smo, če je to morda začetek nove ofenzive, ki jo je obljubljala nova vlada Larga Caballera.

Čez nekaj dni smo, naša 15. in 13. poljska brigada, napadli fašistično fronto pri vasi Villanueva de la Canada. V prvih urah frontalnega napada je v 13. brigadi padel Blagoje Parović, ki je šele pred kratkim prišel na mesto komisarja in sicer na lastno željo. Hotel je biti borec v prvi liniji. Našo brigado pa je Čopić razdelil na dva dela. Enega je poslal v širokem loku v zaledje, mene pa s španskim bataljonom (vsaka brigada je imela po en španski bataljon), naj na skrajnem krilu prebijem cesto iz Villanueve v Brunete. Brunete je bila naslednja fašistična postojanka. Izpolnili smo povelje, toda brez borbe, kajti fašisti so se že vdajali.

Drugi dan smo počivali in se nato premaknili k postaji Castillo de Villafranca. Tu smo se pripravljali na večjo bitko. Brunete je bilo svobodno mesto za nami, v vseh drugih smereh pa so že bile naše posadke. Le na hribu pri Castillu je čepelo fašistično topništvo. Obsipalo nas je podnevi in ponoči.

Nadaljevanje prihodnjič

Na fronti v Aragoniji, dan pred napadom na Quinto – pri telefonu komandant Vladimir Čopić, za njim avtor (30. avgust 1936)

Štab XV. mednarodne brigade, avtor v zadnji vrsti desno.

Petdesetletnica začetka španske državljanske vojne (1936–1939)

Na parlamentarnih volitvah februarja leta 1936 so stranke levice nastopile enotno in ustvarile ljudskofrontni blok ter tako odločilno zmagale z 278 proti 134 poslancem desnice in 55 poslancem centra. To je obdobje nastajanja ljudske fronte kot oblika boja zoper fašizmu.

Nezadovoljni desničarski generali, veleposestniki, kapitalisti in cerkvena hierarhija so odločno nasprotovali socialnim reformam vlade (agrarna reforma, zasedba veleposesti. . .) in 17. julija leta 1936, so desničarski generali v vsej državi začeli oboroženo vstajo pod vodstvom generala Francisca Franka. Španija se je kmalu tudi geografsko razdelila na dva dela. Pučiste so podprli številni častniki in civilna garda. Dva dni po prevratu je vlada razdelila orožje prebivalstvu in državljanska vojna se je začela z vso krutostjo, saj je zahtevala več kot milijon žrtev in dvakrat toliko ranjenih, med katerimi je bilo zelo veliko prebivalstva.

Že naslednji mesec so začeli prihajati z vseh strani sveta prostovoljci protifašisti na pomoč Republiki Španiji. Vseh je prišlo okoli 35.000 iz 55 držav, ki so se bojevali v mednarodnih brigadah. Prva brigada je delovala že oktobra leta 1936. Prostovoljcev bi bilo gotovo precej več, če bi jim odhod v Španijo dovolile njihove vlade (edino Francija in Anglija sta dovolili odhod). Borci mednarodnih brigad so v bojih pokazali izredno hrabrost in zgledno disciplino. Skoraj polovica jih je za vedno ostala na bojiščih Španije; med njimi tudi član politbiroja CK KPJ Blagoje Parović kot komisar brigade.

Franca so odločilno podprla nacistična Nemčija in fašistična Italija ter Portugalska in Maroko. Za boj proti Republiki so poleg najbolj sodobnega orožja poslali tudi okoli 300.000 vojakov. Z zavzetjem Madrida 28. marca 1939 je bilo konec državljanske vojne.

Za Republiko se je borilo prek 1700 prostovoljcev iz Jugoslavije, med njimi okrog 700 Slovencev. Mnogi so postali legendarni vojskovodje Titove partizanske vojske. Med takimi je bil tudi dr. Aleš Bebler (1907–1979), ki je bi v Španiji komisar 15. mednarodne brigade in dvakrat hudo ranjen v bojih. V NOV je bil eden organizatorjev vstaje v Sloveniji, 22. jinija leta 1941 je postal načelnik glavnega štaba NOV za Slovenijo, nato pa namestnik komandanta glavnega štaba. Vso vojno je opravljal odgovorne vojaške in politične dolžnosti in bil tudi sekretar PK KPS za Štajersko. Po vojni je delal pretežno v diplomaciji: bil je veleposlanik SFRJ v več državah, pomočnik ministra za zunanje zadeve in nazadnje predsednik jugoslovanskega odbora za varstvo okolja.

Povzemamo del njegovih spominov iz časov španske državljanske vojne iz knjige »Čez drn in strn«

Zdravko Troha

Spomini Jožeta Ranta Moše (8)

ŽIVLJENJSKA POT PROLETARCA

Odlomki iz še neobjavljenega rokopisa iz arhiva Muzeja osvoboditve v Mariboru

Jože Rant Moša se je rodil 15. marca 1913 v Bukovici pri Škofji Loki. Bil je tesarski pomočnik, sedaj pa je upokojeni major milice. Od leta 1939 je član KPJ, leta 1941 pa se je pridružil NOB. Pred vojno je bil med vodilnimi revolucionarji med gradbenimi delavci. Zdaj živi v Slovenj Gradcu, Prečna ulica št. 5.

Da me ne bo kdo napačno razumel, ne mečem vseh v en koš. Veliko je tudi danes dobrih, poštenih, delavnih in predanih članov ZK, ki so vredni tega imena. Na žalost pa je vse preveč pokvarjencev, s katerimi bi bilo treba energično počistiti, kot je že neštetokrat rekel tovariš Tito. Danes je naša ZK vse preveč uradniška – funkcionarska, premalo pa delavska – proletarska. Bolje bi bilo, da nas bi bilo manj, pa tisti dosledni in pošteni borci za naš samoupravni družbeni socialistični red.

Sodba v imenu kralja

Ne spominjam se točnega datuma, bilo pa je konec novembra 1940. Sodil mi je senat treh ali petih sodnikov, tudi števila teh se točno ne spominjam. Potem ko je državni tožilec prebral obtožnico proti meni in P. L., je predsednik senata začel navajati dokaze za mojo krivdo. Glavni in edini dokaz je bil P. L., ki sem ga pač jaz »zapeljal«. Drugih dokazov proti meni do takrat še niso imeli, razen mojega »priznanja«, ki je bilo lažno. Potem ko sta tožilec in sodnik povedala svoje, sem dobil besedo tudi jaz.

Začel sem z besedami: »Vse, kar sem do sedaj povedal v preiskavi, je laž. Ni res, da bi me k temu delu nagovoril kdor koli. Priznam, da sem to naredil na lastno pobudo. Priznam, da sem k temu delu pritegnil P. L. in ga nagovoril, on za to ni nič kriv. Zato prevzamem za vse delo odgovornost nase. Priznam, da pripadam napredni marksistični delavski organizaciji, da sem njen član in njen funkcionar, na kar sem ponosen. Priznam, da sem pisal v obtožbi navedene parole in to na lastno pobudo. Priznam, da se borim proti vladajočemu režimu in gospodi.« Rekel sem: »Poglejte, kako je danes delavec izkoriščan, in to kjerkoli, v tovarni, na gradbišču, na polju in v gozdu, kjer koli je in dela. Odprite oči in poglejte, v kakšnem pomanjkanju in revščini živi danes naš delavec, viničar in mali kmet; gospoda, njihovi izkoriščevalci, pa uživa v izobilju. Zato se jaz borim proti vladajoči gospodi, ki dopušča, da se delovnemu človeku godi taka krivica. Borim se za pravice delovnega človeka, za boljši in večji kos kruha, borim se proti vsem izkoriščevalcem. Nisem nikakršen protidržavi element, kot mi to očita obtožnica, nasprotno, svojo domovino in svoj narod imam zelo rad in me skrbi njuna usoda. Priznam, da sem pisal parole proti draginji, gospodje, poglejte in pomislite, kako rastejo cene, plače pa ne, zato je delavec vedno v slabšem in težavnejšem položaju. Priznam, da sem pisal parole za zbližanje s Sovjetsko zvezo, ki nas edino lahko reši pred fašistično nevarnostjo. Ta se nam bliža s hitrimi koraki.« Nadaljeval sem: »Tako, kot mislim jaz, mislijo vsi zatirani in izkoriščani ljudje, delavci v mestu in na podeželju in si žele le to, da bi oblast naredila odločne korake za izboljšanje gmotnega položaja delovnega človeka, preprečila vsako izkoriščanje in podkupovanje, storila vse potrebno proti fašistični nevarnosti, za kar še ni prepozno«, itd.

Na moje veliko začudenje me ni nihče prekinjal ali mi ugovarjal. Verjetno sta jih moje priznanje in moj govor presenetila. Niso pričakovali, da bodo zvedeli toliko bridke resnice. S tem pa sem jim jasno povedal, da sem komunist, le da za to niso imeli nobenega konkretnega dokaza niti ne mojega priznanja. Ko sem končal, je povzel besedo državni tožilec. Obrnil se je k sodnikom in rekel: »Gospodje sodniki, slišali ste zagovor obtoženca, dobro ga premislite, to je bil zagovor pravega komunista. Veliko je priznal in povedal, sicer ne še vsega, niti ne tega, da je član Komunistične partije, in ne kdo so še člani komunistične partije.« Rekel je: »Ste videli, kako je ves čas preiskave znal spretno lagati in kako nedolžno pesmico nam je ves čas pel. Tako se znajo zagovarjati in lagati samo člani KP. Vprašam se, kaj ga je privedlo do tega, da je nam danes toliko priznal.« Nadaljeval je z besedami: »Gospodje sodniki, v rokah imamo pravega komunista, ki sedi tule na zatožni klopi in je eden od vodilnih članov KP v Mariboru. Za tem človekom se skriva partijska organizacija, ki dela našim oblastem v zadnjem času toliko preglavic in hoče nasilno zrušiti zakonito oblast, zato so ti ljudje zelo nevarni protidržavni elementi. Zaradi tega predlagam zanj najstrožjo kazen.«

Nato me je predsednik senata vprašal, kdo in kje so tisti ljudje, ki so tisto noč opravili napisno akcijo v Mariboru in kdo je to organiziral. Odgovoril sem mu, da nobenega ne poznam in četudi bi ga, ne bi povedal, da pa so to verjetno ljudje, ki so istega mišljenja, kot sem jaz. Vprašal me je, če verjamem v naključje, da ta akcija ni bila vodena ter kako to, da smo začeli akcijo vsi hkrati in z isto vsebino parol. Odgovoril sem mu, da je to mogoče, v kar pa jasno ni nihče verjel. Opozoril me je, da je še čas, da povem, kdo je to akcijo organiziral in kdo so ti ljudje. Rekel mi je še, če sem toliko neumen, da nočem nobenega izdati, bodo pa mene obsodili tudi za druge. V tem smislu so izpraševali tudi P. L., samo v milejši obliki, ker je bil on pač manjši »grešnik« od mene. Na koncu razprave je imel tudi moj branilec Tomc govor, s katerim je skušal zadevo omiliti, kar pa gotovo ni vplivalo na odločitev sodišča. Tako je bilo zaslišavanje končano.

Sodniki so se odpravili na posvet in se čez nekaj časa vrnili v sodno dvorano. Predsednik senata je nato razglasil sodbo, ki se je glasila približno takole: »V imenu njegovega veličanstva kralja Petra II se obtoženi Jože Rant – moji osebni podatki – spozna za krivega kaznivega dejanja zoper državo in se obsodi po paragrafu tem in tem na eno leto strogega zapora.« Sledila je obrazložitev, da sem opravljal komunistično dejavnsot naperjeno proti kraljevini Jugoslaviji itd. Podobno je bilo tudi za P. L., z razliko, da je bil obsojen le na osem mesecev zapora.

Po izreku sodbe in njeni utemeljitvi, ko je bila razprava končana, me je sodnik, predsednik senata, vprašal, če se s sodbo strinjam. Odgovoril sem mu, da se ne, ker sem obsojen po krivici. Sam pri sebi pa sem bil zadovoljen, ker sem pričakoval večjo kazen. Na vprašanje, ali imam še kaj pripomniti, sem jim povedal to, kar se je čez dobre štiri mesece tudi zgodilo. Rekel sem: »Gospodje sodniki, gospod tožilec, danes ste obsodili vi mene in P. L., ne bo pa treba dolgo čakati, ko bodo fašisti sodili vam. Fašistična Nemčija je že okupirala več držav v Evropi, v kratkem pa bo na vrsti tudi naša domovina Jugoslavija. Fašizem preganja in uničuje vse, kar je naprednega in vse, kar ni nemškega. Fašizem bo preganjal mene pa tudi vas. Mene zato, ker sem proletarec – marksist, vas pa zato, ker ste slovenska inteligenca, ker ste Slovenci in Slovani. Takrat boste na svojih plečih občutili fašistični bič in takrat se boste spomnili mojih besed, ki jim danes ne verjamete, a takrat bo že prepozno. Danes ste še močni, v rokah imate oblast, namesto, da bi ščitili borce proti fašizmu, jih obsojate in preganjate. Ko bo pa prišel fašizem, boste pa tudi vi prav take ničle, kot sem danes jaz.

Na te moje besede mi ni nihče odgovoril ali dal kakšnega komentarja, verjetno so bili presenečeni in najbrž še niso nikoli slišali takih besed od mladega človeka, ki so mu sodili. Te besede sem namreč hranil za zaključek razprave, kajti, če bi jih povedal že prej, bi verjetno vplivale na višino izreka. S tem, kar sem njim povedal, sem njih še bolj prepričal, da sem član KP.

Tako sem jaz, upam da, častno opravil svojo partijsko nalogo. Povedal sem sodnim oblastem, ki je preganjala poštene delavce, ščitila pa pokvarjeno gospodo, kaj smo, kdo smo in kaj hočemo. Takšna je bila moja partijska naloga. Pred razrednim sovražnikom sem se vedel tako, kot se za revolucionarja in komunista spodobi. S tem, ko sem dosledno opravil svojo partijsko nalogo, sem zaradi tega dobil tudi večjo kazen. Če bi vztrajal pri tistem zagovoru, ki sem ga dal v preiskavi, bi bila kazen gotovo manjša.

Nadaljevanje prihodnjič

NAGRADNA KRIŽANKA 24

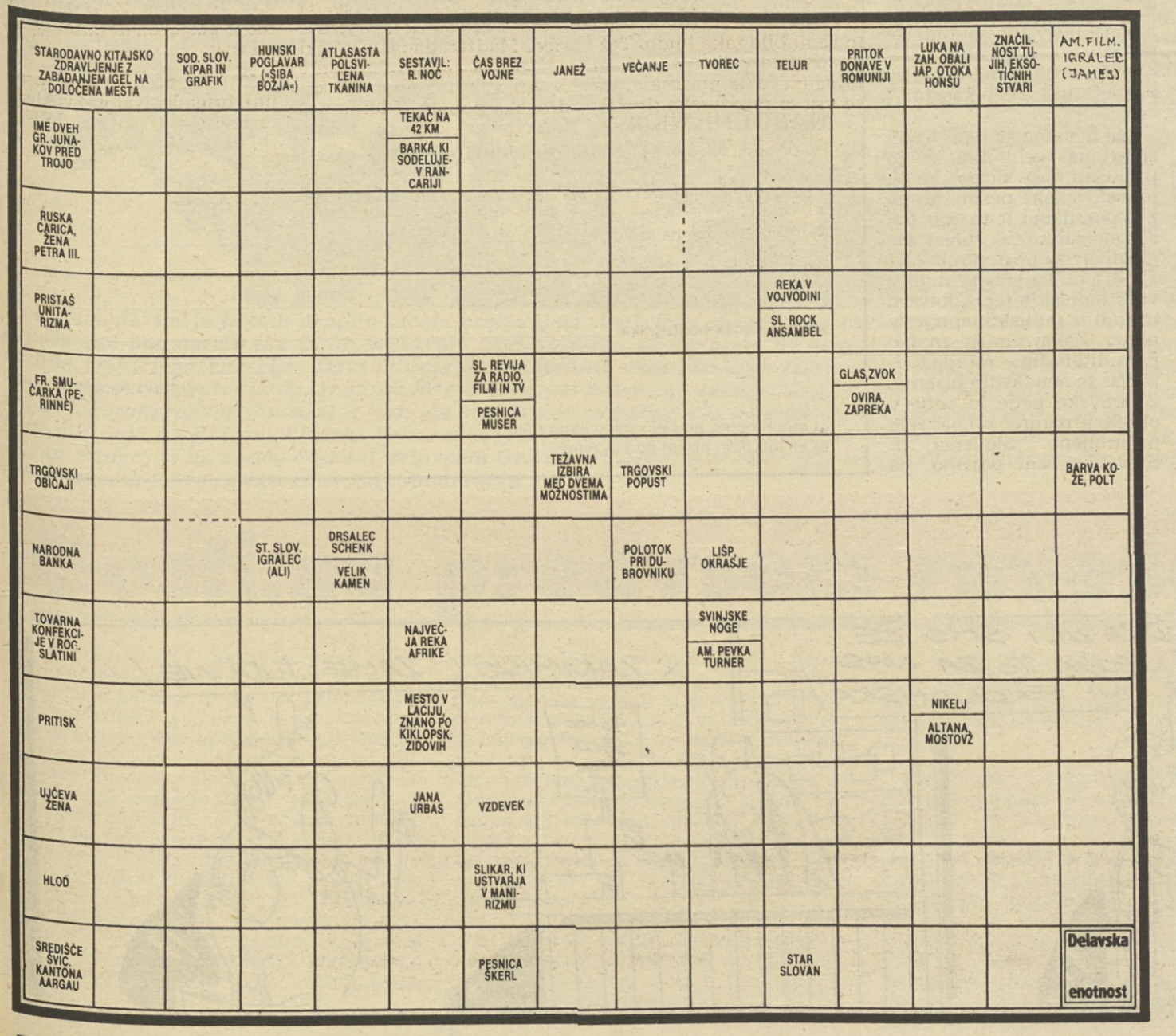

Rešitve pošljite do 5. avgusta 1986 na naslov: DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Celovška cesta 43, s pripisom na ovojnici NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 24

Nagrade so 1.500, 1.400 in 1.300 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 22

PROPAST, DM, SAD, REPLIKA, RAKITA, EKREM, OPERATER, STEVE, ANINA, TOME, KOT, BORKA, ARAL, OBOLOS, IL, JOŽE KURALT, OBLAT, EAK, LAI, KIRNJA, INSTALATER, TAKT, NACE

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 22

1. nagrada 1.500 din: Kostanca Kavšek, Igriška 3/IV, 61000 Ljubljana;
2. nagrada 1.400 din: Janez Rajgelj, Žirovnica 106, 64274 Žirovnica;
3. nagrada 1.300 din: Drago Bradač, Ljubljanska 10, 63001 Celje

Nagrade bomo poslali po pošti.

Delavska enotnost

List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Predsednik Josip Broz Tito je Delavsko enotnost 15. novembra leta 1967, ob njeni 25-letnici, odlikoval z redom zaslug za narod z zlato zvezdo ● Izdaja ČGP Delo – tozd Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Celovška cesta 43, poštni predal 313-VI, telex 31 787 ● Glavni urednik in direktor tozda: Dušan Gačnik ● Odgovorni urednik: Franček Kavčič ● Člani uredništva: Marjan Horvat (pomočnik odgovornega urednika, politični sistem, dopisništvo), Boris Rugelj (komentator urednik – družbenoekonomski odnosi, delitev); področni uredniki: Andrej Agnič (posebne naloge, fotografija), Ciril Brajer (reportaže in samoupravni odnosi), Marija Frančeškin (socialna politika in varstvo okolja), Ivo Kuljaj (ekonomska ureditev), Emil Lah (mednarodni ekonomski odnosi in politika), Janez Sever (posebne naloge), Andrej Ulaga (turizem, rekreacija, šport in oddih), Igor Žitnik (znanost, kultura in izobraževanje), Remigij Noč (urednik – drobno gospodarstvo, delavci v samostojnem osebnem delu), Brane Bombač (oblikovalec) Meri Jurca (tajnica), Sonja Seljak (redaktorica-lektorica). ● Pomočnik direktorja tozda: Milan Živković ● Telefon: glavni urednik in direktor tozda 322-778, odgovorni urednik 313-942 ● naročniška centrala 318-855 ● Uredništvo Naš delavec, skupna revija slovenskih časnikov in revij Ljubljana, Celovška c. 43, 318-855 in 321-651 ● Center za razvijanje obveščanja v združenem delu in servis za tisk glasil organizacij združenega dela, Ljubljana, Celovška c. 43, 323-951 ● Ekonomsko komercialni sektor, Ljubljana, Celovška c. 43, 320-403 ● Računovodstvo, Ljubljana, Hrvatski trg 3, 312-125 in 310-923 ● Žiro račun 50100-603-41502 ● Knjigarna galerija Ljubljana, Tavčarjeva 5, 317-870 in 312-891 ● Posamezna številka Delavske enotnosti 65 din, letna naročnina 3.380 din ● Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo ● Poštnina plačana v gotovini ● Tisk ČGP Delo, tozd Tisk časopisov in revij, Ljubljana, Titova 35 ● Izdajateljski svet Delavske enotnosti: Drago Seliger (predsednik), Ciril Brajer, Magda Erbežnik-Bučar, Dušan Gačnik, Alfred Golavšek, Jože Hozjan, Franček Kavčič, Vlajko Krivokapić, Ivo Miglič, Leopold Perc, Jože Peterkoč, Brane Praznik, Pavel Stupnikar, Andrej Ulaga in Igor Žitnik.

Matija Wabra, pevec v zboru ljubljanske opere in oktetu Hoja, pravi:

KDOR POJE, NE MISLI SLABO

Skoraj dva metra ima in je črnolas ter močan. Njegov glas je globok, teman in raskav. Ko ga prvič vidiš, se ti zdi, da jo to resen in strog človek. Ko pa ga slišiš peti, ugotoviš, da ima raskav glas zato, ker je basist-profondist, da deluje resno in strogo pred nastopom le zato, ker ima pač tremo. Matija Wabra je pravzaprav človek, ki vse ljudi spravi z duhovito šalo v dobro voljo in smeh. In sploh: kdor poje, ta pač ne misli slabo...

Oktet Hoja

Z njim smo se pogovarjali predvsem o njegovem poklicu in konjičku: petju.

Povejmo najprej, da ima Matija Wabra štirideset let, da je še vedno v mladi koži. Pravi, da so štirideseta leta najbolj ustvarjalna. Njegova žena je defektologinja na Pediatrični kliniki Kliničnega centra v Ljubljani in njegovo obsedenost od petja popolnoma razume. Ko je bila še dijakinja v Črni na Koroškem, je tudi sama poskusila igrati v amaterskem gledališču. Ve, da so odrske deske hudič in dosmrtna zaljubljenost. Tudi njegovi hčerki ljubita glasbo. Štirinajstletna Artea prav dobro igra klavir, devetletna Nina pa si želi postati izvrstna kitaristka, da ne govorimo o njihovem kužku, ki laja na vse pretege, ko se vsi lotijo glasbenega ustvarjanja.

Matija Wabra (Slika Neva Železnik)

Matija Wabra, ki je že dolgo zapisan glasbi, se glasbena šola – kot v šali pravi – no stara leta. Pri prof. Ondini Otta-Klasinc obiskuje četrti letnik solo petja na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Torej se bo kmalu iz pevca v zboru prelevil v solista. Petje v operi mu pomeni vsakdanji kruh, študij znanje za prihodnost, petje v oktetu Hoja pa prijetno razvedrilo in korak v nekaj novega. Petje je njegov kruh in njegov konjiček. Lepo, mar ne?

Pred kratkim je imel oktet Hoja koncert v križevniški cerkvi. Prvič po letu dni trdih vaj. In uspeli so, saj so jim ljudje navdušeno ploskali in kar trikrat so morali ponavljati pesmi iz programa, preden so se ljudje razšli. Fantje so bili aplavza zelo veseli. Kako tudi ne, saj se vsak teden dvakrat zberejo in vadijo. Prostor jim je brezplačno odstopila Skupščina občine Center. V zahvalo jim pa na proslavah kaj zapojo. Naravna menjava? Zakaj pa ne! Prav tako sodelujejo tudi s Hojo, delovno organizacijo za predelavo in obdelavo lesa. Hoja je njihov pokrovitelj. Oktet pa je zato prevzel njihovo ime in na vseh proslavah v tej delovni organizaciji – se razume – nastopajo brezplačno. Ali ni bolj koristno, da naše delovne organizacije podpirajo kulturo: pevske zbore, oktete, slikarje itd. kot pa šport, kjer se praktično nič ne dela, pač pa le razmišlja o čudnih poslih...

Kje je Hoja na primer ob Slovenskem, Ljubljanskem, Koroškem oktetu? Poznavalci pravijo, da so si zelo blizu. Žal pa Hoja – razen pokrovitelja – nima nikogar. Potrebovali bi dobrega menežerja. No, tako neznani sicer niso. Ravnokar snemajo kaseto pri RTV – Ljubljana, na televiziji so tudi že prepevali – na primer v oddaji Kavarna, nameravajo pa posneti tudi video kaseto.

Kaj hočemo še reči? Tujci si pri nas velikokrat želijo poslušati naše slovenske ali jugoslovanske pesmi. Mi pa jim ponujamo le-to, kar poslušajo lahko že doma: angloameriški beat, punk, jazz ali disco. Ta glasba doni z vseh hotelskih teras, kavarn in tudi iz radijskih sprejemnikov. Zakaj jim ne znamo ponuditi naših – morda tudi za nas še neodkritih biserov. Zborovsko petje in petje v oktetu je namreč pri nas zelo priljubljeno. Slovenci in Slovenke radi pojemo, pa tudi radi zahajamo na takšne koncerte.

In kakšen program ima oktet Hoja? Pojejo slovenske narodne in umetne pesmi, renesančne in romantične pesmi, pesmi ostalih jugoslovanskih in evropskih narodov, a tudi nabožne, narodne, ponarodele in folklorne pesmi. Za zdaj imajo v repertoarju šestdeset različnih pesmi.

Če bi jim radi prisluhnili, se lahko dogovorite z njimi po telefonu 766-094. Oglasil se bo Pavle Svete.

Neva Železnik

*V oktetu Hoja prepevajo: **ZVONE SUŠINSKI,** tonski tehnik na RTV; **JOŽE SENEGAČNIK,** pravnik, ki je zaposlen pri jugoslovanskih železnicah; **PAVLE SVETE,** kamnosek; **MARJAN KRAŠEVEC,** absolvent prava, ki dela v Domu Ivana Cankarja kot vzgojitelj; **MARJAN CIMPERMAN,** tonski tehnik na RTV; **FRANJO SVETE,** orodjar pri IGO; **MATIJA WABRA,** operni pevec v SNG in **VASJA ULRIH,** kipar in zborist v ljubljanski operi. Oktet, kjer pojejo: po dva basa-profondista, dva baritona, dva druga in dva prva tenorja, vodi **JOŽE KORES,** tenorist ljubljanske opere.*

KNJIGA, KI JE IZŠLA V ČASU, KO JE DELITEV DELA NAJBOLJ VROČA TEMA V JUGOSLAVIJI

Miroslav Glas: **DELITEV PO DELU V SOCIALISTIČNI DRUŽBI**

Knjiga daje osnovne odgovore na vprašanja:

- **zakaj delitev po delu**
- **kaj pomeni to načelo za socializem**
- **kako dejansko poteka delitev v socialističnih državah in zlasti v Jugoslaviji**

V KNJIGI LAHKO PREBERETE TUDI SAMO POGLAVJA, KI VAS POSEBEJ ZANIMAJO IN ZVEDELI BOSTE MARSIKAJ S TEH PODROČIJ. Cena 11.900 din

Knjiga je izšla v zbirki Družboslovje založbe Delavska enotnost.
Naročila zanjo pošljite na naslov Delavska enotnost, Ljubljana, Celovška 43, kupite pa v vseh knjigarnah po Sloveniji.

NAROČNILNICA

Pri Delavski enotnosti Ljubljana, Celovška 43, nepreklicno naročamo

____ izvodov knjige DELITEV PO DELU V SOCIALISTIČNI DRUŽBI.

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Naročeno, dne: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

Žig _____ (podpis naročnika)

a) račun bomo plačali v zakonitem roku
b) knjigo bom plačal po povzetju

LIPE SVEDER: ŠE VEDNO NE...